

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

UUSIMAA-KAAVA
2050

UUSIMAA-KAAVAN 2050 VÄESTÖPROJEKTION TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Uudenmaan liiton julkaisu E 214 - 2019
ISBN 978-952-448-513-5
ISSN 2341-8885

Ulkoasu: Anni Levonen
Valokuvat: Tuula Palaste

Verkkajulkaisu
Helsinki 2019

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

SISÄLLYS

KUVAILULEHTI	4
PRESENTATIONSBLAD	4
TIIVISTELMÄ	5
SAMMANFATTNING	6
ESIPUHE	7
1. ANALYYSIN TAUSTA JA TOTEUTTAMINEN	8
2. ALUE- JA VÄESTÖRAKENTEEN TULEVAISUUSKUVA MUUTOSTRENDIEN PERUSTEELLA	10
2.1 Kaupungistuminen	12
2.1.1. Kaupungistuminen Suomessa	12
2.1.2. Uusimaa ja kaupungistuminen	14
2.2. Sujuvat ja nopeat liikenneyhteydet	15
2.2.1. Sujuvien ja nopeiden yhteyksien merkitys	15
2.2.2. Sujuvien ja nopeiden yhteyksien merkitys Uudellemaalle	16
2.3 Alueliikkuvuus	18
2.3.1. Alueliikkuvuuden eri muodot	18
2.3.2. Alueliikkuvuus Uudellamaalla	20
2.4. Demografinen käänne	22
2.4.1. Väestö- ja ikärakenteen nopea muutos	22
2.4.2. Demografinen käänne Uudellamaalla	24
2.5. Muut merkittävät alue- ja väestökehityksen muutostrendit	25
3. UUDENMAAN VÄESTÖKEHITYKSEEN VAIKUTTAVAT OSATEKIJÄT	27
3.1 Uudenmaan määrällinen ja suhteellinen väestönlisäys	27
3.2 Uudenmaan luonnollinen väestönlisäys	29
3.2.1 Syntyvyys ja kuolleisuus Uudellamaalla	30
3.2.2 Uudenmaan kokonaishedelmällisyysaste	31

3.3 Uudenmaan muuttoliike	33
3.3.1 Uudenmaan määrällinen muuttoliike	33
3.3.2 Uudenmaan suhteellinen muuttoliike	34
3.3.3. Uudenmaan nettomuutto	35
3.3.4. Uudenmaan muuttajien ikärakenne	36
3.3.5 Uudenmaan muuttoliike työmarkkina-aseman mukaan	37
3.3.6 Uudenmaan muuttoliike koulutuksen mukaan	39
3.3.7 Uudenmaan muuttoliike tulojen mukaan	41
3.4 Uudenmaan pendelöinti	43
4. UUDENMAAN VÄESTÖPROJEKTION OSUVUUDEN JA TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	45
4.1 Luonnollinen väestönlisäys	45
4.2 Kuntien välinen muuttoliike	45
4.3. Nettomaahanmuutto	46
4.4 Muut väestökehitykseen vaikuttavat tekijät	46
4.4.1 Asuntomarkkinat ja -tuotanto	46
4.4.2 Pendelöintimahdollisuudet	47
4.5. Toteutunut ja ennakoitu väestökehitys vuosina 2015–2018	47
4.6. Vaihtoehtoiset väestöprojektiot	52
4.6.1 Vahva keskittyvä kasvu (V0)	52
4.6.2 Vahva kasvu kaikkiin keskuksiin (V1)	53
4.6.3 Kohtalainen keskittyvä kasvu (V2)	54
4.6.4 Kohtalainen hajautuva kasvu (V3)	55
4.6.5 Ei kasvua (V4)	56

KUVAILULEHTI

Julkaisun nimi

Uusimaa-kaavan 2050 väestöprojektion toteutumisen arviointi

Julkaisija

Uudenmaan liitto

Tekijä

Timo Aro, Rasmus Aro, Susanna Haanpää / Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI

Julkaisusarjan nimi ja sarjanumero

Uudenmaan liiton julkaisuja E 214

Julkaisuaika

2019

ISBN

978-952-448-513-5

ISSN

2341-8885

Kieli

suomi

Sivuja

56

Tiivistelmä

Tiivistelmä löytyy sivulta 5.

Avainsanat (asiasanat)

Uusimaa-kaava 2050, väestönkehitys, väestöprojekti, Uusimaa

Huomautuksia

Julkaisun pdf-versio löytyy verkkosivuiltamme www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut.

PRESENTATIONSBLAD

Publikation

Uusimaa-kaavan 2050 väestöprojektion toteutumisen arviointi

Utgivare

Nylands förbund

Författare

Timo Aro, Rasmus Aro, Susanna Haanpää / Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI

Seriens namn och nummer

Nylands förbunds publikationer E 214

Utgivningsdatum

2019

ISBN

978-952-448-513-5

ISSN

2341-8885

Språk

finska

Sidor

56

Sammanfattning

Sammanfattningen finns på sidan 6.

Nyckelord (ämnesord)

Nylandsplanen 2050, befolkningsutveckling, befolkningsprojektion, Nyland

Övriga uppgifter

Publikationen finns i pdf-version på vår webbplats www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut.

TIIVISTELMÄ

Uudenmaan maakuntakaavan ja -ohjelman valmistelun yhdeksi tausta-aineistoksi laadittiin Uudenmaan liiton toimeksiannosta (2017) viisi vaihtoehtoista väestö- ja työpaikkaprojektia Uudenmaan tulevalle kehitykselle vuoteen 2050 saakka. Osa projektioista ennakoivat Uudellemaalle vahvaa ja osa maltillisempaa kasvua. Lisäksi vaihtoehtojen välillä oli eroja siinä, miten ennakoitu kasvu jakautuu seutujen välillä.

Väestöprojektiot olivat:

1. Vahva keskittyvä kasvu, joka painottuu maakunnan ytimeen (pääkaupunkiseudulle)
2. Vahva kasvu kaikkiin keskuksiin, jossa kasvu suuntautuu pääkaupunkiseudulle, KUUMA-keskuksiin ja muihin seutukeskuksiin.
3. Kohtalainen keskittyvä kasvu, jossa kasvu on edellisiä vaihtoehtoja hitaampaa, ja kasvu painottuu pääkaupunkiseudulle.
4. Kohtalainen hajautuva kasvu, jossa kasvu on edellisiä vaihtoehtoja hitaampaa ja kasvu painottuu kasvun pullonkauloista kärsivän pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.
5. Ei kasvua, jossa kaikki alueet kasvavat hitaasti tai taantuvat.

Tässä raportissa arvioitiin viiden väestöprojektion toteutumisen ja kehityskulun todennäköisyyttä. Arviointi perustui keskeisten alue- ja väestönkehityksen muutostrendien, Uudenmaan ja sen alueiden alueellisten erityispiirteiden ja väestönkehityksen eri osatekijöiden huomioimiseen.

Alue- ja väestönkehityksen muutostrendejä tarkasteltiin sekä koko maan että Uudenmaan alueen kannalta. Alueellisia erityispiirteitä arvioitiin jokaiselle Uudenmaan kunnalle tehdyn muuttoliikeanalyysin tulosten perusteella. Väestönkehityksen osatekijöitä arvioitiin vuosien 2010–2017 käytettävissä olevaan tilastodataan ja toteutuneen kehityksen perusteella. Väestönkehityksen osatekijät liittyvät syntyvyyteen, kuolleisuuteen, kuntien väliseen tulo- ja lähtömuuttoon sekä maahan- ja maastamuuttoon. Muuttoliikkeen kohdalla tarkasteltiin määrän lisäksi muuttajien rakennetta eli tulo- ja lähtömuuttajien demografisia, sosiaalisia ja taloudellisia taustaominaisuuksia.

Analyysin laadullisen arvioinnin ja 2010-luvun tilastodatan tulosten perusteella pidetään 'Vahva keskittyvä kasvu' -vaihtoehtoa todennäköisimpänä toteutumisvaihtoehtona. Uudenmaan väestönkehitys on ollut noin kolminkertaista koko maan kehitykseen verrattuna 2000-luvun aikana. Maakunnan väestönlisäys oli keskimäärin noin 15 400 henkilöä vuodessa vuosina 2000–2017, mutta on noussut noin 17 500 henkilöön vuodessa 2010-luvulla.

Uudenmaan väkiluku on kasvanut keskimäärin 1 % vuodessa vuosina 2000–2017 ja 1,1 % vuosina 2010–2017. 'Vahva keskittyvä kasvu' -skenaario perustui 0,8 prosentin vuosittaiseen väestönlisäykseen, mutta toteutunut kehitys on ylittänyt rajatason joka vuosi vuodesta 2005 alkaen ja kivunnut yli 1 prosentin vuositasolle vuodesta 2011 alkaen.

Uudenmaan väestönkehitys on positiivista kaikilla väestönkehityksen osatekijöillä. Uudenmaan vetovoima maan sisäisessä muuttoliikkeessä on kasvanut tasaisesti vuodesta 2011 lähtien. Uusimaa sai muuttovoittoa kaikista maakunnista ja neljällä viidestä seudusta finanssikriisin jälkeen vuosien 2008–2016 aikana. Uusimaa hyötyy kotimaisen ja ulkomaisen määrällisen muuttoliikkeen lisäksi muuttajien rakenteesta. Uudenmaan muuttajien rakenne on monin tavoin optimaalinen alueen kannalta: Uusimaa saa merkittävää muuttovoittoa nuorista (15–24-vuotiaat), nuorista aikuisista (25–34-vuotiaat), työllisistä ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneista muuttajista. Muuttajien rakenne luo positiivisia kerrannaisvaikutuksia alueen demografiseen kehitykseen. Uusimaa hyötyy taloudellisesta muuttoliikkeestä muuttajien rakenteen ansiosta.

Uudenmaan tilannekuva on nykyisen väestönkehityksen ja väestönkehitykseen liittyvien oletusten näkökulmasta hyvä. Alue on vahvalla väestöllisellä kasvu-uralla, mutta tilannekuva poikkeaa merkittävästi maakunnan eri alueiden välillä. 2000-luvun väestönkehitys on ollut hyvin epätasapainoista maakunnan eri osien välillä, ja alueelliset erot ovat pikemmin kasvaneet kuin tasoittuneet viime vuosien aikana. Kasvu on keskittynyt 2010-luvun kuluessa entistä painokkaammin pääkaupunkiseudulle ja osaan KUUMA-kunnista. 2010-luvun kehitystrendin perusteella väestö kasvaa tulevina vuosikymmeninä ensisijaisesti pääkaupunkiseudulla ja maltillisesti 10 kunnan muodostamalla KUUMA-alueella. Porvoon alueen väestönkehitys on lievässä laskussa. Sen sijaan Raaseporin, Lohjan ja Loviisan alueen väestönkehitys kääntyy trendin jatkuessa jyrkempään laskuun.

Analyysin tulosten perusteella 'Vahva keskittyvä kasvu' -vaihtoehto on todennäköisin esitetyistä viidestä väestöskenaariosta. Johtopäätös perustuu alue- ja väestönkehityksen muutostrendien oletettuihin vaikutuksiin ja vuosien 2010–2017 toteutuneen väestönkehitykseen osatekijöittäin tarkasteltuna. Tulevan väestönkehityksen määrän ja kohdentumisen osalta merkittävimmät avoimet kysymykset liittyvät asumiseen ja asumisen preferensseihin, työn ja työmarkkinoiden muutoksiin, kaupungistumiseen, kulkutapoihin ja liikkuvuuteen, maahanmuuttoon ja alueen houkuttelevuuteen.

SAMMANFATTNING

På uppdrag av Nylands förbund (2017) utarbetades fem alternativa befolknings- och arbetsplatsprojektioner som gäller den framtida utvecklingen i Nyland fram till 2050. Projektionerna utarbetades som bakgrundsmaterial till Nylands landskapsplan och landskapsprogram.

Befolkningsprojektionerna var följande:

1. Kraftig och centraliserande tillväxt som koncentreras till landskapets kärna (huvudstadsregionen)
2. Kraftig tillväxt i alla centrum, tillväxten koncentreras till huvudstadsregionen, Kuumaregionens centrumområden och andra regioncentrum
3. Måttlig, centraliserande tillväxt som är långsammare än de tidigare alternativen och koncentreras till huvudstadsregionen
4. Måttlig, decentraliserande tillväxt som är långsammare än de tidigare alternativen och koncentreras till områden utanför huvudstadsregionen som lider av tillväxtens flaskhalsar
5. Ingen tillväxt, då alla områdena antingen växer långsamt eller deras tillväxt avtar

I rapporten bedömdes sannolikheten för dessa fem befolkningsprojektioner och för deras utvecklingsgång. I bedömningen beaktades centrala förändringstrender för region- och befolkningsutveckling, regionala särdrag hos Nyland och dess regioner och befolkningsutvecklingens olika delfaktorer.

Förändringstrender för region- och befolkningsutveckling granskades med tanke på både hela landet och Nyland. Regionala särdrag bedömdes utgående från resultaten från en analys om flyttningsrörelse som gällde varje kommun i Nyland. Befolkningsutvecklingens delfaktorer bedömdes utifrån statistiska uppgifter från 2010–2017 och den utveckling som ägde rum. Befolkningsutvecklingens delfaktorer berör nativitet, dödlighet, in- och utflyttning mellan kommuner samt invandring och flyttning till utlandet. För flyttningsrörelsens del granskades antalet personer som flyttat samt deras struktur, dvs. demografiska, sociala och ekonomiska bakgrundsegenskaper hos dem som flyttat.

På basis av den kvalitativa bedömningen i analysen och statistiken från 2010-talet anser man att alternativet "Kraftig och centraliserande tillväxt" är det mest sannolika scenariot. Befolkningsutvecklingen i Nyland har på 2000-talet varit ungefär tre gånger högre jämfört med hela landet. I landskapet har befolkningen i genomsnitt ökat med ca 15 400 personer per år under åren 2000–2017, men på 2010-talet har befolkningen ökat upp till ungefär 17 500 personer per år. Nylands invånarantal har ökat i genomsnitt med 1 procent per år under åren 2000–2017 och med 1,1 procent under åren 2010–2017. Scenariot "Kraftig och centraliserande

tillväxt" byggde på en årlig befolkningstillväxt på 0,8 procent men den utveckling som ägde rum har överskridit gränsvärden varje år sedan 2005 och den har varit över en procent per år sedan 2011.

Befolkningsutvecklingen i Nyland är positiv med tanke på befolkningsutvecklingens alla delfaktorer. Sedan 2011 har Nylands dragningskraft ökat i jämn takt vad gäller flyttningsrörelsen inom landet. Nyland fick inflyttningsöverskott från alla landskap och det har berört fyra av de fem regionerna efter finanskrisen under åren 2008–2016. Nyland drar nytta av den kvantitativa flyttningsrörelsen inom landet och från utlandet samt av strukturen hos dem som flyttat. Denna struktur är på flera sätt optimal med tanke på området: Nyland får ett betydande inflyttningsöverskott när det gäller följande grupper: unga (15–24-åringar), unga vuxna (25–34-åringar), personer i arbetsför ålder och personer som avlagt examen på högskolenivå. Strukturen hos dem som flyttat skapar positiva multiplikativa effekter på områdets demografiska utveckling. Nyland drar ekonomisk nytta av flyttningsrörelsen tack vare strukturen hos dem som flyttat.

Nylands lägesbild är bra med tanke på den nuvarande befolkningsutvecklingen och antaganden kring befolkningsutveckling. Befolkningen i området ökar i stark takt men lägesbilden varierar betydligt mellan landskapets olika regioner. Befolkningsutvecklingen på 2000-talet har varit mycket ojämn mellan landskapets olika delar och de regionala skillnaderna har snarare ökat än utjämnats under de senaste åren. Tillväxten har på 2010-talet koncentrerat sig kraftigare till huvudstadsregionen och till en del av Kuumaregionens kommuner. På basis av utvecklingstrenden på 2010-talet kommer befolkningen under de kommande årtiondena att i första hand öka i huvudstadsregionen. Befolkningstillväxten kommer att vara måttlig i Kuumaregionen som består av 10 kommuner. Befolkningsutvecklingen i Borgåregionen minskar en aning. Däremot kommer befolkningsutvecklingen i Raseborg, Lojo och Lovisa att försämrats kraftigare om trenden fortsätter.

På basis av resultaten från analysen är scenariot "Kraftig och centraliserande tillväxt" det mest sannolika scenariot bland de fem befolkningsscenarierna. Slutsatsen baserar sig på antagna effekter av förändringstrenderna för region- och befolkningsutveckling och på den befolkningsutveckling som ägde rum under åren 2010–2017 då de olika delfaktorerna granskades. När det gäller hur befolkningen utvecklas i framtiden och hur utvecklingen riktar sig gäller de viktigaste obesvarade frågorna boende och dess preferenser, arbete och förändringar på arbetsmarknaden, urbanisering, färdväg och mobilitet, invandring och områdets dragningskraft.

ESIPUHE

Uusimaa-kaavan 2050 ja Uusimaa-ohjelman tausta-aineistoiksi laadittiin vuonna 2016 selvitys aluetalouden skenaarioista sekä tuotettiin niiden pohjalta vaihtoehtoiset väestö- ja työpaikkaprojektiot vuoteen 2050. Osa projektioista ennakoivat Uudellemaalle vahvaa ja osittaisempaa kasvua. Lisäksi vaihtoehtojen välillä oli eroja siinä, miten ennakoitu kasvu jakautuu seutujen välillä.

Uusimaa-kaavan suunnittelun lähtökohdaksi otettiin mm. selvitysten pohjalta laaditun rakennemallityön ja vaikutusten arvioinnin perusteella varautuminen vahvaan kasvuun, joka painottuu pääkaupunkiseudulle sekä muihin suurimpiin kaupunki- ja kuntakeskittymiin. Taustalla vaikutti myös näkemys muuttoliikkeen, työpaikkojen kasvun, asumispreferenssien ja muiden kaupungistumista edistävien ilmiöiden jatkumisesta melko samanlaisina kuin 2010-luvulla on tapahtunut. Lisäksi maankäytön ja liikenteen suunnittelun pohjaksi nähtiin relevantimmaksi valita selkeä kasvun vaihtoehto, johon suunnittelulla tulee varautua.

Projektioiden laadinnassa ei huomioitu kuntien omia väestö- ja työpaikkaennusteita, vaan tavoitteena oli tuottaa yhteismitalliset vaihtoehdot koko Uudenmaan näkökulmasta maakunnallisen suunnittelun tarpeisiin. Projektit laadittiin ensisijaisesti seutujen väliseen vertailuun, mutta selvitys piti sisällään myös kuntakohtaiset arviot.

Uusimaa-kaavan valmistelun yhteydessä monet kunnat ovat huomautaneet, että kaavatyön pohjana käytettävät väestöennusteet ovat liian alhaisia kuntien omiin ennusteisiin ja tavoitteisiin verrattuna. Lisäksi väestökehityksen trendit ovat viime vuosina muuttuneet verrattain nopeasti. Näistä syistä nähtiin tarve väestöprojektioiden osuvuuden arviointiin, joka samalla täydentää kaavan muuta arviointia.

Tässä tutkija Timo Aron (MDI) laatimassa raportissa kuvataan väestökehityksen muutostrendejä, jotka vaikuttavat erityisesti alue- ja yhdyskuntarakenteeseen. Lisäksi esitellään tarkemmin Uudenmaan väestökehityksen osatekijöitä ja niissä tapahtuneita muutoksia 2000-luvulla. Selvitys avaa myös muuttoliikkeen määrää ja rakennetta Uudenmaan kannalta. Näiden perusteella on arvioitu Uudellemaalle laadittujen väestöprojektion toteutumista ja todennäköisyyttä.

Tämän raportin ohessa prosessissa laadittiin myös kuntakohtaiset muuttoliikeanalyysit. Ne on toimitettu kuntien käyttöön kehittämistyön tueksi.

Merja Vikman-Kanerva, aluesuunnittelun johtaja

1. ANALYYSIN TAUSTA JA TOTEUTTAMINEN

Analyysin tavoitteena on muodostaa alue- ja väestörakenteen muutokset sekä alueelliset erityispiirteet huomioiva tilanne- ja tulevaisuuskuva Uudenmaan ja sen alueiden väestöstä ja muuttoliikkeestä. Analyysin taustana ovat Uusimaa-kaava 2050 -prosessin yhteydessä tehty Uuttamaata käsittelevät vaihtoehtoiset väestöprojektiot.

Arvioinnin tarkoitus on a) analysoida tehtyjen väestöprojektioiden toteutumista sekä b) analysoida tehtyjä projektioita suhteessa alue- ja väestönkehityksen yleisiin muutostrendeihin ja Uudenmaan alueiden erityispiirteisiin.

Uudenmaan väestöprojektioiden liittyvä analysointi etenee seuraavasti:

- Käydään läpi alue- ja väestörakenteen keskeisimpiä muutostrendejä koko maan ja Uudenmaan näkökulmista
- Tarkastellaan Uudenmaan väestönkehitykseen vaikuttavia osatekijöitä ja niiden vaikutuksia
- Arvioidaan tehtyjen väestöprojektioiden toteutumista.

Analyysin ensimmäinen vaihe painottuu alue- ja väestörakenteen muutostrendien tunnistamiseen ja vaikutusten laadulliseen jäsentelyyn ja erittelyyn sekä koko maan että Uudenmaan kannalta. Analyysissä käydään tiivistettynä läpi alue- ja väestörakenteen tärkeimpiä muutostrendejä, ja eritellään niiden aiheuttamia vaikutuksia koko maan tasolla lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä sekä koko Uudenmaan että sen alueiden kannalta. Alue- ja väestörakenteen muutostrendit liittyvät muun muassa kaupungistumisiin, samanaikaiseen keskittymis-, supistumis- ja autioitumiskehitykseen, saavutettavuuteen, alueliikkuvuuteen, demografiseen muutokseen, eriytymiseen ja erilaistumiseen, monipaikkaisuuteen ja digitalisaatioon.

Analyysin toisessa vaiheessa käydään läpi Uudenmaan väestökehityksen osatekijöihin liittyvää dataa Uudenmaan maakunnan ja Uudenmaan eri alueiden näkökulmasta. Väestönkehityksen osatekijät liittyvät syntyvyyteen, kuolleisuuteen, tulomuuttoon, lähtömuuttoon, maastamuuttoon ja maahanmuuttoon. Lisäksi samassa yhteydessä käydään läpi Uudenmaan tulo- ja lähtömuuttajien laadullisia ominaisuuksia sekä pendelöintiä. Tämän vaiheen kautta saadaan tilastollinen perusta väestöprojektioiden osuvuuden ja toteutumisen arvioinnille. Analyysin aineistona käytetään Tilastokeskuksen maksullisia ja maksuttomia tilastoja sekä rajatusti paikkatietoaineistoja.

Analyysin kolmannessa vaiheessa keskitytään Uudenmaan väestönkehityksen kriittiseen arviointiin tehtyjen väestöprojektioiden perusteella. Väestöprojektioiden osuvuutta ja toteutumista tarkastellaan sekä alue- ja väestörakenteen muutostrendien että Uudenmaan ja sen seutujen alueellisten erityispiirteiden näkökulmasta.

Tämän yleisanalyysin lisäksi Uudenmaan kuntien käyttöön on laadittu kunkin kunnan osalta määrällisen muuttoliikkeen ja muuttajien rakennetta koskeva laadullinen analyysi. Näitä tuloksia hyödynnetään Uudenmaan alueellisten erityispiirteiden tunnistamisessa.

2. ALUE- JA VÄESTÖRAKENTEN TULEVAISUUSKUVA MUUTOSTRENDIEN PERUSTEELLA

2. ALUE- JA VÄESTÖRAKENTEN TULEVAISUUSKUVA MUUTOSTRENDIEN PERUSTEELLA

Globaalit muutokset vaikuttavat aluerakenteeseen ja alueiden kehitykseen voimallisesti ja äkillisesti. Suomi ja sen alueet ovat siirtyneet yhteiskuntavaiheeseen, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen. Keskinäisriippuvuus on lisääntynyt kaikilla aluetasoilla. Langaton tiedonsiirto, digitalisaatio, tietoteknologia, automatisaatio ja robotisaatio muuttavat jatkossa entistä enemmän ihmisten työhön, asumiseen, liikkumiseen, liikenteeseen, vapaa-aikaan jne. liittyviä tottumuksia. Aluerakenteeseen ja aluekehitykseen muutokset heijastuvat viiveellä. Alueiden kyky reagoida ulkopuolisiin ja lyhyen aikavälin taloudellisiin häiriöihin korostuu muutostilanteissa.

Aluerakenteella tarkoitetaan tämän analyysin yhteydessä väestön ja asumisen, muuttoliikkeen ja liikkuvuuden, työpaikkojen ja tuotannon, osaamisen, tutkimus- ja tuotekehityksen, toiminnan, palvelujen ja vapaa-ajan toimintojen sekä näitä toimintoja yhdistävän liikennejärjestelmän ja -yhteyksien sekä muun infrastruktuurin ja luonnonvarojen alueellista sijoittumista. Aluerakenteen muutos kuvaa edellä mainittujen tekijöiden välisiä riippuvuus- ja vuorovaikutussuhteita. Aluerakenne on toisin sanoen eräänlainen synteesi, heijastuma yhteiskunnan eri osa-alueilla tapahtuvasta kehityksestä.

Alueen kilpailukyky ja vetovoima koostuvat useista tekijöistä. Yritysten näkökulmasta alueen kilpailukyvyssä korostuu liikennejärjestelmä ja infrastruktuuri, muun infrastruktuurin toimivuus, liikenneyhteydet, työvoiman osaaminen ja saatavuus, yleinen kustannustaso jne. Asukkaiden kannalta taas kilpailukykytekijät liittyvät muun muassa asumiseen sekä asuin- ja elinympäristöön, lähi- ja vetovoimapalveluihin, viihtyvyyteen, turvallisuuteen, osaamiseen, koettuun hyvinvointiin jne. Alueen elinvoima tai vetovoima muodostuvat toisin sanoen useista tekijöistä, joihin pystytään vaikuttamaan maakuntien tai kuntien

toimenpiteillä, kuten maankäytön, asumisen, liikenteen, palveluiden ja elinkeinopolitiikan toimenpiteiden suunnittelulla ja toteuttamisella sekä erilaisilla kehittämisohjelmilla.

Alue- ja väestörakenteen isot muutostrendit on tiivistetty tässä analyysissä kahdeksaan päätekijään. Analyysissä pureudutaan erityisesti kaupungistumisiin, liikenneyhteyksiin, alueliikkuvuuteen ja demografiseen käänteeseen.

1. KAUPUNGISTUMISET: Kaupungistuminen ja keskittyminen etenee kaikilla aluetasoilla alueen kokoon tai sijaintiin katsomatta. Lisäksi tapahtuu samanaikaista keskittymis-, harvenemis- ja autioitumiskehitystä, joka muovaa samanaikaisesti alue- ja väestörakennetta.

2. SUJUVAT JA NOPEAT LIIKENNEYHTEYDET: Ulkoinen ja sisäinen saa-vutettavuus, matkaketjut, liikkumisen ja kulkutapojen muutokset, liikenneyhteyksien sujuvuus ja toiminnalliset alueet yhdistävien kehitys- ja liikennekäytävien sekä yliaalueellisten vyöhykkeiden merkitys kasvaa.

3. ALUELIKKUVUUS: Alueliikkuvuus muodostuu muuttoliikkeen, pendelöinnin ja työasialiikkuvuuden yhteisvaikutuksesta. Alueiden välinen ja sisäinen liikkuvuus on pikemmin lisääntymässä kuin tasoittumassa vastoin teknologian mahdollistamaa kehitystä.

4. ALUEELLINEN ERIYTYMINEN: Alueiden eriytyminen ja erilaistuminen lisäävät alueellisia eroja kaikilla aluetasoilla. Positiivisen rakennemuutoksen alueiden ja muiden alueiden väliset erot korostuvat muutospöörteessä.

5. ALUE-EVOLUUTIO: Alueet ovat jatkuvassa muutoksessa: toiminnalliset alueet, liikenne- ja kasvukäytävät, vyöhykkeet, verkostot, yhteistyömuodot jne. haastavat perinteiset hallinto- ja aluerajat. Alueiden toimintaa ohjaavat hallintorajojen rinnalla toiminnallisuus, verkostot, kumppanuudet ja sopimukselliset järjestelyt. Esimerkiksi alueiden omiin vahvuuksiin, kuten valmistavaan tuotantoon, matkailuun, energiaan, puhtaaseen veteen tai ruokaan liittyvät asiat korostavat kaupunki- ja maaseutualueiden keskinäistä vuorovaikutusta ja riippuvuutta erillisyyden sijaan.

6. DIGITALISAATIO: Digitalisaatio, tekoäly ja muut uudet teknologiat mahdollistavat periaatteessa aikaan, paikkaan ja etäisyyksiin liittyvän riippumattomuuden sekä tuotannon ja toimintojen hajauttamisen. Teknologinen kehitys on yksi keskeisimmistä tulevaisuutta muokkaavista tekijöistä. Pienen väestöpohjan ja harvaan asutun maan kohdalla digitalisoituminen ja robotisoituminen saattavat päinvastoin vauhdittaa kaupunkialueiden kasvua.

7. MONIPAIKKAISUUS JA VASTAVIRRAT: Vastavirrat ja monipaikkaisuus korostuvat keskittymiskehityksen rinnalla. Monipaikkaisuuteen perustuva paikkariippumattomuus mahdollistaa jatkossa varsinkin tietotyön hajauttamisen: tämä tarjoaa ison mahdollisuuden tunnin etäisyydellä tai vyöhykkeellä kasvukeskuksista oleville kunnille. Toisaalta monipaikkaisuuden seurauksena työ- ja asuinpaikan käsite muuttuu entistä vaikeammin hahmotettavaksi.

8. DEMOGRAFINEN KÄÄNNE: Väestö- ja ikärakenteen muutos, syntyvyyden aleneminen, työikäisen väestön määrän väheneminen ja lisääntyvä maahanmuutto polarisoivat alueiden välistä ja sisäistä kehitystä.

Jokainen edellä kuvattu alue- ja väestökehityksen muutostrendi aiheuttaa eriasteisia syy- ja seuraussuhteita alueiden kehitykseen, mutta ne ovat myös kiinteässä yhteydessä toisiinsa. Olennaista on, että tällä hetkellä edellä luetellut muutosvoimat vaikuttavat aluerakenteeseen yhdessä ja erikseen enemmän keskittävästi kuin tasoittavasti. Muutokset ilmenevät kaikilla alue-tasoilla eri mittakaavassa: maakunta-, seutukunta- ja kuntatasolla sekä jopa kuntien osa-alueiden tasolla.

”

ALUERAKENTEeseen
JA ALUEKEHITYKseen
MUUTOKSET HEIJASTUVAT
VIIVEELLÄ.”

2.1 Kaupungistuminen

2.1.1. Kaupungistuminen Suomessa

Maailma ja Suomi kaupungistuu. Kaupungistuminen, globalisaatio, teknologinen kehitys, demografinen muutos ja ilmastonmuutos ovat keskeisiä muutosvoimia, jotka etenevät samanaikaisesti ja ovat yhteydessä toisiinsa. Kaupungit, kaupunkiseudut ja kaupunkialueet nousevat aiempaa merkittävämpään rooliin. Varsinkin suurten kaupunkien ja kaupunkiseutujen rooli ja merkitys korostuvat kansallisvaltioiden rinnalla. Muutosta kuvaa hyvin se, että kansainvälisten ja kansallisten kiinteistö- ja pääomasijoittajien sekä luotottajien fokus kiinnittyy yhä useammin kehittyneiden kaupunkien ja kaupunkiseutujen menestykseen kansallisvaltioiden elinvoimaisuuden sijaan. Kaupungit ovat useissa toimintaympäristön haasteissa ketterämpiä, sopeutuvaisempia ja näkyvämpiä toimijoita kuin jäykemmät kansallisvaltiot.

Suomi on harvaan asuttu, pitkien etäisyyksien ja vähäväkinen maa. Suomessa kaupungistuminen on alkanut verrattain myöhään, mutta toisaalta muutos on ollut nopeaa. Kaupunkialueiden kasvua vauhdittaa kansainvälinen ja maan sisäinen muuttoliike. Kaupungistumiskehityksen taustalla korostuvat nuorten ja nuorten aikuisten paikkaan liittyvät valinnat. Kaupungistuminen tarkoittaa sellaisia näkyviä ja mitattavissa olevia ilmiöitä kuin väestön, työpaikkojen, osaamisen, taloudellisen toimeliaisuuden jne. keskittymistä suurille ja keskisuurille kaupunkialueille, mutta myös vähemmän näkyviä ja vaikeammin mitattavissa olevia muutoksia arvoissa, asenteissa, preferensseissä, elämäntavoissa ja identiteetissä.

Näkyviin ja piileviin muutoksiin liittyy alueiden kannalta sosiaalisia, taloudellisia ja alueellisia muutoksia. Suomessa on yhä enemmän toisen tai kolmannen polven kaupunkilaisia, joille kaupunkimainen elämäntapa on samankaltainen itsestäänselvyys ja osa identiteettiä kuin vanhempien ikäryhmien juuret ja siteet suhteessa maaseutuun.

Suomi on kuitenkin kaupungistumisen kehityspolulla pikemminkin alku- kuin loppupäässä. Tämän vuoksi on syytä puhua kaupungistumisen sijaan kaupungistumisista. Kaupungistuminen vaikuttaa olevan 2020-luvun keskeisin aluerakenteen muutosvoima ja suuri yhteiskunnallinen muutos samoin kuin oli niin sanottu suuri muutto 1970-luvun vaihteessa. Kaupunkien ja kaupunkialueiden kasvu on sekä globaali että kansallinen ilmiö, mutta ei ole olemassa yhtä kaupunkipolitiikan, kaupunkialueiden kasvuun tai kaupungistumiseen liittyvää mallia, vaan kehitys tapahtuu eri tavalla ja eri voimakkuudella erilaisilla alueilla.

Kaupunkialueiden kasvu ja laajeneminen vaihtelevat eri aluetasoilla, mutta samat peruseriaatteen ilmenevät ennen muuta alueiden keskus- ja reuna-alueiden välisinä kantokyky- ja olosuhde-eroina. Alue- ja yhdyskuntarakenteessa kaupungistuminen ilmenee samanaikaisesti sekä kaupunkien tiivistymisenä ja kaupunkialueiden laajenemisena liikennekäytävien suuntaisesti että reuna- ja haja-asutusalueiden vähittäisenä supistumiskehityksenä. Alueiden ja jopa yksittäisten kuntien sisällä keskittymis-, supistumis- ja autioitumiskehitys etenevät samanaikaisesti.

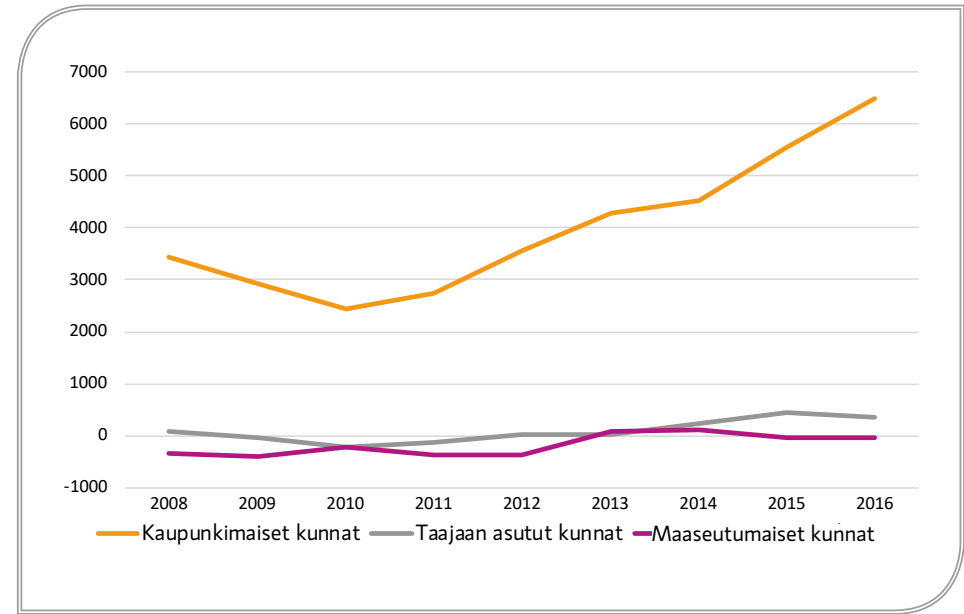
Kaupungeissa ja kaupunkialueilla tai taajamissa asuu tilastointitavasta riippuen 70–86 % suomalaisista. Suomi on globaalissa mittakaavassa varsin kaupungistunut maa. YK:n ja Maailmanpankin maavertailussa Suomi sijoittuu kaupungistumiskehityksessä sijalle 43. Muista Pohjoismaista Suomen edellä ovat Ruotsi (39.), Tanska (33.) ja Islanti (11.), mutta Norja hieman jäljessä (51.). Ehkä hieman yllättäen Islanti on kaupungistunein maa Pohjolassa.

Kaupungistumisasteen sijaan olennaisempaa on, onko väestö keskittynyt vai hajautunut maan sisällä. Suurten keskittymien keskeisyyttä kuvaa se, että neljä viidestä suomalaisesta asuu 20 suurimmalla ja puolet kuudella suurimmalla kaupunkiseudulla. Koko maassa on yhteensä 70 seutukuntaa.

Oulun yliopiston ja Suomen ympäristökeskuksen paikkatietoon perustuvassa kaupunki–maaseutu-luokituksessa kaupunkialueet jaetaan kolmeen aluetyyppiin ja maaseutualueet neljään aluetyyppiin. Kaupunkialueiden väkiluku kasvoi noin 733 000 henkilöllä vuosina 1990–2016 eli keskimäärin 74 henkilöllä joka ainoa päivä 1.1.1990 lähtien. Kaupunkialueiden työpaikkamäärä kasvoi noin 210 000 uudella työpaikalla vuosina 1990–2015 eli Turun ja Tampereen nykyisen työpaikkamäärän verran. Kaupunkialueilta kasvu on laajentunut myös kaupungin läheiselle maaseudulle.

Tilastokeskuksen (2015) väestöennusteen mukaan kaupunkien ja kaupunkiseutujen kasvu jatkuu edelleen lähitulevaisuudessa. Väkiluku kasvaa maltillisen väestöennusteen mukaan Helsingin seudulla 190 000–220 000, Tampereen seudulla 40 000–60 000, Oulun seudulla 31 000–51 000 ja Turun seudulla 22 000–30 000 henkilöllä vuosina 2016–2030. 11 suurimmalla kaupunkiseudulla asui yhteensä 3,5 miljoonaa asukasta vuoden 2016 lopussa eli kaksi kolmasosaa (63,6 %) koko maan väestöstä. 11 suurimman kaupunkiseudun ennakoidaan kasvavan Tilastokeskuksen maltillisen väestöennusteen mukaan noin 323 000 henkilöllä vuoteen 2030 ja noin 431 000 henkilöllä vuoteen 2040 mennessä.

Uudenmaan tulevan väestönkehityksen yksi avainkysymys on, jatkuuko vahva kaupungistumisen trendi Suomessa, ja kuinka voimakasta kaupungistuminen on tulevaisuudessa. Jos kaupungistuminen jatkuu trendinomaisesti viime vuosien kehitysuralla, voidaan olettaa, että etenkin pääkaupunkiseutu tulee saamaan muuttovoittoa sekä Suomen rajojen ulkopuolelta että maan sisältä kuntien välisestä muuttoliikkeestä. Uusimaa kerää maan sisäisissä muuttovirroissa muuttovoittoa ensisijaisesti kaupunkimaisista kunnista ja kärsii muuttotappiota maaseutumaisille kunnille. Uudenmaan muuttovoitot muista kaupunkimaisista kunnista ovat kasvaneet 2010-luvun aikana.

Kuvio 1. Uudenmaan nettomuutto eri kuntatyypeissä vuosina 2008–2016
(Lähde: Tilastokeskus, väestö)

”

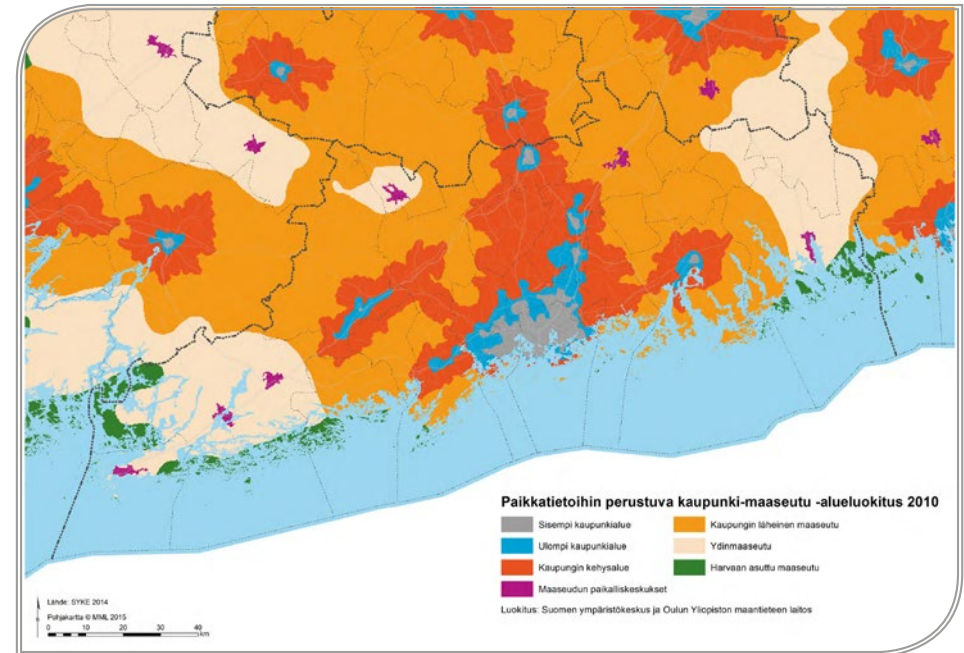
**KAUPUNGISTUMISASTEEN
SIJAAN OLENNAISEMPAA ON,
ONKO VÄESTÖ KESKITTYNYT
VAI HAJAUTUNUT MAAN
SISÄLLÄ.”**

2.1.2. Uusimaa ja kaupungistuminen

Uusimaa on kaupungistunein maakunta Suomessa: alueen väestöstä 90,1 prosenttia asui kaupunkialueella ja 95,3 % taajamissa vuonna 2017. Uudenmaan kaupungistumisaste on ollut korkea jo pitkään: esimerkiksi jo vuonna 2000 Uudenmaan väestöstä 89 % asui kaupunkialueella. Maaseutualueilla tai haja-asutusalueella asuvan väestön osuus on vastaavasti erittäin matala: kaupunki–maaseutu-luokittelun maaseutualueilla asuu vain 8 % Uudenmaan väestöstä.

Uudenmaan kaupunkialueiden väkiluku on kasvanut 251 000 henkilöllä vuosien 2000–2017 välisenä aikana eli noin viidenneksellä 18 vuoden ajanjakson aikana. Uudenmaan asukkaista kaksi kolmesta asui sisemmällä kaupunkialueella ja joka neljäs ulommalla kaupunkialueella. Noin joka kymmenes asuu kaupungin kehysalueella. Väestö on kasvanut kaikilla kaupunkialueilla: sisemmällä kaupunkialueella 16,9 %, ulommalla kaupunkialueella 27,2 % ja kaupungin kehysalueella 25,8 %. Uudenmaan maaseutualueilla asuva väestö asuu lähinnä kaupungin läheisellä maaseudulla tai maaseudun paikalliskeskuksissa. Ydinmaaseudulla asuvan väestön osuus on alhainen. Uudellamaalla ei ole kaupunki–maaseutu-luokittelun mukaan lainkaan harvaan asuttua maaseutua. Väestön keskittymistä Uudellemaalle kuvaa se, että myös maaseutualueilla asuvan väestön osuus on myös kasvanut noin 10 000 asukkaalla (+4,1 %).

Uusimaa on kaupungistunein maakunta, mutta alueen sisällä on suuret erot kaupungistumisasteessa. Pääkaupunkiseudun keskuskaupunkien läheisyydessä olevien KUUMA-kuntien väestöstä kaupunkialueella asuu noin 90 % alueen väestöstä. Lohjan ja Porvoon seudulla kaupunkialueella asuu noin 62–75 % koko väestöstä. Loviisan ja Raaseporin seudulla taas käytännössä lähes koko väestö asuu maaseutualueilla. Seuduittain tarkasteltuna kaupunki- ja maaseutualueilla asuvan väestön osuus on pysynyt suhteellisesti samalla tasolla koko 2000-luvun ajan.

Kartta 2. Uusimaa kaupunki–maaseutu-luokituksessa. (Lähde: Suomen ympäristökeskus)

Uudenmaan väkiluku on kasvanut voimakkaasti erityisesti kaupunkimaisissa kunnissa, kun taas Loviisan ja Raaseporin kaltaiset maaseutumaiset alueet ovat menettäneet väestöä. Loviisan ja Raaseporin seuduillakin kuitenkin kuntataajamat ovat lisänneet väestöään. Maaseutualueiden ja maaseutumaisten kuntien negatiivinen väestönkehitys perustuu etenkin luonnolliseen väestönlisäykseen eli kuolleisuus ylittää syntyvyyden, jonka seurauksena ikärakenne on vinoutunut ja muuttotappiot ovat kasvaneet maan sisäisessä muuttoliikkeessä. Jos kaupungistuminen jatkuu lähitulevaisuudessa trendinä 2010-luvun kehityksen tavoin, voidaan olettaa, että Uudenmaan sisäinen kaupungistumis- ja keskittymiskehitys jatkuu. Tämä johtaa väestön keskittymiseen lähinnä pääkaupunkiseudulle ja pääkaupunkiseudun läheisyydessä oleviin kehyskuntiin (erityisesti KUUMA-kunnat ja Porvoo), kun taas maaseutualueiden väestömäärä pysyy nykyisellään tai alenee.

2.2. Sujuvat ja nopeat liikenneyhteydet

2.2.1. Sujuvien ja nopeiden yhteyksien merkitys

Liikennepolitiikalla, -yhteyksillä ja -käytävillä sekä saavutettavuudella on vahva yhteys aluerakenteeseen. Liikennepoliittiset ratkaisut stimuloivat monin eri tavoin aluekehitystä, sillä ne luovat myönteisiä muutosvaikutuksia kaikille ei-liikenteellisille sosiaalisille ja taloudellisille vaikutuksille. Paremman ja sujuvamman saavutettavuuden ansiosta toiminnalliset työmarkkina-alueet laajenevat nopeammin kuin se tapahtuisi luonnollisen liikkuvuuden eli maan sisäisen muuttoliikkeen tai pendelöinnin seurauksena.

Helppo ja edullinen liikkuminen keskittää palveluita ja työpaikkoja sekä hajuttaa asutusta. Kun alueen markkinat laajenevat ja kasvavat, syntyy alueelle uusia keskittymiä. Se taas vaikuttaa myönteisesti uusien asukkaiden, yritysten ja investointien sijaintipäätöksiin alueelle. Saavutettavuus on keskeinen edellytys työmarkkina-alueiden väliselle ihmisten, palveluiden ja tavaroiden liikkuvuudelle.

Liikenneyhteyksiin ja -infrastruktuuriin liittyvät investoinnit ovat aina suoraan sidoksissa paikkaan. Toimivien ja nopeampien yhteyksien kehittyminen vaikuttaa myönteisesti yritysten ja investointien sijaintipäätöksiin sekä ihmisten muuttopäätöksiin. Merkittävimpiä aluekehitysvaiikutuksia investoinneilla on saatu silloin, kun parantunut liikenneyhteys liittää osa-alueet entistä tiiviimmin yhdeksi toiminnalliseksi, riittävän väestöpotentiaalinen työssäkäyntialueeksi. Tämä vaikutus korostuu erityisesti silloin, jos liikenne-järjestelmää tai -yhteyksiä kehittämällä pystytään yhdistämään pienempi työmarkkina-alue riittävän suureen työmarkkina-alueeseen.

Henkilöliikenneyhteyksien kehittämisellä on yhteys muuttoliikkeeseen korkeamman tuottavuuden alueille, alueiden väliseen työssäkäyntiin ja työasia-liikkuvuuteen. Rautateiden henkilöliikenteen ennusteissa suurin kasvupotentiaali on Pääradan, Pohjanmaanradan ja Helsinki-Vantaa lentokentän ja Kouvolan

välisen oikoradan suunnissa. On helppo päätellä, että esimerkiksi rautatieliikenteen merkitys ja tarve kasvavat jatkossakin eniten siellä, missä nykyisinkin ovat suurimmat liikennevirrat eli Helsingin ja muiden suurten kaupunkien välillä sekä Helsingin seudulla ja vaikutusalueella.

Liikenne- tai kasvukäytävät ja kasvuvyöhykkeet ovat samalla esimerkki uudelleen muotoutuvasta aluerakenteesta, jossa käytävät toimivat kehitystä ohjaa-vana fyysisenä ja toiminnallisena runkona. Vyöhykkeisyyteen perustuva käytäväkehitys ohittaa perinteiset hallinnolliset, maantieteelliset ja ohjelmalliset rajat. Tämä asettaa suuria haasteita erityisesti maankäytön suunnittelulle ja kaavoitukselle.

Vyöhykkeisyyden ohella yhden haasteen muodostaa niin sanotut MaaS-palvelut eli uudet innovatiiviset liikkumispalvelut, jotka voivat muuttaa radikaalisti nykyisiä liikkumiskäytäntöjä sekä henkilöautojen omistusta ja käyttöä.

Aluerakenteen ja saavutettavuuden välisestä yhteydestä löytyy sekä etäisyyteen (kilometriä) että matka-aikaan (minuuttia) liittyviä raja-arvoja, joilla on vaikutusta valittuun matkustustapaan. Lyhyemmät aika-etäisyydet paikkojen välillä nopeuttavat yhtenäisten työssäkäyntialueiden muodostumista ja tuovat liikenneväylien varrella olevia kaupunkeja lähemmäksi toisiaan.

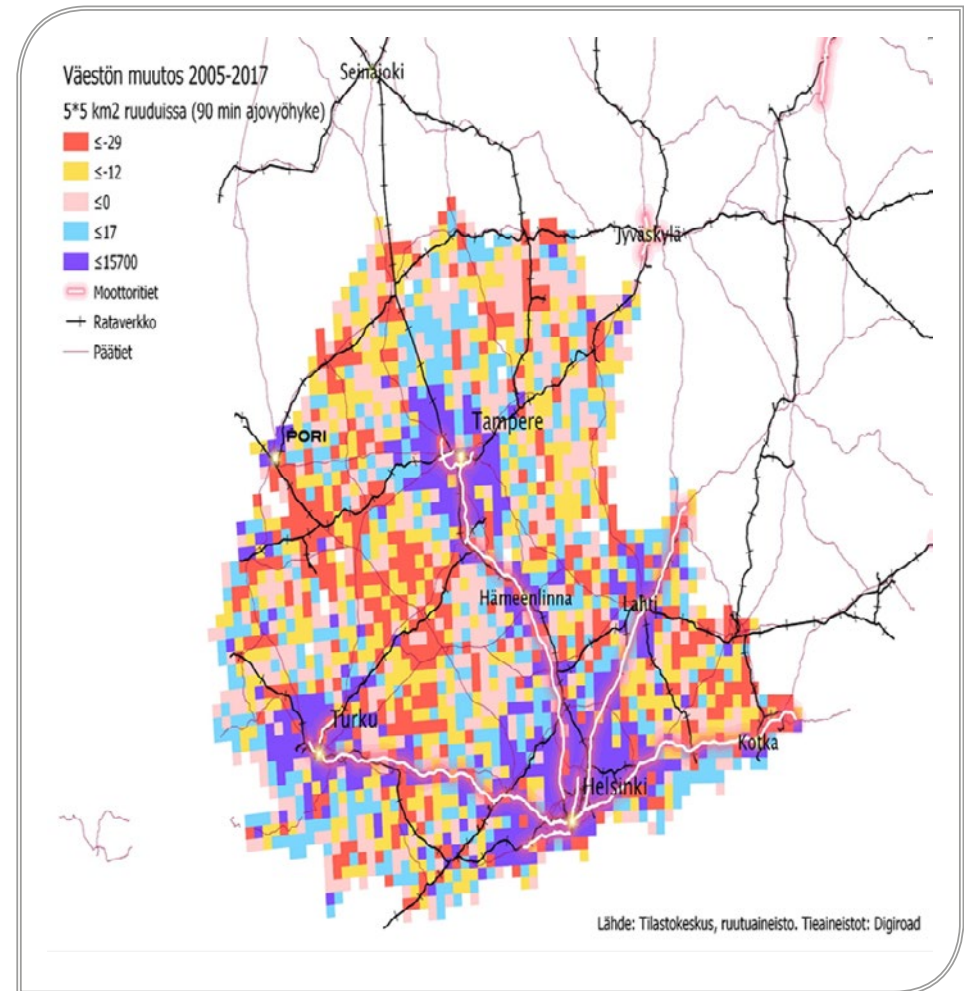
Tietoteknologian ja digitalisaation kehitys ei ole toistaiseksi vähentänyt aikaan, paikkaan ja etäisyyteen liittyvää riippumattomuutta, vaan on ennakkoole-tusten vastaisesti korostanut sekä keskittymien että ihmisten kasvokkain tapahtuvien kohtaamisten ja kontaktien merkitystä. Digitalisaation paradoksi

aluekehittämisen kannalta lienee se, että se mahdollistaa samanaikaisesti sekä keskittämisen että hajauttamisen. Digitaaliyhteiskunnan ja kaupungistumisen välinen keskinäisyhteys on kuitenkin suurelta osin toistaiseksi kehitys-kulkuihin liittyvien arvailujen varassa.

Seuraavassa kartassa on kuvattu paikkatiedon 5 x 5 kilometrin karttaruutujen avulla niin sanottu kasvukolmion alue eli Helsingin, Tampereen ja Turun muodostama kolmio. Graafissa tarkastellaan väestönkasvun, aluekehityksen ja liikenneyhteyksien välistä yhteyttä vuosina 2005–2017. Karttaan on rajattu niin sanottu 90 minuutin ajoaikaetäisyyden vaikutusalue Helsingistä, Tampereelta ja Turusta ulospäin. Kartan violeteissa ja sinissä ruuduissa väestö on kasvanut ja punaisissa supistunut vuosina 2005–2017. Ruutujen alueelle sijoittuu yhteensä noin 3,2 miljoonaa asukasta ja 1,3 miljoonaa työpaikkaa eli noin 60 % koko maan asukkaista ja työpaikoista. Kasvukolmion alueen väestö kasvoi noin 251 000 henkilöllä vuosina 2005–2017, mutta kasvukolmionkin alueella väestökasvu keskittyi vain joka kolmanteen ruutuun. Kasvat ruudut ovat keskittyneet vahvasti Uudellemaalle, mutta Uudenmaan sisälläkin kasvu on ollut epätasaista keskus- ja reuna-alueiden välillä.

2.2.2. Sujuvien ja nopeiden yhteyksien merkitys Uudellemaalle

Uudenmaan hyvä väestö- ja työpaikkakehitys perustuu alueen vetovoimaisuuteen koko maan muutto- ja pendelöintivirtojen osalta sekä asemaan koko maan suurimpana työmarkkina-alueena. Pääkaupunkiseudun neljässä kunnassa asuu 69 % koko Uudenmaan väestöstä, mutta siellä sijaitsee 79 % Uudenmaan työpaikoista eli työmarkkinat ovat alueen sisällä hyvin keskittyneet. Uudenmaan muilla seuduilla asuvien ja työpaikkojen suhde on käänteinen eli alueelta käydään töissä pääkaupunkiseudun dynaamisilla työmarkkinoilla. Epäsuhta työpaikkojen ja väestön sijainnissa perustuu työssäkäynnin ja asumisen eriytymiseen alueella.

Kartta 2. Kasvukolmion alueen yhteys aluekehitykseen, väestökasvuun ja liikenneyhteyksiin.

Tutkimusten perusteella on saatu näyttöä, että keskittymisetujen (agglomeraatio) vuoksi yritykset sijoittuvat ensisijaisesti alueelle, jossa on ennestään paljon saman toimialan yrityksiä ja mahdollisimman suuret markkinat. Työpaikat ovat keskittyneet pääkaupunkiseudulle, mutta asumiseen liittyvät tekijät ohjaavat osan pääkaupunkiseudulla työskentelevistä valitsemaan asuinpaikan työssäkäyntikunnan ulkopuolelta. Pääkaupunkiseutu ja lähialueet muodostavat yhtenäisen toiminnallisen alueen työ-, palvelu- ja asiointimarkkinoiden näkökulmasta, mutta asumismarkkinat ovat eriytyneet seudun sisällä.

Saavutettavuuden kannalta avainasemassa ovat sujuvat ja nopeat yhteydet asuinpaikan ja työpaikan välillä sekä työasialiikkuvuuden näkökulmista. Tämä korostuu erityisesti KUUMA-kunnissa, joissa asuu noin joka viides (19 %) Uudenmaan asukkaasta, mutta sijaitsee vain 13 % alueen työpaikoista. KUUMA-kuntien väkiluku on kasvanut voimakkaasti 2000-luvulla ensisijaisesti sujuvien ja nopeiden liikenneyhteyksien johdosta, sillä alueella asuvien on mahdollista hyödyntää alueen asumiseen liittyviä etuja ja samalla työskennellä pääkaupunkiseudulla.

Uudenmaan reuna-alueella olevat seudut (Raaseporin, Loviisan ja Lohjan seudut) eivät ole onnistuneet hyödyntämään KUUMA-kuntien tavoin alueen asumiseen liittyviä etuja suhteessa pääkaupunkiseutuun, sillä alueelta ei ole riittävän toimivia, nopeita ja sujuvia yhteyksiä pääkaupunkiseudun työmarkkinoille. Tämä on yksi osasy syy seutujen laskevaan väestönkehitykseen. Porvoon seudun tilanne on varsinkin alueen keskuksen Porvoon osalta parempi.

Tulevaisuuden liikkumiseen liittyvien innovaatioiden vaikutusta alueen väestönkehitykseen on vaikea ennustaa. Kuitenkin voidaan olettaa, että sujuvat yhteydet pääkaupunkiseudulle ovat koko Uudenmaan kannalta keskeinen avaintekijä. Laajenevat toiminnalliset työmarkkinat voivat toimia etenkin etäällä olevien seutujen ”pelastusrenkaana” ja toisaalta vähentää väestönkasvun tuottamaa kasvupainetta pääkaupunkiseudulla. Toisaalta digitalisaatio voi tulevaisuudessa joko hajauttaa väestöä tai vauhdittaa entisestään kaupunkialueiden kasvua. Molemmat vaihtoehdot ovat mahdollisia.

Tärkeää on myös kiinnittää huomiota alueella asuvien ja alueelle muuttavien asumispreferensseihin sekä niihin liittyviin muutoksiin. 2010-luvun erityispiirre on ollut se, ettei tulomuuttojen määrä alueen keskustaupunkkeihin ole kasvanut merkittävästi, mutta lähtömuuttojen määrä on vähentynyt. Tämä on johtanut siihen, että varsinkin Helsingin seudun kehyskunnissa on hajontaa muuttovoittojen suuruuden osalta. Jos kehitys jatkuu samankaltaisena tulevina vuosina, alueen sisäinen kehitys eriytyy entisestään kasvavien, maltillisesti kasvavien ja supistuvien kuntien välillä. Kyse on ennen muuta asumispreferensseihin liittyvistä muutoksista nuorten aikuisten suhteen. Jos lähitulevaisuudessa asumispreferenssit liittyvät esimerkiksi kaupunkimaiseen asumiseen ja isomman keskittymän tuomiin kulutus- ja palvelumahdollisuuksiin, niin sujuvat ja nopeat liikenneyhteydet ydinkaupunkialueen sisällä nousevat keskiöön.

”

**DIGITALISAATIO VOI
TULEVAISUUDESSA JOKO HAJAUTTAA
VÄESTÖÄ TAI VAUHDITTAA
ENTISESTÄÄN KAUPUNKIALUEIDEN
KASVUA.”**

2.3 Alueliikkuvuus

2.3.1. Alueliikkuvuuden eri muodot

Alueliikkuvuus pitää sisällään muuttoliikkeen, työssäkäynnin eli pendelöinnin ja työasialiikkuvuuden. Alueliikkuvuuteen liittyviä virtoja alueiden välillä ei ole juurikaan tarkasteltu yhtenä kokonaisuutena, vaan usein toisistaan erillisinä yksittäisinä tai alueellisina ilmiöinä. Alueliikkuvuus on yksi osatekijä, joka on vaikuttanut sosiaalisen etäisyyden kasvamiseen eri väestö-, ikä-, sosioekonomisten ryhmien sekä alueiden välillä. Tämä ilmenee elämäntapaan, arvoihin, asenteisiin, tottumuksiin jne. liittyvänä alueellisena eriytymisenä ja arjen sosiaalisen etäisyyden kasvamisena eri ryhmien välillä ("kuplat").

MUUTTOLIIKE: 2010-luvulla on tehty koko maassa vuosittain keskimäärin noin 900 000 muuttoa, joista kaksi kolmesta tapahtuu kuntien sisällä ja vain yksi kolmesta kuntien välillä. Kuntien rajat ylittävistä muutoista noin puolet tapahtuu saman kaupunkiseudun sisällä. Pitkän matkan muuttojen eli niin sanottujen "kaukomuuttojen" osuus on arviolta noin yksi viidestä muutosta. Kaukomuuttoja voidaan luonnehtia aidoiksi muutoiksi, sillä niissä vaihtuu koko ihmisen päivittäinen elinpiiri toisin kuin kuntien tai kaupunkiseutujen sisäisissä muutoissa. Muuttoliike on tasapainoisen alue- ja väestörakenteen kannalta haastava ilmiö kahdesta toisiinsa kietoutuvasta syystä:

1. **Muuttoliike on luonteeltaan keskittävää ja polarisoivaa**, sillä se lisää alueiden välisiä eroja ja alueellista eriytymistä. Muuttoliikkeen seurauksena vahvat ja elinvoimaiset alueet vahvistuvat entisestään sekä heikot ja supistumiskierteessä olevat alueet heikentyvät.
2. **Muuttoliike on luonteeltaan selektiivistä eli valikoivaa**. Lähes neljä viidestä muuttajasta on nuoria tai nuoria aikuisia. Kahdeksan muuttajaa kymmenestä on iältään alle 35-vuotiaita. Joka toinen muuttaja on iältään 15–29-vuotias.

PENDELÖINTI: Pendelöinnillä (sukkuloinnilla) tarkoitetaan työssäkäyntiä oman asuinalueen ulkopuolella. Kodin ja työpaikan välillä pendelöijien määrä on kasvanut tasaisesti 2000-luvun aikana. Noin joka kolmas työikäinen on pendelöijä. Pendelöinti tapahtuu pääosin suurten työssäkäyntialueiden sisällä tai työssäkäyntialueiden välillä. Keskimääräinen pendelöintimatka oli 14,1 km vuoden 2015 lopussa. Pendelöinti on muuttoliikkeen tavoin valikoivaa: yliedustettuja ovat ryhmän kokoon nähden miehet, perheelliset, 35–44-vuotiaat, koulutetut ja keski- ja hyvätuloiset henkilöt.

TYÖASIALIIKKUVUUS: Alueelliseen liikkuvuuteen kytkeytyy yhä enemmän työasialiikkuvuutta. Työasialiikkuvuudella tarkoitetaan muun muassa työnantajan asialla tapahtuvaa liikkumista, kuten asiakaskäyntejä, kokousmatkoja sekä markkinointi-, edunajamis- ja koulutusmatkoja. Työasialiikkuvuuden todellista määrää on kuitenkin hankala arvioida. Käynnissä oleva elinkeino- ja toimialarakenteen muutos lisää entisestään osaamisintensiivisten toimialojen osuutta työpaikoista ja arvonnäkökulmasta. Asiantuntijatyöhön sisältyy runsaasti henkilökohtaista kommunikaatiota, joka vaatii työasiamatkoja. Työasialiikkuvuudesta ei ole käytettävissä vastaavia tilastoja kuin pendelöinnistä. Viitteitä on kuitenkin saatavissa tehtyjen yrityskyselyiden perusteella. Työasiamatkojen yleisyys vaihtelee merkittävästi toimialoittain. Esimerkiksi eräiden arvioiden mukaan pääkaupunkiseudun ja Tampereen välillä tehdään noin 400 000 työasiamatkaa vuodessa.

Alueliikkuvuuden syy- ja seuraussuhteet ilmenevät ajan kanssa alueiden väestönkehityksessä. Väestönlisäys oli positiivinen yhteensä vain 75 kunnassa vuosina 2015–2017 eli keskimäärin vain joka neljännessä kunnassa. Luonnollinen väestönlisäys oli positiivinen 75 kunnassa, kuntien välinen nettomuutto vain 54 kunnassa ja nettomaahanmuutto 291 kunnassa koko maan 311 kunnan joukossa. Viimeisen kolmen vuoden erityispiirre on pitkän aikavälin alue- ja väestönkehityksessä se, että kasvavien kuntien määrä on jäänyt poikkeuksellisen alhaiseksi.

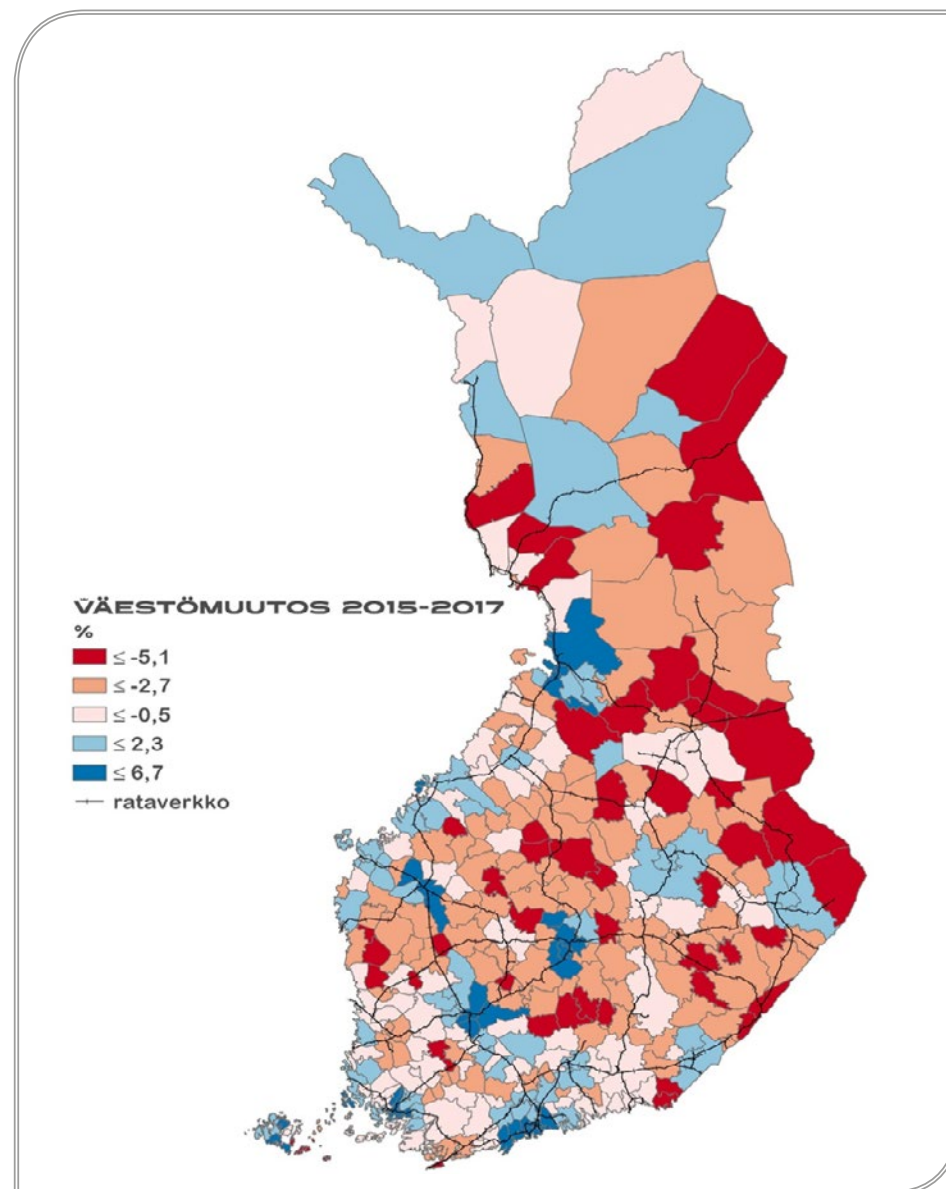
Koko maassa väestönlisäys oli määrällisesti suurin isoimmissa kasvukeskuksissa ja kaupungeissa. Kuuden kärjessä olivat määrällisesti Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere, Oulu ja Turku sekä suhteellisesti Manner-Suomen kunnista Sipoo, Vantaa, Järvenpää, Espoo, Helsinki ja Kempele.

Uudellamaalla väestönlisäys oli positiivinen yhteensä 14 kunnassa vuosina 2015–2017. Määrällisesti eniten väestönlisäystä saivat kolmen vuoden ajanjakson aikana Helsinki (24 133), Espoo (13 867) ja Vantaa (12 472). Pääkaupunkiseudun kolmen keskuskaupungin väestönlisäys oli yhteensä noin 50 500 henkilöä eli noin Porvoon asukasluvun verran.

Uudenmaan kunnista merkittävää määrällistä väestönlisäystä saivat lisäksi Järvenpää (2 193), Sipoo (1 272), Kirkkonummi (984), Nurmijärvi (572), Porvoo (464), Tuusula (414) ja Hyvinkää (401). Väestönlisäys oli lisäksi positiivinen Keravalla (322), Kauniaisissa (191), Mäntsälässä (189) ja Vihdissä (75).

Uudenmaalla väestönlisäys oli negatiivinen 12 kunnassa vuosina 2015–2017. Väestönlisäys oli määrällisesti negatiivisin Lohjalla (-824), Raaseporissa (-821), Hangossa (-485) ja Loviisassa (-362).

Viereiseen karttaan on kuvattu alueliikkuvuuden seurauksen esimerkkinä väestönlisäys kunnittain viimeisen kolmen vuoden aikana eli vuosina 2015–2017. Lisäksi karttaan on lisätty keskeiset henkilöjunaliikenteen ratayhteydet.

Kartta 3. Väestömuutos kunnittain vuosina 2015–2017.
(Lähde: Tilastokeskus, väestö; muuttoliike)

2.3.2. Alueliikkuvuus Uudellamaalla

Uusimaa on saanut maan sisältä muuttovoittoa yhteensä noin 131 600 henkilöä vuosina 1990–2017 eli keskimäärin 4 703 henkilöä vuodessa. Uudenmaan muut-tovoitto oli keskimäärin 6 302 henkilöä 1990-luvulla, 3 198 henkilöä 2000-luvulla ja 4 587 henkilöä vuosina 2010–2017.

Uusimaa on saanut myös merkittävää muuttovoittoa nettomaahanmuutosta. Uusimaa on saanut Suomen rajojen ulkopuolelta muuttovoittoa yhteensä noin 111 500 henkilöä vuosina 1990–2017 eli keskimäärin 3 982 henkilöä vuodessa. Uudenmaan muuttovoitto ulkomailta oli keskimäärin 2 291 henkilöä 1990-luvulla, 3 632 henkilöä 2000-luvulla ja 5 228 henkilöä vuosina 2010–2017.

Uusimaa sai toisin sanoen kotimaasta ja ulkomailta muuttovoittoa yhteensä noin 243 100 henkilöä vuosina 1990–2017 eli keskimäärin 8 682 henkilöä vuodessa. Uudenmaan muuttovoitosta nettomaahanmuuton merkitys on ollut 2000-luvulta alkaen merkittävämpi kuin muuttovoitot maan sisäلتä. Uudenmaan vetovoima on kasvanut merkittävästi 2010-luvun aikana: Uusimaa sai muuttovoittoa 1 800 henkilöä vuonna 2010 ja 7 800 henkilöä vuonna 2017.

Vaikka Uusimaa saa merkittäviä muuttovoittoja kuntien välisestä muuttoliikkeestä, alueen sisällä erot ovat suuret. Kuntien välisestä muuttoliikkeestä saivat muuttovoittoa vain pääkaupunkiseudun kunnat ja KUUMA-kunnat vuosina 2010–2017. Lisäksi KUUMA-kuntien välillä oli merkittävää hajontaa: KUUMA-kunnista saivat muuttovoittoa vain Järvenpää, Sipoo, Hyvinkää, Mäntsälä, Nurmijärvi ja Tuusula vuosina 2010–2017.

Muuttoliike on luonteeltaan polarisoivaa ja keskittävää myös Uudenmaan sisällä. 2010-luvulla menettäjiä ovat olleet etenkin Loviisan ja Raaseporin seudut, mutta viime vuosina myös Lohjan ja Porvoon seutukunnat ovat kärsineet muuttotappioita kuntien välisestä muuttoliikkeestä. Tilanne on erityisen haastava Loviisan ja Raaseporin seuduille, joissa myös luonnollinen väestönlisäys on negatiivinen.

Muuttajien laadullisissa ominaisuuksissa eli rakenteessa on merkittäviä eroja Uudenmaan seutujen välillä. Helsinki saa muuttovoittoa etenkin 15–24-vuotiaista nuorista ja työllisistä muuttajista. Vantaa ja Espoo saavat taas muutto-voittoa lähinnä 25–34-vuotiaista nuorista aikuisista ja työllisistä muuttajista. Kaikki pääkaupunkiseudun kunnat kärsivät muuttotappiota vanhemmista ikäryhmistä.

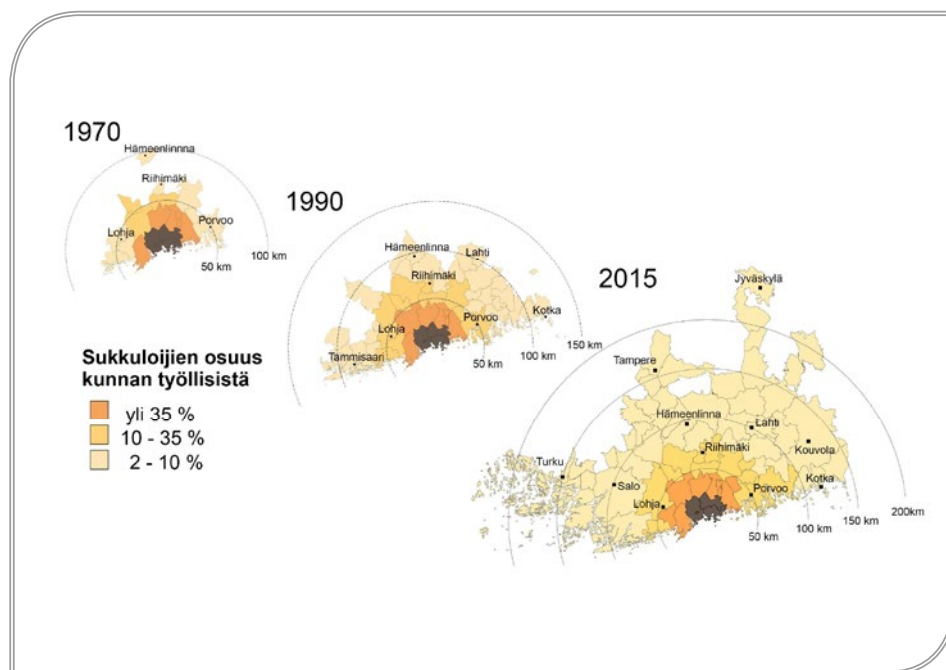
KUUMA-kunnat taas saavat muuttovoittoja pääosin yli 25-vuotiaiden muuttajien ikäryhmistä, työllisistä, lapsiperheistä, keski- ja hyvätuloisista sekä koulutetuista muuttajista. KUUMA-kuntien muuttotappiot painottuvat vahvasti 15–24-vuotiaisiin nuoriin kuntien rajallisen koulutustarjonnan vuoksi.

Porvoon seutu saa muuttovoittoa nuorista aikuisista ja työllisistä, mutta kärsii huomattavaa muuttotappiota 15–24-vuotiaista nuorista. Lohjan seutukunta ja Loviisan seutukunta saavat pieniä muuttovoittoja työllisistä, mutta kärsivät erittäin suuria muuttotappiota nuorista ja opiskelijoista. Tilanne on haastavin Raaseporin seudulle, joka kärsii muuttotappiota niin työllisten muuttajien osalta kuin nuorten 15–24-vuotiaiden osalta. Raaseporin seutu saa vähäistä muuttovoittoa vain eläkeläisistä.

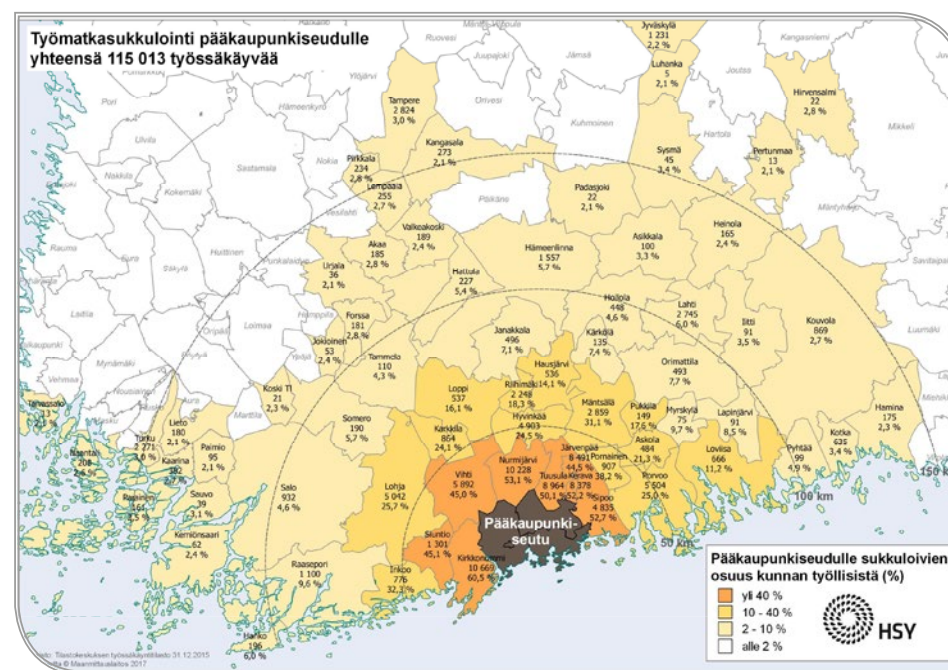
Pääkaupunkiseudun työssäkäyntialue on laajentunut pendelöinnin seurauksena jo usean vuosikymmenen ajan. Seuraavassa HSY:n sukkulointi-aineiston kartassa (kartta 2) on kuvattu pendelöintialueen laajenemista vuosien 1970-2015 välisenä aikana. Pääkaupunkiseudun työssäkäyntialue ulottuu jo parin sadan kilometrin säteelle seudun keskuksesta. Kartasta voi päätellä, että pääkaupunkiseudun työssäkäyntialue on laajentunut noin 20-25 kilometriä vuosikymmenessä 1970-luvulta alkaen.

Uudenmaan työllisistä 41 % työskenteli kotikuntansa ulkopuolella. Pendelöinti liittyy vahvasti Uudenmaan eriytyneisiin työ- ja asuntomarkkinoihin. Vuoden 2015 työssäkäyntitilaston mukaan pääkaupunkiseudulla kävi vuosien 2015 ja 2016 vaihteessa töissä 115 013 pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvaa.

Pendelöinti on erityisen vilkasta KUUMA-kunnista pääkaupunkiseudulle, mutta myös pääkaupunkiseudun sisällä pendelöidään ristiin kaupunkien välillä: etenkin Vantaalta ja Espoosta Helsinkiin. Yli puolet Kirkkonummen, Sipoon, Nurmijärven, Keravan ja Tuusulan työllisistä käy töissä pääkaupunkiseudun kunnissa. Espoossa ja Vantaalla yli puolet työllisistä työskenteli kotikuntansa ulkopuolella. KUUMA-kunnissa pendelöivän väestön osuus vaihteli 50 prosentista 75 prosenttiin. Porvoon ja Loviisan seudulla pendelöinti oli myös kohtuullisen vilkasta: Porvoon työvoimasta 40 % ja Loviisassa 42 % pendelöi. Raaseporin seudulla alle kolmannes työvoimasta pendelöi.

Kartta 4. Pääkaupunkiseudun työssäkäyntialueen laajeneminen 1970-2015.
(Lähde: HSY, seutu- ja ympäristötieto 2018)

Kartta 5. Työmatkapendelöinti pääkaupunkiseudulle vuonna 2015.
(Lähde: HSY, seutu- ja ympäristötieto 2018)

2.4. Demografinen käänne

2.4.1. Väestö- ja ikärakenteen nopea muutos

Väestön ikääntyminen on kehittyneiden maiden yhteinen megatrendi. Väestö- ja ikärakenteen muutos on alueiden kannalta sekä haaste että mahdollisuus. Muutos pakottaa kyseenalaistamaan vanhat toimintatavat ja nykyiset tulonsiirto- ja palvelujärjestelmät, jotka on alun perin luotu toisenlaisiin olosuhteisiin. Muutos ilmenee ennen muuta samanaikaisena työikäisen määrän vähenemisenä ja iäkkään väestön nopeana kasvuna. Muutoksella on vaikutusta sekä tulevaisuuden talouskasvun että nykyisen kaltaisen hyvinvointimallin rahoituksen kestävyYTEEN.

Muuttoliike on, kuten aikaisemmassa luvussa todettiin, iän ja väestön muiden ominaisuuksien suhteen valikoivaa, sillä suurin osa alueiden välillä muuttavista on nuoria aikuisia. Tästä syystä muuttoliikkeellä on suuri vaikutus myös väestön ikärakenteeseen. Jatkossa alueiden suurin haaste liittyy työikäisen väestön määrän vähenemiseen: työikäisen väestön määrä vähenee arviolta noin 100 000 henkilöllä vuoteen 2035 mennessä. Samanaikaisesti yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa noin 400 000 henkilöllä. Yhtälö on haastava. Väestön ikääntyminen on Suomessa lähivuosina nopeampaa kuin useimmissa muissa maissa. Eliniän pidentyminen ja alhainen syntyvyys johtavat siihen, että väestön ikärakenne muuttuu pysyvästi.

Avoin kysymys on, missä ja miten suuret eläkkeelle siirtyvät ikäluokat asuvat ja käyttävät aikansa. Tai korostuuko väestön ikääntyessä yhdyskuntarakenteen hajautuminen vai keskittyminen? Molemmista kehityskuluista on viitteitä.

Hajanaisessa yhdyskuntarakenteessa liikenne- ja kunnallistekniikan järjestäminen tulee kalliimmaksi eikä taajamien reuna-alueiden ja haja-asutusalueiden kaikille asukkaille kyetä välttämättä järjestämään tasapuolisia palveluja. Keskittyvässä yhdyskuntarakenteessa iäkkäät hakeutuvat herkästi kaupunkien ja kuntien keskustaajamiin lähelle yksityisten ja julkisten palveluiden keskittymiä sekä toimivia joukkoliikennepalveluita.

Aluerakenteen muutosten vaikutukset ovat ilmenneet 2010-luvulla ensisijaisesti iäkkäiden keskittymisenä kaupunkien ydinalueelle ja kuntataajamiin sekä alueiden sisäisenä liikkuvuutena kohti kaupunkien tai kuntien keskus-taajaman palvelukeskittymiä. Taajamien uusasantotuotannossa iäkkäät ovat keskeinen kohderyhmä. Muutos näkyy jo yli 50-vuotiaiden ikäryhmien paikkaan ja asumismuotoon liittyvissä valinnoissa. On oletettavaa, että sama kehitys jatkuu edelleen 2020-luvulla.

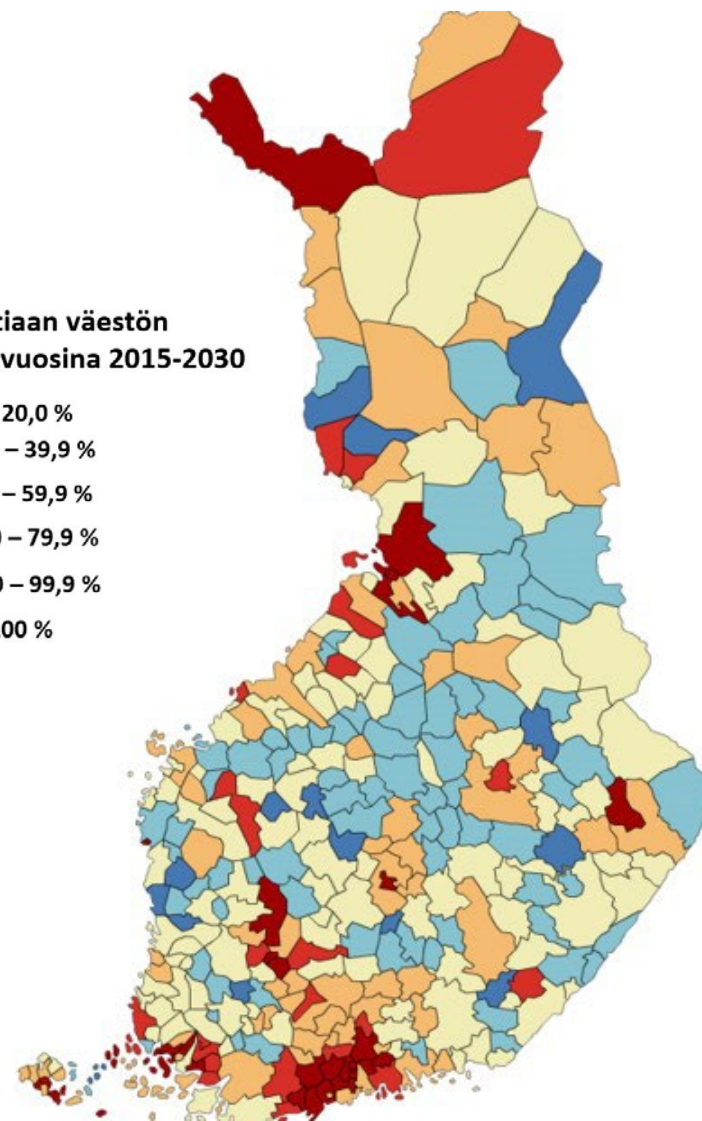
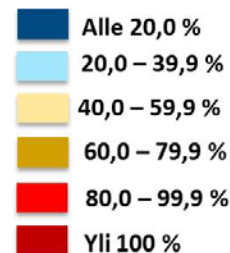
Ikärakenteen mukaan tarkasteltuna suurin muutos ilmenee yli 75-vuotiaan väestön määrän lähes kolminkertaistumisena vuosien 2015–2035 välisenä aikana. Alueelliset erot kuntien välillä ovat suuria: muutos on suhteellisesti suurin suurten kaupunkiseutujen kehyskunnissa niiden alhaisen lähtötason vuoksi.

Väestö- ja ikärakenteen nopea muutos tulee hyvin esiin myös silloin, kun tarkastellaan alue- ja väestörakenteen muutosta väestöllisen huoltosuhteen avulla. Kyse on tunnusluvusta, jossa alle 15-vuotiaiden lasten ja yli 64-vuotiaiden eläkeläisten osuutta verrataan 15–64-vuotiaaseen työikäiseen väestöön. Koko maan väestöllinen huoltosuhde oli keskimäärin 60,1 vuoden 2017 lopussa eli sataa työikäistä kohden oli 60,1 lasta tai eläkeläistä. Huoltosuhde oli alhaisin Uudellamaalla (51,1), Pirkanmaalla (59,2) ja Varsinais-Suomessa (60,4) sekä korkein Etelä-Savossa (72,8), Keski-Pohjanmaalla (70,1) ja Etelä-Pohjanmaalla (69,6). Väestöllinen huoltosuhde vaihteli merkittävästi kunnittain: ääripäät olivat Helsinki (45,2) ja Luhanka (104,5). Nykykuntarakenteella väestöllinen huoltosuhde ylittää rajan 100 lähes joka kolmannessa kunnassa vuoteen 2030 mennessä.

Tilastokeskuksen (2015) väestöennusteen mukaan väestö kasvaa nykykuntarakenteella noin joka kolmannessa kunnassa (111) vuoteen 2030 mennessä. Väestö kasvaa eniten Helsingin laajalla metropolialueella, Helsingin ja Tampereen välisen kasvukäytävän vaikutusalueella, suurimmilla kaupunkiseuduilla, Lounais-Suomessa, Pohjanmaiden rannikko-alueella ja osassa Lappia. Väestö vähenee noin kahdessa kolmesta kunnasta, jotka sijaitsevat ensisijaisesti keskisessä, itäisessä ja pohjoisessa Suomessa sekä Etelä- ja Länsi-Suomen suurten kaupunkiseutujen reuna-alueilla.

Demografisen kehityksen kannalta on vielä haastavampaa on se, että työikäisen väestön määrä kasvaa vain noin joka kuudennessa kunnassa (49). Työikäisellä väestöllä tarkoitetaan tässä yhteydessä 22–62-vuotiaiden ikäryhmää: työmarkkinoille tullaan keskimäärin 22-vuotiaana ja poistutaan noin 62-vuotiaana tällä hetkellä. Työikäisen väestön määrä kasvaa suurimmilla kaupunkiseuduilla, Vaasan, Seinäjoen ja Kokkolan seuduilla, Ahvenanmaalla ja pistemäisesti yksittäisissä kunnissa. Kansantalouden kannalta haasteena on se, että työikäisen väestön määrä on vähentynyt joka vuosi 2010-luvun aikana.

Yli 75-vuotiaan väestön muutos % vuosina 2015–2030

Kartta 6. Yli 75-vuotiaan väestön määrän muutosprosentti kunnittain vuosina 2015–2030. (Lähde: Tilastokeskus, väestöennuste 2015)

2.4.2. Demografinen käänne Uudellamaalla

Väestön ikärakenne on ollut Uudellamaalla erittäin kilpailukykyinen 2000-luvulla muuhun maahan verrattuna. Uudenmaan asukkaista kaksi kolmasosaa on työikäisiä: esimerkiksi vanhushuoltosuhde oli vain 25,8 vuonna 2017. Valikoiva muuttoliike eli muuttovoiton painottuminen nuoriin ja nuoriin aikuisiin vahvistaa merkittävästi Uudenmaan ikärakennetta.

Huolimatta muuttoliikkeen positiivisesta vaikutuksesta ikärakenteeseen, myös Uudenmaan ikärakenne ”harmaantuu” tulevaisuudessa. Kun vuonna 2017 eläkeikäisen väestön osuus Uudellamaalla on 17 %, niin Tilastokeskuksen vuoden 2015 väestöennusteen mukaan yli 65-vuotiaan väestön osuus nousee noin 22 prosenttiin vuoteen 2035 mennessä. Tällöin Uudenmaan vanhushuoltosuhde olisi 35,2, joka on kuitenkin edelleen kilpailukykyinen verrattuna koko maan kehitykseen. Uudellamaalla olisi ennusteen mukaan noin 130 000 yli 65-vuotiaasta enemmän vuonna 2035 kuin vuonna 2017. Eläkeläisväestön määrä kasvaa noin 46 prosentilla vuosina 2017–2035. Eläkeläiset ovat nopeimmin kasvava ikä- ja väestöryhmä Uudellamaalla.

Uudenmaan työikäinen väestö tulee kuitenkin yhä kasvamaan etenkin maan sisäisen muuttoliikkeen ja maahanmuuton johdosta, joka tasoittaa ikääntyvän väestön tuottamaa painetta aluetaloudelle ja palveluntuotannolle. Uudenmaan ikärakenne pysynee muuttoliikkeen ansiosta kilpailukykyisenä koko maan tasolla. Erot ikärakenteissa ovat kuitenkin merkittävät jo nyt Uudenmaan sisällä. Pääkaupunkiseudulla, KUUMA-kunnissa ja Porvoon seudulla työikäisen väestön osuus on korkea ja eläkeläisten osuus on matala. Loviisan ja Raaseporin seudulla työikäisen väestön osuus on taas merkittävästi matalampi ja eläkeläisten suhteellisesti korkeampi.

Vanhushuoltosuhde vaihteli Uudenmaan seuduilla pääkaupunkiseudun 24 ja Loviisan seudun 46 välillä. Asetelma ikärakenteissa tulee säilymään vastaavana myös tulevaisuudessa. Vaikka yli 65-vuotiaan väestön suhteellinen muutos on

suurinta pääkaupunkiseudulla ja KUUMA-kunnissa, on Raaseporin ja Loviisan eläkeikäisen väestön osuus selvästi korkein Uudellamaalla vuonna 2035.

Tilastokeskuksen vuoden 2015 väestöennusteen mukaan pääkaupunkiseudulla joka viides asukas on yli 65-vuotias ja KUUMA-kunnissa joka neljäs vuonna 2035. Raaseporin ja Loviisan seudulla joka kolmas asukas tulee olemaan yli 65-vuotias väestöennusteen mukaan.

Uudenmaan sisäisesti eriytynyt ja eriytyvä kehitys ilmenee työikäisen väestön kehityksessä. Tilastokeskuksen vuoden 2015 väestöennusteen perusteella ainoastaan pääkaupunkiseudun ja KUUMA-kuntien työikäinen väestö kasvaa vuosien 2017–2035 aikana. KUUMA-kunnissa työikäisen väestön osuus kasvaa kuitenkin vain 2 prosenttia. Porvoon seudulla työikäisen väestön osuus säilyy nykytasolla. Haastavin tilanne on ennusteen mukaan Loviisan ja Raaseporin seuduilla, joissa työikäisen väestön määrä vähenee merkittävästi.

”

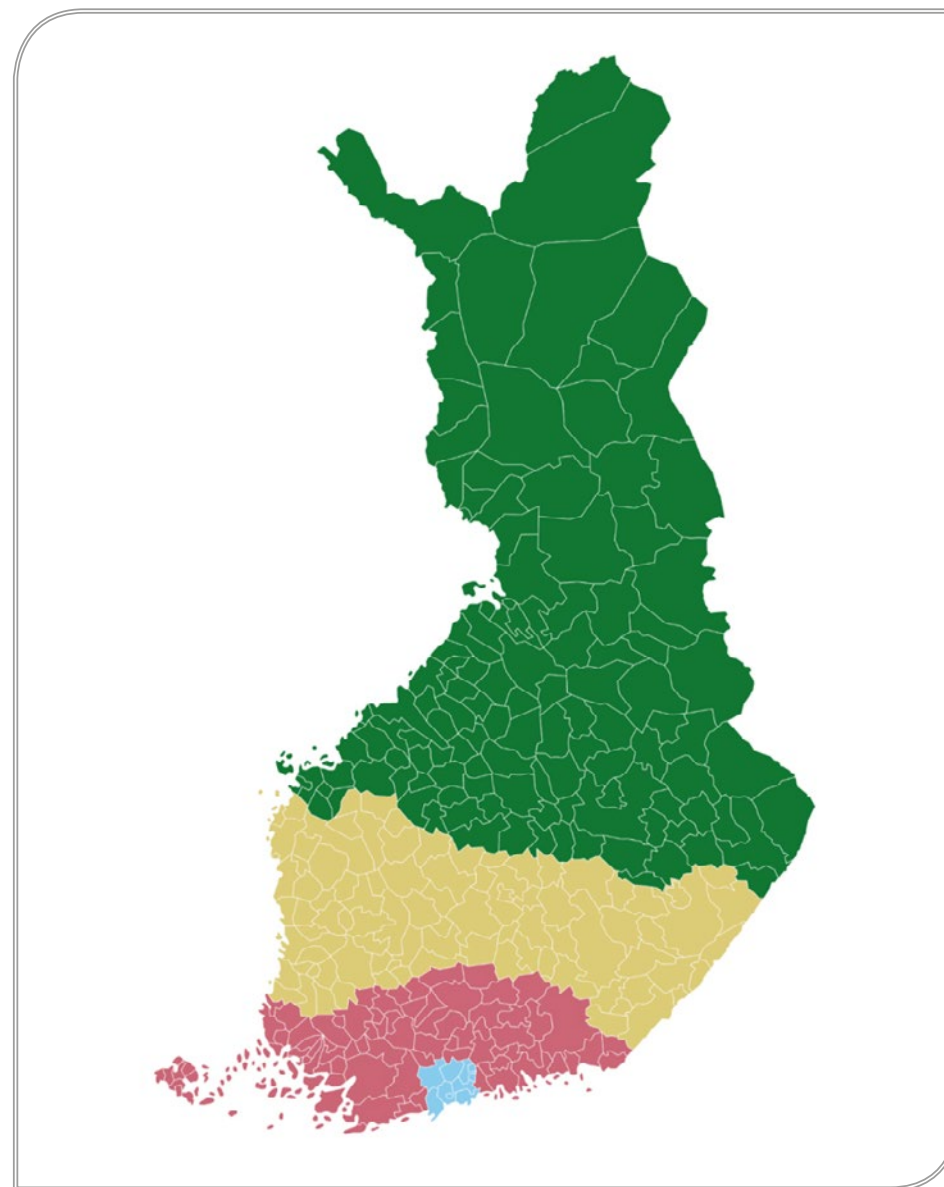
**VALIKOIVA MUUTTOLIIKE
ELI MUUTTOVOITON
PAINOTTUMINEN NUORIIN JA
NUORIIN AIKUISIIN VAHVISTAA
MERKITTÄVÄSTI UUDENMAAN
IKÄRAKENNETTA.**

2.5. Muut merkittävät alue- ja väestökehityksen muutostrendit

Suomessa on muihin Pohjoismaihin verrattuna suuret alueelliset erot. Suomen "alueiden maantiede" on luonteeltaan eriytynyt ja mosaiikkimainen: alueiden välillä ja sisällä on merkittäviä eroja muun muassa kaikilla keskeisillä hyvinvointiin, terveyteen, kasvuun, kilpailukykyyn ja elinvoimaisuuteen liittyvillä tunnusluvuilla. Suomi ei ole alueiden kehitykseen liittyvien muuttujien perusteella alueellisesti yhdenmukainen, tasalaatuinen eikä tasapainoinen kokonaisuus

Alueellisen hajautumisen taustalla on historian lisäksi alueellisen työnjakoon liittyvät syyt elinkeino- ja toimialarakenteen kehityksessä, jonka seurauksena alueiden välille on muodostunut ajan kanssa suuret lähtökohtaiset erot. Alueelliset erot eivät ole kuroutuneet merkittävästi Suomen eri osien välillä huolimatta kansallisen ja myöhemmin EU:n alue- ja rakennerahastopolitiikan resurssien suuntaamisesta. Alueellinen eriytyminen ja erilaistuminen tulee näkyviin kaikilla aluetasoilla. Erot ilmenevät maan eri suuralueiden välillä (Etelä- ja Länsi-Suomi vs. Itä- ja Pohjois-Suomi), maakuntien välillä ja yhä enemmän sekä maakuntien sisällä kasvavien ja supistuvien alueiden välillä että kaupunkien osa-alueiden välillä. Uutena piirteenä on viime vuosina korostuneet niin sanottujen positiivisen rakennemuutoksen alueet verrattuna muihin alueisiin.

Digitalisaatio ja uudet teknologiat mahdollistavat periaatteessa aikaan, paikkaan ja etäisyyksiin liittyvän riippumattomuuden sekä tuotannon ja toimintojen maantieteellisen hajauttamisen. Kaupungistuminen on kuitenkin jatkunut teknologisista edistysaskelista ja kasautumisen haitoista huolimatta. Esimerkiksi ETLA:n (2014) mukaan joka kolmas työpaikka voi hävitä automatisaation myötä. Digitalisaatio tulee oletettavasti nopeuttamaan työn ja toimeentulon osittaista erkaantumista.

Kartta 7. Suomen väestön alueellinen jakautuminen neljään 25 prosentin väestöosuuteen 2017 (jokaisella väritetyllä alueella asuu 25 % väestöstä).

Lähde: Tilastokeskus; väestö. Kartta ja luokittelu: @NaytaData

A photograph of a busy pedestrian walkway inside a modern building with a glass roof. The scene is captured from a low angle, showing the backs of several people walking away from the camera. The walkway is paved with light-colored tiles, and the glass roof above allows natural light to filter through, creating a bright and airy atmosphere. In the background, there are large digital screens displaying advertisements, including one for 'Haluatko' and another for 'EL'. An orange semi-transparent rectangular overlay is positioned in the center of the image, containing white text.

3. UUDENMAAN VÄESTÖNKEHITYKSEEN VAIKUTTAVAT OSATEKIJÄT

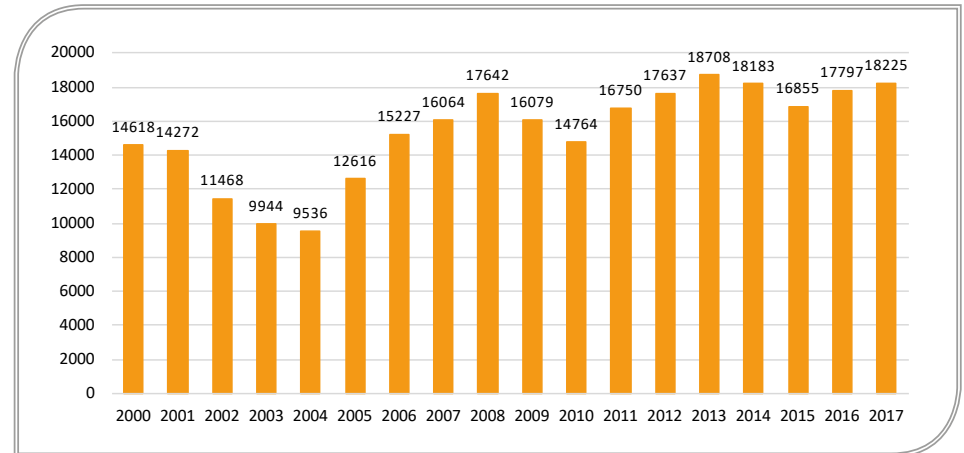
3. UUDENMAAN VÄESTÖNKEHITYKSEEN VAIKUTTAVAT OSATEKIJÄT

3.1 Uudenmaan määrällinen ja suhteellinen väestönlisäys

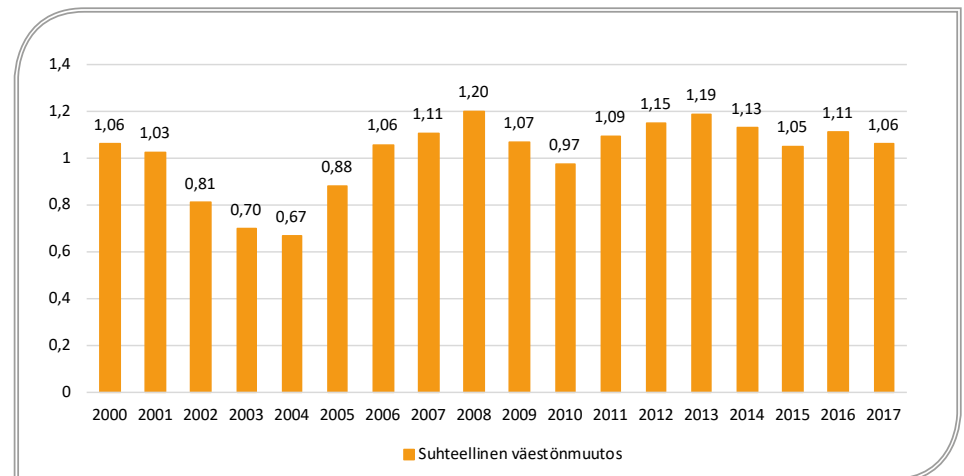
Kuviossa 1. kuvataan Uudenmaan määrällistä väestönlisäystä vuosina 2000–2017. Väestönlisäys on ollut positiivista koko ajanjakson ajan, ja on vaihdellut 9500–19300 henkilön välillä vuodesta riippuen. Väestönlisäys oli keskimäärin noin 15 400 henkilöä vuodessa vuosina 2000–2017. 2010-luvulla väestönlisäys on noussut noin 17 500 henkilöön vuodessa. Uudenmaan väestönlisäys oli maltillisinta 2000-luvun alussa, mutta on kasvanut merkittävästi vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen.

Kuviossa 2. kuvataan Uudenmaan suhteellista väestönmuutosta 2000-luvun aikana. Uudenmaan väkiluku on kasvanut keskimäärin 1 % vuodessa vuosina 2000–2017 ja 1,1 % vuosina 2010–2017. Väestönlisäys on ollut vähäisimmillään 0,67 % vuodessa (2004) ja korkeimmillaan 1,2 % (2008). Uudenmaan väkiluku on kasvanut yli 1 %:in vuotuista kasvuvauhtia 2010-luvulla yhtä vuotta lukuun ottamatta (2010). Yli 1 %:in vuosittainen väestönlisäys on merkittävä.

Uudenmaan väestönkehitys on ollut nopeaa koko maan kehitykseen verrattuna: kasvuvauhti on ollut lähes kolminkertainen koko maan tasoon verrattuna 2000-luvulla. Koko maan väestönkehitys on hidastunut vuodesta 2011 lähtien, mutta samaa heikkenevää kehitystä ei ole tapahtunut Uudellamaalla maakunnan tasolla, mutta kylläkin alueen sisällä.

Kuvio 1. Uudenmaan määrällinen väestönlisäys vuosina 2000–2017.
(Lähde: Tilastokeskus, väestö; muuttoliike)

Kuvio 2. Uudenmaan ja koko maan suhteellinen väestönlisäys vuosina 2008–2017.
(Lähde: Tilastokeskus, väestö; muuttoliike)

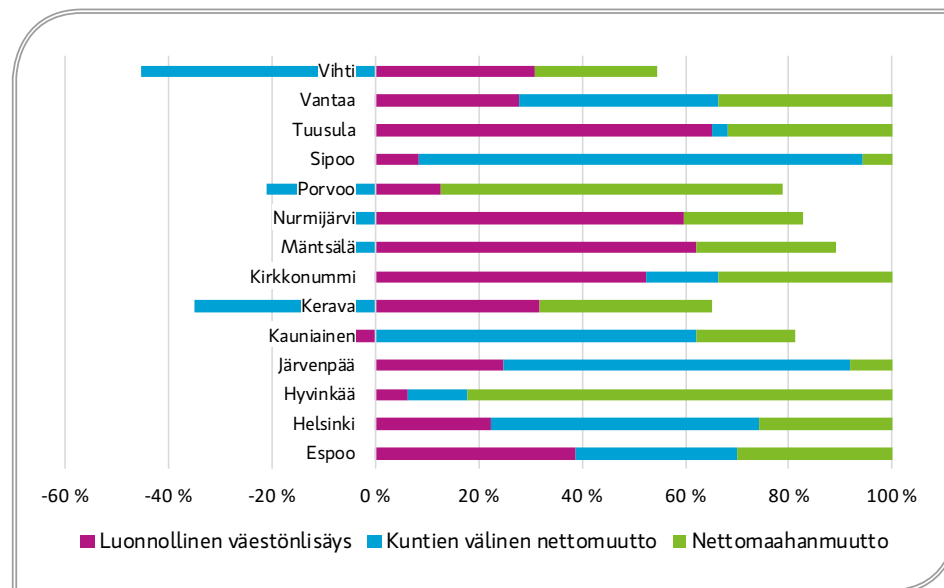
Uusimaa sai väestönlisäystä noin 53 000 henkilöä vuosina 2015–2017: väestönlisäyksestä 29,4 % tuli luonnollisesta väestönlisäyksestä, 38,7 % kuntien välisestä nettomuutosta ja 32 % nettomaahanmuutosta.

Uudenmaan 26 kunnasta sai väestönlisäystä 14 kuntaa viimeisen kolmen vuoden aikana. Kaikki väestönlisäyksen osatekijät olivat positiivisia kahdeksassa kunnassa: Espoo, Helsinki, Hyvinkää, Järvenpää, Kirkkonummi, Sipoo, Tuusula ja Vantaa. Luonnollinen väestönlisäys ja kuntien välinen nettomuutto olivat negatiivisia yhdeksässä kunnassa. Nettomaahanmuutto oli positiivinen kaikissa maakunnan kunnissa.

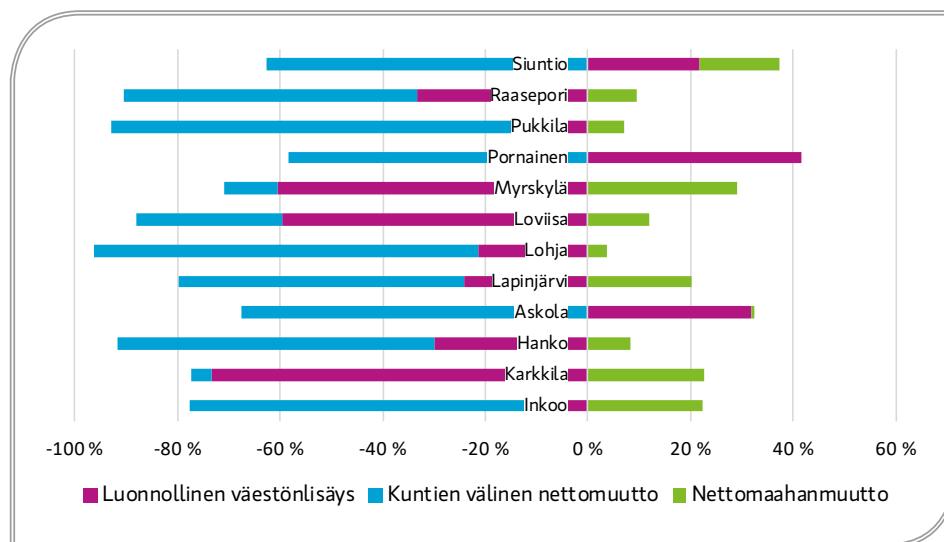
Kuvioissa 3. ja 4. tarkastellaan erikseen Uudenmaan kuntien väestönlisäyksen jakautumista osatekijöittäin vuosien 2015–2017 välisenä aikana. Uudenmaan kunnat on jaettu positiivisen (kuvio 3.) ja negatiivisen (kuvio 4.) väestönlisäyksen kuntiin.

Väestönlisäystä sai määrällisesti eniten alueen suurimmat kaupungit Helsinki, Espoo ja Vantaa, joiden väestönlisäys oli yhteensä noin 49 000 henkilöä. Kaikki kolme keskuskaupunkia saivat väestönlisäystä tasaisesti kaikista väestönlisäyksen osatekijöistä. Luonnollinen väestönlisäys oli tärkein väestönlisäyksen osatekijä Tuusulassa, Nurmijärvellä ja Mäntsälässä. Kuntien välinen nettomuutto oli tärkein väestönlisäyksen osatekijä Sipoossa ja Järvenpäässä. Nettomaahanmuuton merkitys väestönlisäyksessä oli suurin Hyvinkäällä ja Porvoossa.

Väestönlisäys oli negatiivinen 12 Uudenmaan kunnassa vuosina 2015–2017. Väestönlisäys oli määrällisesti negatiivisin Raaseporissa, Lohjalla ja Hangossa. Negatiivinen väestönlisäys perustui ensisijaisesti muuttotappioihin maan sisäisestä muuttoliikkeestä.

Kuvio 3. Uudenmaan väestönlisäystä saaneiden kuntien kasvun jakautuminen (%) väestönlisäyksen osatekijöihin 2015–2017. (Lähde: Tilastokeskus, väestö; muuttoliike)

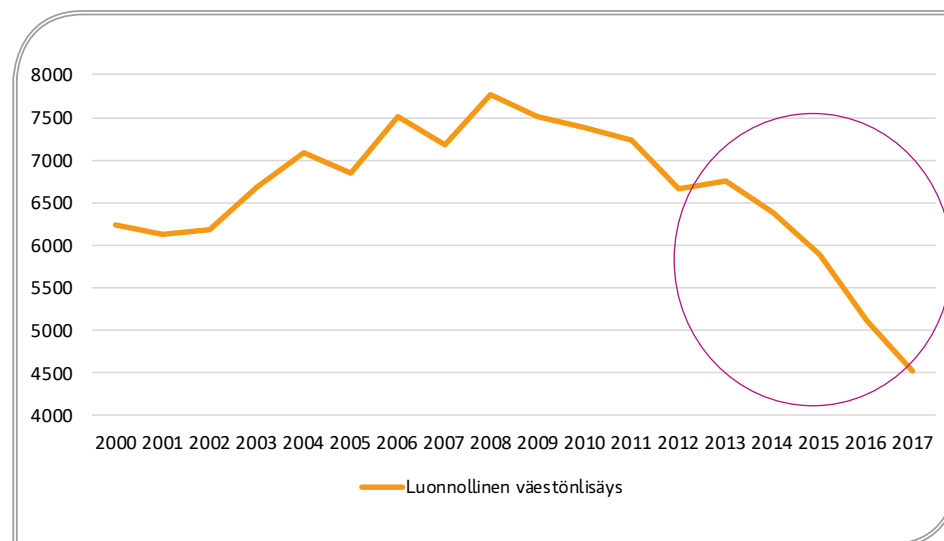
Kuvio 4. Uudenmaan väestöään menettäneiden kuntien kasvun jakautuminen (%) väestönlisäyksen osatekijöihin 2015–2017. (Lähde: Tilastokeskus, väestö; muuttoliike)

3.2 Uudenmaan luonnollinen väestönlisäys

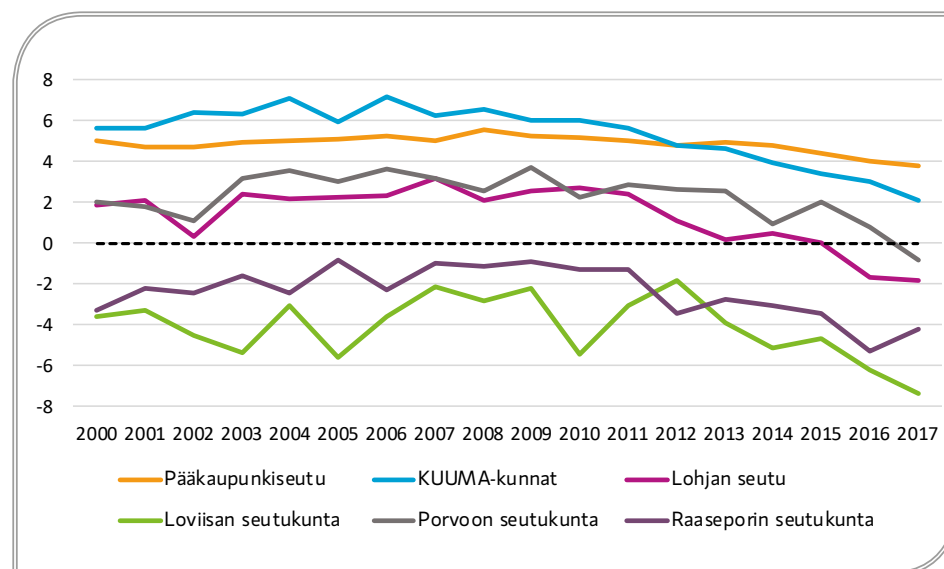
Kuviossa 5. kuvataan Uudenmaan luonnollista väestönlisäystä 2000-luvulla. Luonnollisella väestönlisäyksellä tarkoitetaan elävänä syntyneiden ja kuol-leiden välistä erotusta. Uudenmaan väkiluku kasvoi yhteensä noin 119 000 henkilöllä luonnollisen väestönlisäyksen ansiosta 2000-luvun aikana eli keskimäärin 6 621 henkilöä vuodessa. Luonnollinen väestönlisäys on ollut eniten Uudenmaan väkilukua lisännyt väestönkehityksen osatekijä. Vahva luonnollinen väestönlisäys perustuu Uudenmaan ikärakenteeseen ja jatkuviin muuttovoittoihin maan sisältä ja ulkomailta. Neljä viidestä muuttajasta on iältään alle 35-vuotias, joka vaikuttaa myönteisesti luonnolliseen väestönlisäykseen.

Luonnollinen väestönlisäys oli määrällisesti suurimmillaan juuri ennen finanssi-kriisiä, jolloin luonnollinen väestönlisäys kasvatti Uudenmaan väkilukua yhteen-sä yli 7 000 henkilöllä vuosittain. Tämän jälkeen luonnollinen väestönlisäys on heikentynyt merkittävästi: vuonna 2017 luonnollinen väestönlisäys oli enää noin 4 600 henkilöä: puolet vähemmän kuin ennen finanssikriisiä.

Kuviossa 6 kuvataan Uudenmaan seutujen luonnollista väestönlisäystä suhteessa seudun asukaslukuun. Alueen sisällä on suuret erot luonnol-lisessa väestönlisäyksessä: vain kaksi Uudenmaan seutua saivat väestön-lisäystä vuonna 2017. Luonnollinen väestönlisäys on laskenut kaikilla Uudenmaan seuduilla vuosien 2000–2017 aikana. Positiivista luonnollista väestönlisäystä saivat vain KUUMA-kunnat ja pääkaupunkiseutu koko ajan-jakson ajan. Luonnollinen väestönlisäys kääntyi negatiiviseksi Raaseporin ja Porvoon seuduilla viime vuosina.

Kuvio 5. Uudenmaan määrällinen väestönlisäys vuosina 2000–2017.
(Lähde: Tilastokeskus, väestö)

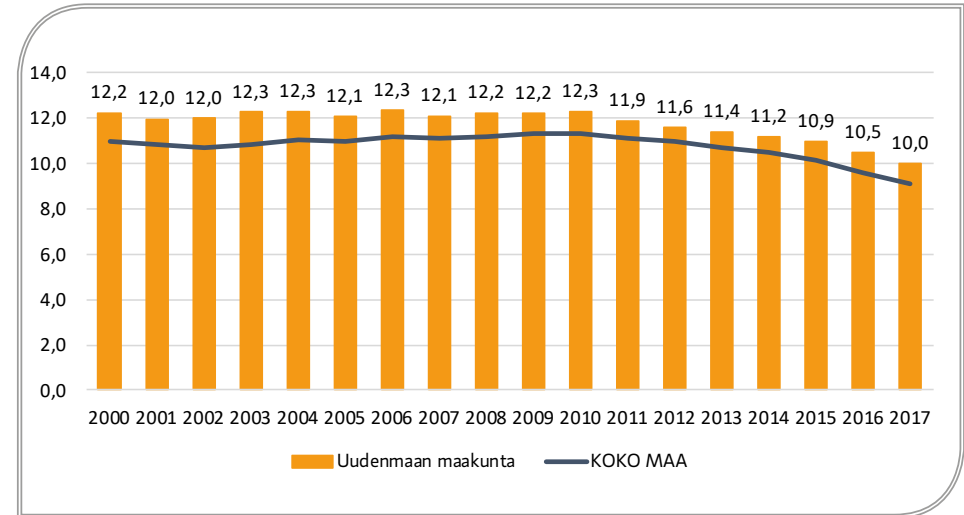
Kuvio 6. Uudenmaan seutujen luonnollinen väestönkehitys/1 000as. 2000–2017.
(Lähde: Tilastokeskus, väestö)

3.2.1 Syntyvyys ja kuolleisuus Uudellamaalla

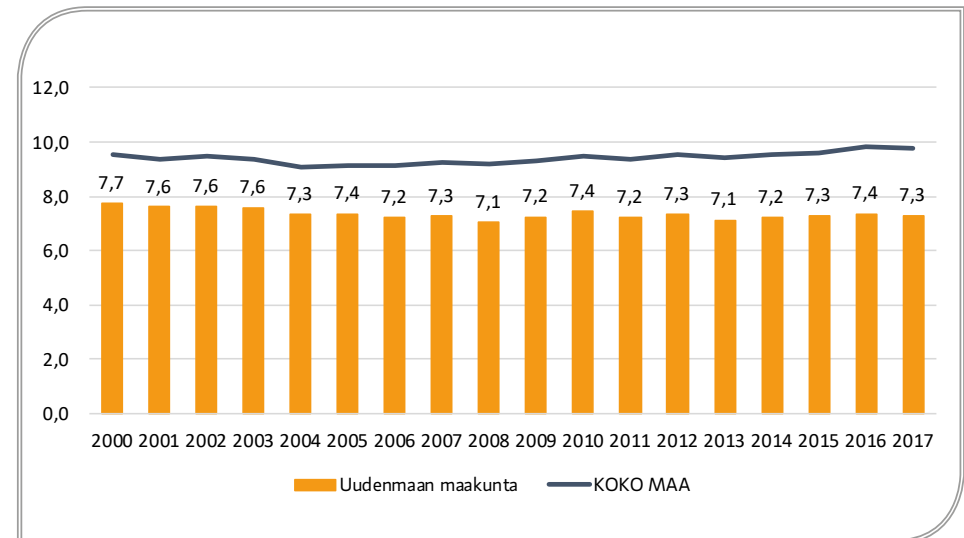
Kuviossa 7 on kuvattu Uudenmaan ja koko maan elävänä syntyneiden määriä suhteutettuna asukaslukuun (1 000 as.). Uudenmaan syntyvyys suhteessa asukaslukuun oli koko tarkastelujakson ajan korkeampi kuin koko maan taso: Uudellamaalla syntyi keskimäärin 11,7 henkilöä 1 000 asukasta kohden vuodessa 2000-luvulla, kun koko maan vastaava taso oli 10,7 syntynyttä/1 000 asukasta kohden. Uudellamaalla syntyi hieman alle 320 000 lasta ajanjakson aikana eli keskimäärin 17 700 lasta vuodessa.

2000-luvun aikana koko maan elävänä syntyneistä lapsista joka kolmas lapsi on syntynyt Uudellamaalla. Uudenmaan ja koko maan syntyvyys on kuitenkin alentunut vuoden 2010 jälkeen. Vuodesta 2017 on tulossa syntyvyyden osalta alhaisin vuosi 2000-luvun aikana: Uudellamaalla syntyi 10 vain lasta 1000 asukasta kohden. Jos syntyvyys alenee viime vuosien tasolle, se vaikuttaa Uudenmaan tulevaan väestökehitykseen ja väestömäärään.

Kuviossa 8 on kuvattu Uudenmaan kuolleisuutta suhteessa asukaslukuun (promillea 1000 asukasta kohden.) Uudellamaalla kuolleisuus jää huomattavasti alle koko maan tason väestön ikärakenteen ja alhaisen sairastavuuden ansiosta. Uudellamaalla kuoli 7,3 henkilöä 1000 asukasta kohden 2000-luvun aikana, kun taas saman ajanjakson aikana koko maassa kuoli 9,4 henkilöä 1000 asukasta kohden. Uudenmaan kuolleisuus on laskenut hieman ajanjakson aikana. Koko maan kuolleisuus on kasvanut hieman. Kuolleisuuden aleneminen ei riitä korvaamaan huomattavasti nopeampaa syntyvyyden alenemista.

Kuvio 7. Uudenmaan ja koko maan elävänä syntyneiden määrä 1000 asukasta kohden vuosina 2000-2017. (Lähde: Tilastokeskus, väestö)

Kuvio 8. Uudenmaan ja koko maan kuolleiden määrä 1000 asukasta kohden vuosina 2000-2017. (Lähde: Tilastokeskus, väestö)

3.2.2 Uudenmaan kokonaishedelmällisyysaste

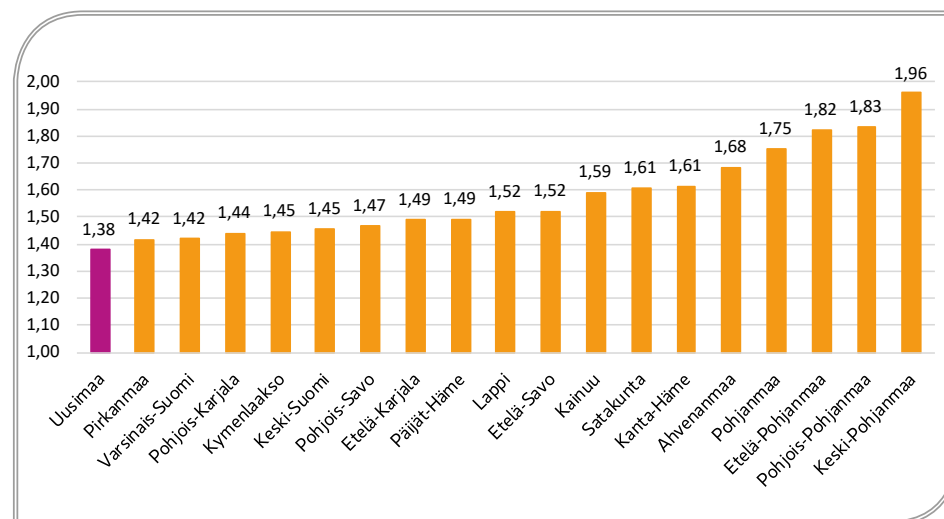
Kuviossa 9 on kuvattu Uudenmaan ja muun Suomen kokonaishedelmällisyyslukuja. Kokonaishedelmällisyysluku kertoo, kuinka monta lasta yksi nainen synnyttää kyseisen vuoden hedelmällisyyden pysyessä voimassa naisen koko hedelmällisen kauden edellyttäen, ettei hän kuole ennen tämän kauden päättymistä.

Hedelmällisyysasteissa oli merkittäviä eroja koko maan sisällä: hedelmällisyysaste oli matala etenkin kasvukolmion maakunnissa. Uudenmaan kokonaishedelmällisyysluku oli 1,38 vuonna 2017. Arvo oli koko maan matalin kyseisenä vuonna. Tämä tarkoittaa, että Uudellamaalla syntyvyys olisi koko maan heikointa, jos huomioitaisiin erot ikärakenteessa. Matala kokonaishedelmällisyysaste heijastuu vahvasti luonnolliseen väestönkehitykseen.

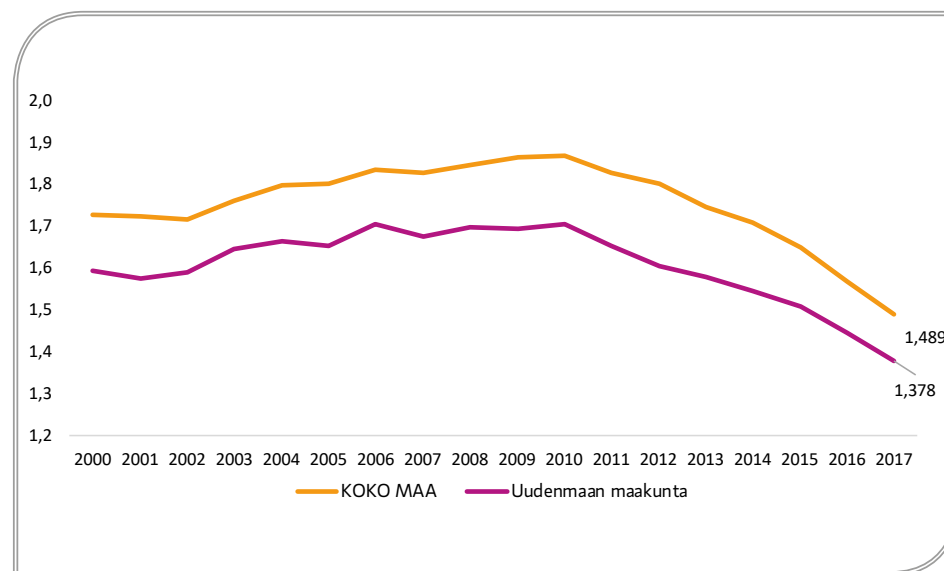
Kuviossa 10 on kuvattu koko maan ja Uudenmaan kokonaishedelmällisyysasteen kehitystä 2000-luvulla. Hedelmällisyysaste kasvoi vuoteen 2010 asti, jonka jälkeen hedelmällisyysaste kääntyi voimakkaaseen laskuun, joka on jatkunut viimeiseen tilastovuoteen asti. Uudenmaan hedelmällisyysaste oli korkeimmillaan, vuonna 2010, jolloin se oli 1,7. 2010-luvun aikana hedelmällisyysaste on laskenut 0,32:lla. Muutos on vastannut kuitenkin koko maan trendiä.

Uusimaa 2050 väestöprojektion lähtökohtana on, että kokonaishedelmällisyysluku säilyy Uudellamaalla vuoden 2015 tasolla.

Kokonaishedelmällisyysluku on alentunut Uudellamaalla 2010-luvulla joka vuosi. Uudenmaan kokonaishedelmällisyysluku oli 1,38 vuonna 2017, kun väestöprojektion lähtökohtana oli 1,51. Jos vuoden 2017 hedelmällisyysura jatkuu samankaltaisena, väestöprojektion perustana ollut kokonaishedelmällisyysluku on liian ylioptimistinen. Tällöin Uudenmaan luonnollinen väestönlisäys

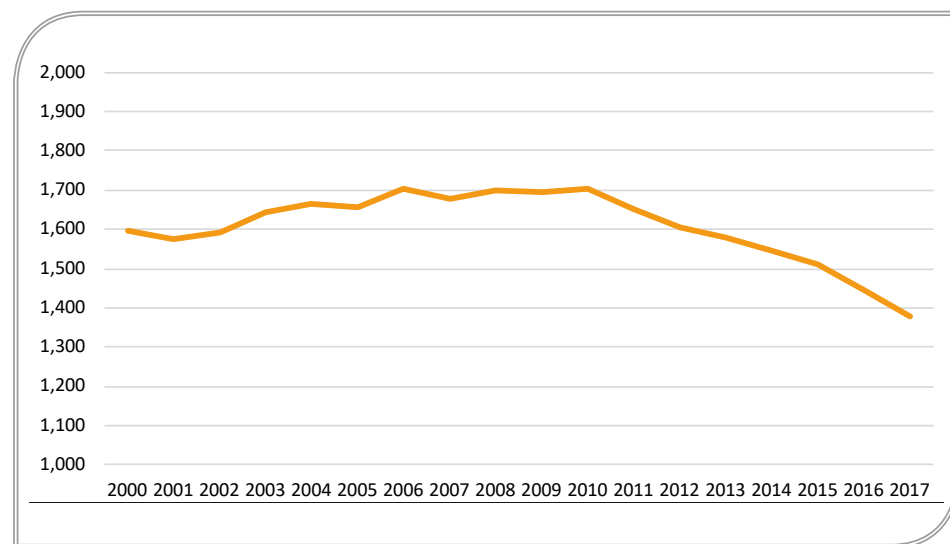
Kuvio 9. Uudenmaan ja muun maan kokonaishedelmällisyysaste vuonna 2017.
(Lähde: Tilastokeskus, väestö)

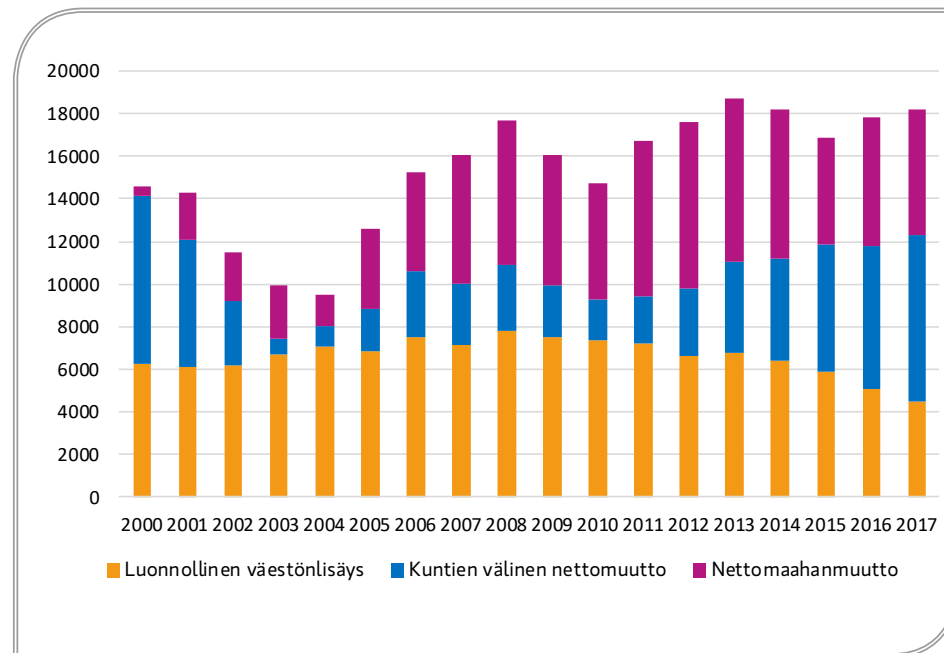
Kuvio 10. Uudenmaan ja koko maan kokonaishedelmällisyysaste vuosina 2000-2017
(Lähde: Tilastokeskus, väestö)

jää matalammaksi kuin väestöprojektiossa on ennustettu. Toisaalta kasvava nuorten muutto Uudellemaalle ja jääminen alueelle voi tasapainottaa heikenevää hedelmällisyyslukua. Uudenmaan kokonaishedelmällisyysaste on erittäin matala ja poikkeaa koko muusta maasta: kokonaishedelmällisyysluku on selvästi heikoin koko maasta.

Uudenmaan vuotuinen väestönvaihtelu on suurta. Kuviossa 12 on esitetty Uudenmaan väestönlisäys osatekijöittäin 2000–2017. Kuvio osoittaa, että vuosittainen väestönlisäyksen vaihtelu on ollut suurta tarkastelujakson aikana, etenkin kuntien välisen muuttoliikkeen ja maahanmuuton osalta. Vuosien 2013–2015 väestönlisäyksen keskiarvo vuotta kohden oli 17 809, vuosien 2008–2017 keskiarvo vuotta kohden oli 17 200 ja vuosien 2000–2016 yhteensä 15 350 asukasta. Erot ovat vielä suuremmat, jos tarkastellaan vain kokonaisnettomuuttoa: vuosien 2013–2015 nettomuuton keskiarvo vuotta kohden oli 11 570, vuosien 2008–2017 keskiarvo vuotta kohden oli 10 740 ja vuosien 2000–2016 keskiarvo 8 737 asukasta.

Kuvio 11. Kokonaishedelmällisyysluku Uudellamaalla vuosina 2000–2017.
(Lähde: Tilastokeskus, väestö)

Kuvio 12. Uudenmaan väestönkehitys osatekijöittäin vuosina 2000–2017.
(Lähde: Tilastokeskus, väestö)

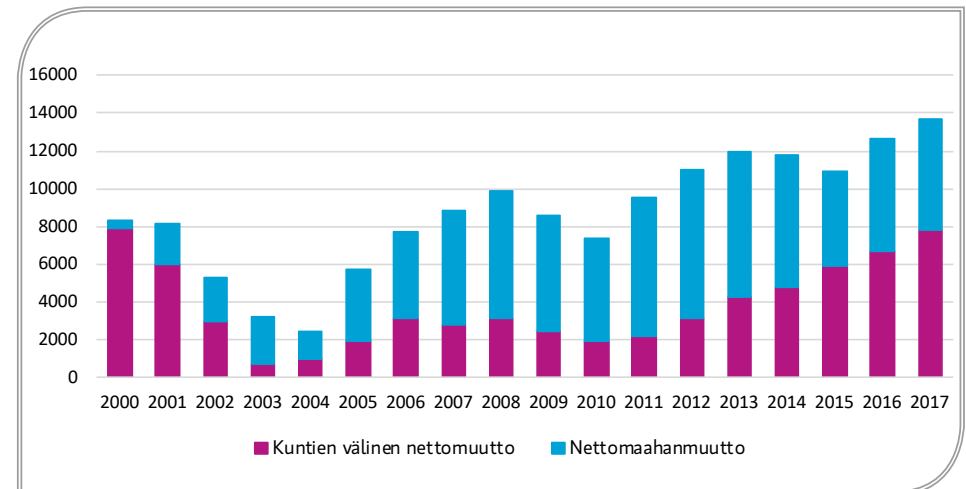
3.3 Uudenmaan muuttoliike

3.3.1 Uudenmaan määrällinen muuttoliike

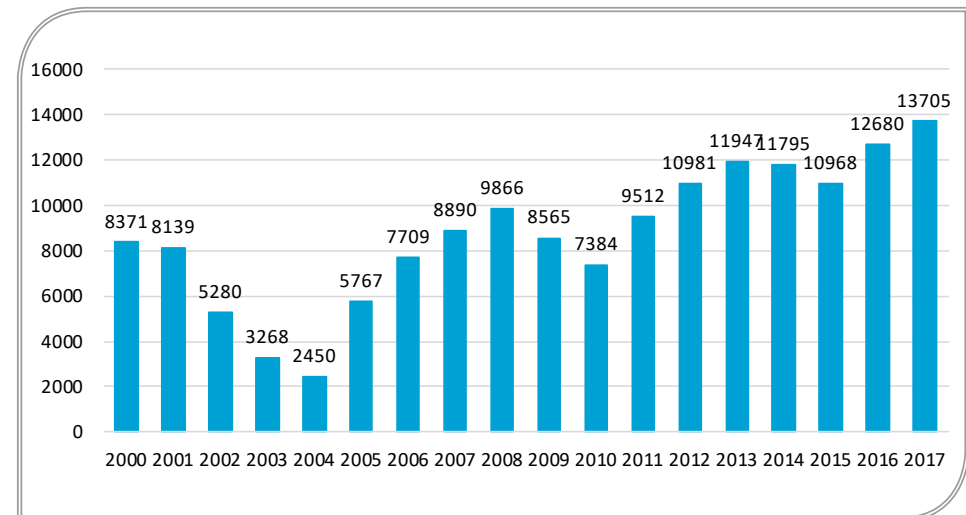
Kuviossa 13 kuvataan Uudenmaan maan sisäistä nettomuuttoa (tulomuuttajat-lähtömuuttajat) sekä nettosiirtolaisuutta (maahanmuuttajat-maastamuuttajat). Kuviossa 14 on taas kuvattu Uudenmaan kokonaisnettomuuttoa vuosien 2000–2017 aikana. Kokonaisnettomuutto pitää sisällään niin kuntien välisen kuin kansainvälisen muuttoliikkeen.

Uusimaa sai koko 2000-luvun ajan muuttovoittoja sekä maan sisällä että maan rajojen ulkopuolelta muuttaneista. Muuttovoittojen määrät vaihtelivat ajanjakson aikana merkittävästi. Koko ajanjakson muuttovoitoista maan sisäisen muuttoliikkeen osuus oli 43 prosenttia ja maahanmuuton 57 prosenttia. 2000-luvulla: Uusimaa sai maan sisäisestä muuttoliikkeestä muutto-voittoa yhteensä 68 680 henkilöä eli keskimäärin 3 815 henkilöä vuodessa. Uusimaa sai nettosiirtolaisuudesta muuttovoittoa 88 597 henkilöä eli keskimäärin 4 922 henkilöä vuodessa.

Uusimaa on saanut eniten muuttovoittoa nettosiirtolaisuudesta 2010-luvulla. Kuntien välisestä muuttoliikkeestä Uusimaa sai suurimmat muuttovoitot 2000-luvun ensimmäisinä vuosina ja viime vuosien aikana. Uudenmaan muuttovoitot maan sisältä ovat kasvaneet vuodesta 2011 lähtien. Vuotuiset muuttovoitot vaihtelivat välillä 2450 – 15 335 henkilön välillä. Vähäisimmät muuttovoitot kohdistuvat vuosille 2002–2004, jolloin muuttovoitot sekä kuntien välisestä muuttoliikkeestä, että maahanmuutosta olivat vähäisiä. Uudenmaan suurimmat kokonaisnettomuuttovoitot sijoittuivat vuosien 2012–2017 välille: Uusimaa sai koko ajanjakson suurimmat muuttovoitot vuonna 2017.

Kuvio 13. Uudenmaan kuntien välinen nettomuutto ja nettomaahanmuutto vuosina 2000–2017. (Lähde: Tilastokeskus, väestö; muuttoliike)

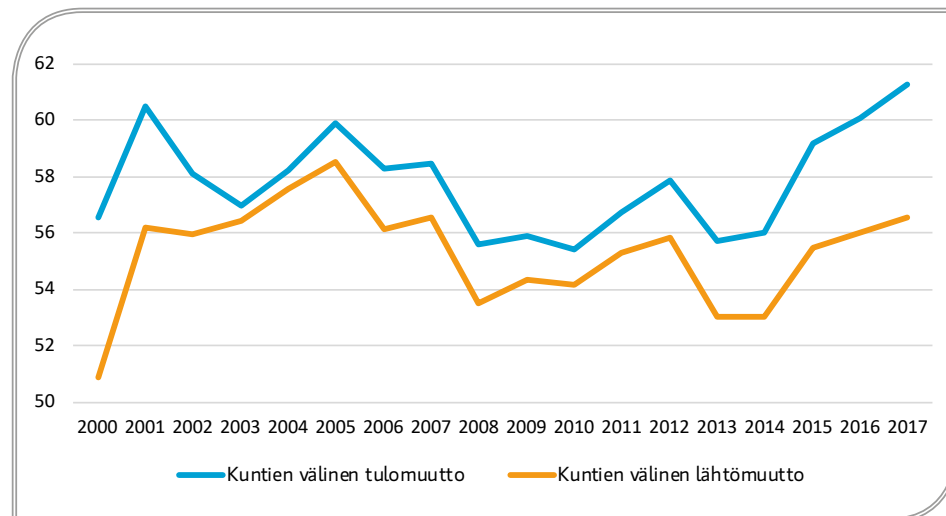

Kuvio 14. Uudenmaan kokonaisnettomuutto vuosina 2008–2017. (Lähde: Tilastokeskus, väestö; muuttoliike)

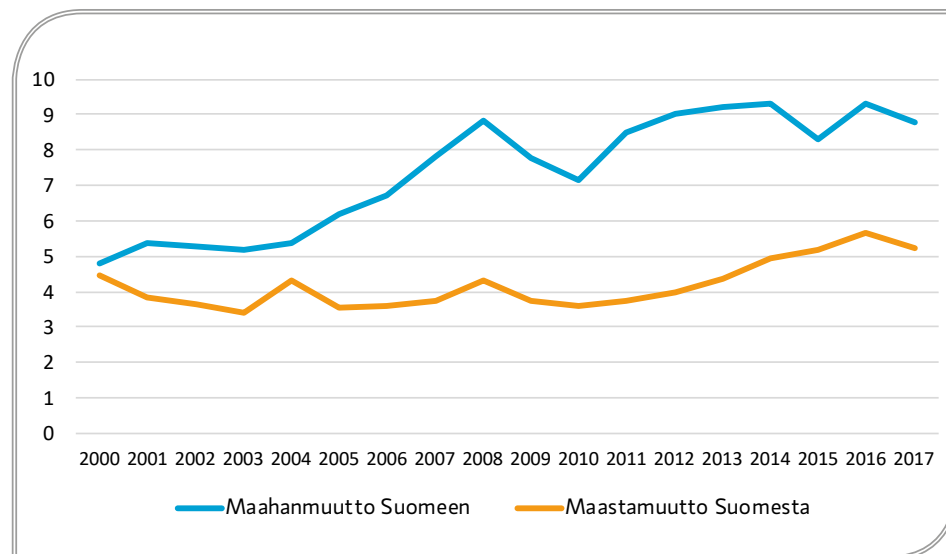
3.3.2 Uudenmaan suhteellinen muuttoliike

Kuviossa 15 on kuvattu Uudenmaan tulo- ja lähtömuuttoa kuntien välisessä muuttoliikkeessä suhteessa 1000 asukkaaseen 2000-luvulla. Uudellemaalle kohdistuva tulomuutto on ollut koko ajanjakson lähtömuuttoa suurempaa. Tulomuutto Uudellemaalle oli korkeimmillaan vuonna 2001 ja vuonna 2017. Tulomuuttojen määrä aleni vuosien 2004–2010 välillä, mutta tulomuuttojen määrä on kasvanut voimakkaasti vuodesta 2014 lähtien. Lähtömuuttojen määrä on seurannut pitkälti tulomuuttojen kehitystä. Lähtömuuttoja tarkastelemalla selviää, että vuosien 2002–2004 pienet muuttovoitot kuntien välisestä muuttoliikkeestä perustuivat kasvaneisiin lähtömuuttojen määrään, ei sinänsä muuttoliikkeen volyymin laskuun. Vuoden 2014 jälkeen lähtömuuttojen määrä ei ole kasvanut yhtä voimakkaasti kuin tulomuuttojen määrä, jonka vuoksi Uudenmaan muuttovoitot kasva-
neet 2010-luvun aikana.

Kuviossa 16 on kuvattu Uudenmaan maahanmuuttoa ja maastamuuttoa suhteessa asukaslukuun. Kansainvälisen muuttoliikkeen volyymi on huomattavasti vähäisempi kuin kuntien välisen muuttoliikkeen. Tästä huolimatta Uusimaa saa suurimman osan muuttoliikkeen väestönlisäyksestä juuri kansainvälisestä muuttoliikkeestä, sillä Uudellemaalle muuttaa huomattavasti enemmän maahanmuuttajia, kuin Uudeltamaalta muuttaa maastamuuttajia. Maahanmuuttojen trendi on ollut voimakkaasti kasvava koko 2000-luvun ajan: ainoastaan finanssikriisin aikana maahanmuuttojen määrä väheni merkittävästi. Maastamuuttojen määrä on kasvanut taas hyvin maltillisesti, ja alentunut voimakkaasti vuosien 2015–2017 aikana.

Kuvio 15. Uudenmaan tulo- ja lähtömuutto 1000 asukasta kohden vuosina 2000-2017. (Lähde: Tilastokeskus, väestö; muuttoliike)

Kuvio 16. Uudenmaan maahan- ja maastamuutto 1000 asukasta kohden vuosina 2000-2017. (Lähde: Tilastokeskus, väestö; muuttoliike)

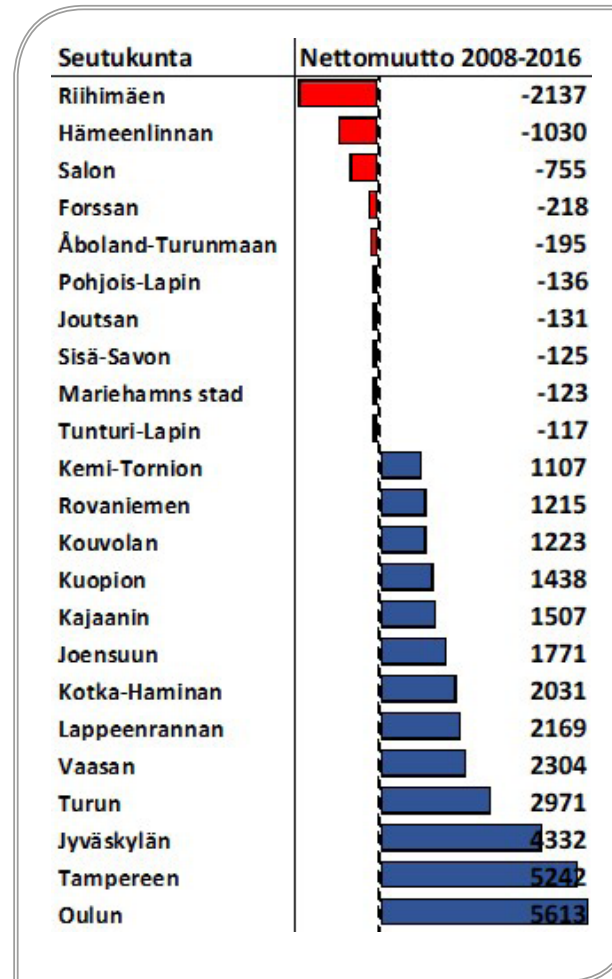
3.3.3. Uudenmaan nettomuutto

Kartassa 8 on kuvattu Uudenmaan nettomuuttoa muiden seutukuntien kanssa vuosien 2008–2016 aikana. Kuviossa 17 on kuvattu merkittävimmät muuttovoitto- ja tappioseudut samalla ajanjaksolla.

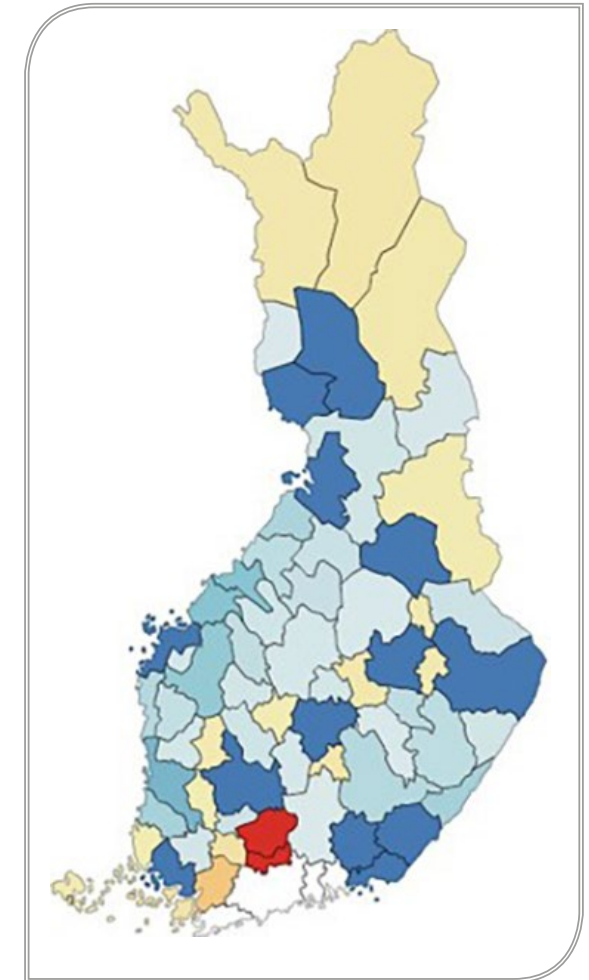
Uusimaa sai muuttovoittoa lähes kaikilta seuduilta: muuttotase oli positiivinen 47 seutukunnan kanssa vuosien 2008–2016 välisenä aikana, ja muuttotappiota Uusimaa kärsi ainoastaan 19 seutukunnalle.

Uusimaa sai yli 1 000 henkilöä muuttovoittoa kolmestatoista kunnasta ja yli 2 000 henkilöä muuttovoittoa seitsemästä kunnasta. Uudenmaan saamat muuttovoitot painoutuivat vahvasti muuttovoittoihin muutamalta seudulta: Esimerkiksi Oulusta ja Tampereelta Uusimaa sai yhteensä yli 10 000 henkilöä muuttovoittoa, joka oli 27 prosenttia kaikista Uudenmaan muuttovoitotista. Uusimaa sai merkittäviä muuttovoittoja myös Turun, Vaasan, Lappeenrannan ja Kotka-Haminan seuduilta.

Muuttotappiota Uusimaa kärsi 19 seutukunnalle, mutta suurin osa näistä muuttotappiosta oli kuitenkin vähäisiä Uudenmaan kokoon nähden. Uusimaa kärsi käytännössä muuttotappiota vain Uudenmaan maakunnan lähiseuduille. Uusimaa kärsi kahdelle seutukunnalle yli 1 000 henkilöä muuttotappiota ja kolmelle seutukunnalle yli 500 henkilöä muuttotappiota. Uusimaa kärsi eniten määrällistä muuttotappiota Riihimäen seudulle (-2137 hlöä), Hämeenlinnan seudulle (-1030 hlöä) ja Salon seudulle (-755 hlöä).

Kuvio 17. Uudenmaan nettomuutto seuduittain 2008-2016.

Kartta 8. Uudenmaan nettomuutto seuduittain 2008-2016.

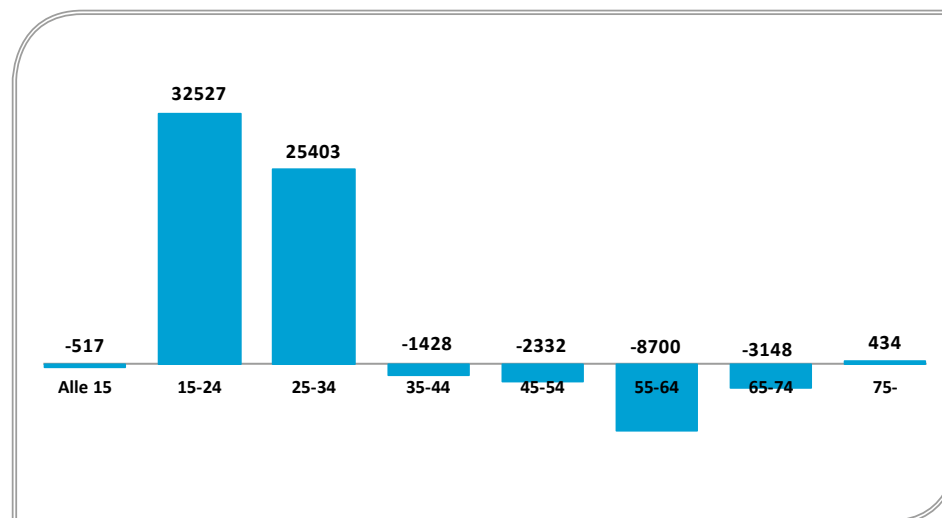
3.3.4. Uudenmaan muuttajien ikärakenne

Ikä on yksi keskeisimmistä muuttoalttiuteen vaikuttavista tekijöistä. Muuttajista etenkin nuorimmat ikäluokat muuttavat paljon, kun taas eläkeikää lähestyvät henkilöt tai eläkeikäiset muuttavat huomattavasti harvemmin. Muuton motiivit myös vaihtelevat ikäryhmästä riippuen.

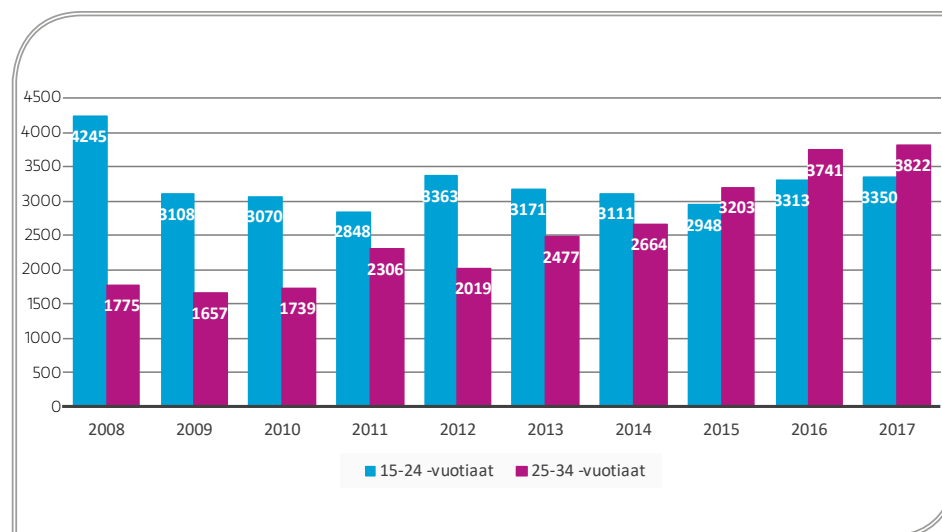
Kuviossa 18 on esitetty Uudenmaan nettomuuttoliike iän perusteella. Uusimaa saa muuttovoittoa nuorista 15–24-vuotiaista, 25–34-vuotiaista nuorista aikuisista ja yli 75-vuotiaista. Uusimaa kärsii kaikissa muissa ikäryhmissä muuttotappiota: suurimmat muuttotappiot kohdistuvat 50–64-vuotiaisiin muuttajiin. Muuttovoitot nuorista ja nuorista aikuisista ovat kuitenkin erittäin suuret, kun taas muiden ryhmien muuttotappiot ovat kohtuullisen vähäiset.

Uusimaa sai nuorista ja nuorista aikuisista muuttovoittoa yhteensä noin 58 000 henkilöä eli keskimäärin noin 5 800 henkilöä vuodessa vuosina 2008–2017. Uudenmaan muuttovoitot etenkin nuorista aikuisista ovat vielä kokoaan suuremmat, sillä nuorten aikuisten paikkaan liittyvillä valinnoilla on merkittävät kerrannaisvaikutukset alueen kehitykseen. Lisäksi muuttovoitot nuorista muuttajista lisäävät alueen luonnollista väestönliksäystä kasvattamalla syntyvyyttä.

Kuviossa 19 on kuvattu vuositason nuorten ja nuorten aikuisten muuttoliikettä vuosina 2008–2017. Molempien ikäryhmien nettomuutto on ollut erittäin positiivista koko ajanjakson ajan. Vuosien 2008–2014 aikana Uusimaa sai eniten muuttovoittoa nuorista 15–24-vuotiaista, mutta vuosina 2015–2017 alue on saanut enemmän muuttovoittoa 25–34-vuotiaista nuorista aikuisista.

Kuvio 18. Uudenmaan nettomuutto ikäryhmittäin vuosina 2008–2016.
(Lähde: Tilastokeskus, väestö; muuttoliike)

Kuvio 19. Uudenmaan 25–34-vuotiaiden nuorten aikuisten nettomuutto vuosina 2008–2016.
(Lähde: Tilastokeskus, väestö; muuttoliike)

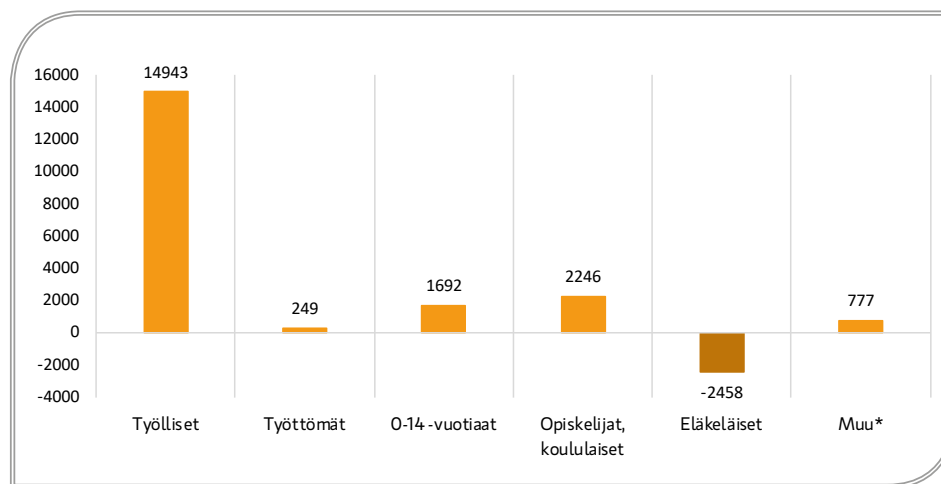
3.3.5 Uudenmaan muuttoliike työmarkkina-aseman mukaan

Kuviossa 18. kuvataan Uudenmaan nettomuuttoa työmarkkina-aseman mukaan. Uusimaa sai ylivoimaisesti eniten muuttovoittoa työllisistä muuttajista. Uusimaa sai yhteensä noin 15 000 henkilöä muuttovoittoa työllisistä vuosina 2014-2016. Muuttovoitto työllisistä on erittäin suuri ja merkittävä tulevaa kehitystä ajatellen. Uudenmaan muuttovoitoista 75 prosenttia koostui työllisistä muuttajista.

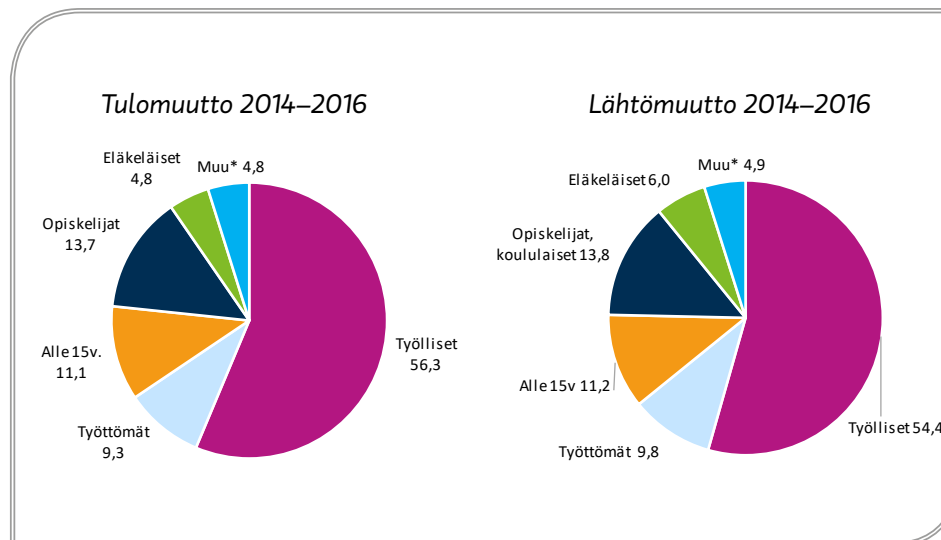
Uusimaa sai lisäksi merkittävää muuttovoittoa opiskelijoista. Alueen muuttovoitto opiskelijoista ja koululaisista oli noin 2 200 henkilöä. Ainoa väestöryhmä, josta Uusimaa kärsi muuttotappiota, oli eläkeläiset.

Kuviossa 19 on esitetty Uudenmaan tulo- ja lähtömuuttajien osuuksia työmarkkina-aseman perusteella vuosien 2014-2016 aikana. Uudellemaalle muuttaneista yli puolet olivat työllisiä henkilöitä (56,3 prosenttia). Uudellemaalle muutti yhteensä 160 011 työllistä henkilöä vuosien 2014-2016 välisenä aikana. Toiseksi suurin tulomuuttajien ryhmä olivat opiskelijat, joiden osuus tulomuutosta oli 13,7 prosenttia. Vuosien 2014-2016 välisenä aikana Uudellemaalle muutti yhteensä 38 992 opiskelijaa.

Lähtömuuttajien osuudet vastasivat pitkälti tulomuuttajia: yli puolet Uudeltamaalta muuttaneista oli työllisiä henkilöitä (54,4 prosenttia). Vuosien 2014-2016 välisenä aikana Uudeltamaalta muutti yhteensä 145 068 työllistä henkilöä. Opiskelijoiden osuus lähtömuuttajista oli 13,8 prosenttia, yhteensä vuosien 2014-2016 aikana Uudeltamaalta muutti 29 807 opiskelijaa.

Kuvio 20. Uudenmaan kokonaisnettomuutto työmarkkina-aseman mukaan 2014-2016. (Lähde: Tilastokeskus, muuttajien taustatiedot-tietokanta)

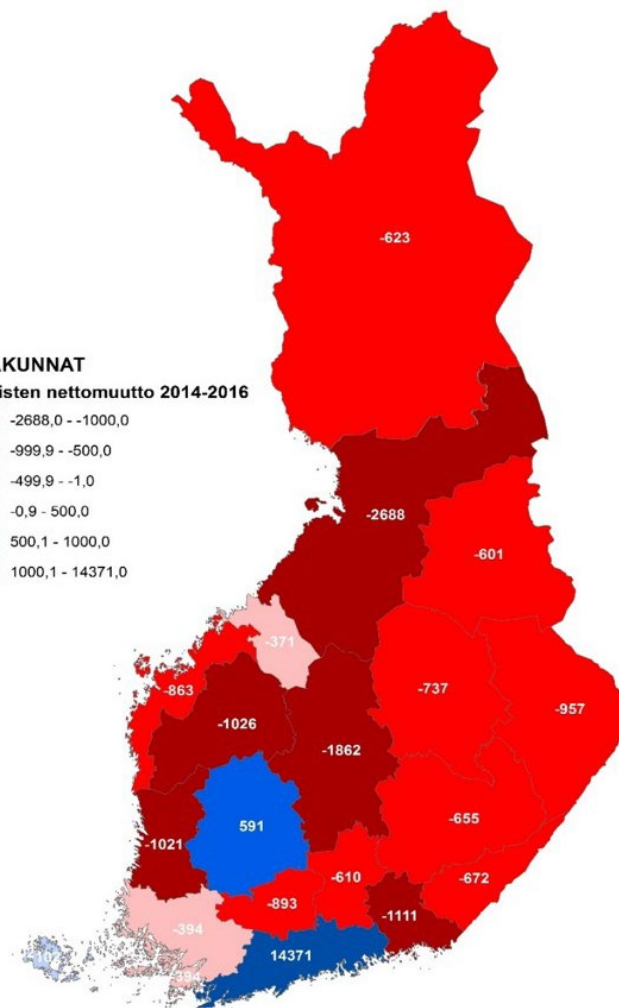
Kuvio 21. Uudenmaan lähtö- ja tulomuutto työmarkkina-aseman mukaan 2014-2016. (Lähde: Tilastokeskus, muuttajien taustatiedot-tietokanta)

*Muu sisältää työvoiman ulkopuoliset, varusmiehet ja työmarkkina-asemaltaan tuntemattomat henkilöt

Työllisten nettomuutto on yksi tärkeimmistä tai jopa tärkein muuttoliikkeen avainmuuttuja. Työllisten muuttovoitoilla on merkittävät positiiviset kerrannaisvaikutukset alueiden nykyiseen ja tulevaan kehitykseen. Kartassa on tarkasteltu työllisten määrällistä nettomuuttoa maakunnittain vuosien 2014–2016 välisenä aikana. Uusimaa sai työllisistä muuttovoittoa yhteensä noin 14 400 henkilöä vuosina 2014–2016 (maahanmuuttoa ei huomioitu). Uudenmaan lisäksi työllisistä saivat muuttovoittoa vain Pirkanmaa ja Ahvenanmaa, mutta niidenkin muuttovoitot olivat vähäisiä Uuteenmaahan verrattuna.

Uudenmaan työllisten muuttovoitot olivat ylivoimaiset koko maan kontekstissa, mutta Uudenmaan sisällä muuttovoitot jakautuivat alueiden välillä epätasaisesti. Helsinki, Espoo ja Vantaa sekä yksittäiset KUUMA-kunnat keräsivät pääosan koko maakunnan saamista työllisten muuttovoitoista. Helsinki sai yksin noin 8 700 henkilöä muuttovoittoa työllisistä.

Uudenmaan saamat hyödyt työllisten muuttovoitosta kertautuvat, kun tarkastellaan yksityiskohtaisemmin muuttovoittoa esimerkiksi osaamisintensiivisten toimialojen osalta. Tilastokeskuksen toimialaluokituksen (TOL 2008) osaamisintensiivisiksi luokiteltavia toimialoja ovat muun muassa toimiala J. (informaatio ja viestintä) ja toimiala M. (ammattillinen tieteellinen, teknillinen ja taiteellinen toiminta). Molempiin toimialoihin sisältyvät useimmat asiantuntijuutta, osaamista ja tiedon välittämistä liittyvät ammattiryhmät ja ammatit. Uusimaa oli ainoa maakunta, joka sai muuttovoittoa molempien asiantuntija- ja osaamisvetoisten toimialojen työllisistä muuttajista vuosina 2014–2015. Uusimaa sai muuttovoittoa noin 1700 henkilöä informaation ja viestinnän toimialan työllisistä ja noin 1900 henkilöä ammatillisen tieteellisen, teknillisen ja taiteellisen alan työllisistä. Uudenmaan lisäksi vain Ahvenanmaa (+20) ja Keski-Pohjanmaa (+5) saivat pientä muuttovoittoa toimialan J. työllisistä, mutta kaikki muut maakunnat kärsivät muuttotappiota.

Kartta 9. Työllisten nettomuutto maakunnittain vuosina 2014–2016.

Lähde: Tilastokeskus, muuttajien taustatiedot

Kartta: Timo Aro 2018

Luokittelu ja analyysi: Timo Aro 2018

3.3.6 Uudenmaan muuttoliike koulutuksen mukaan

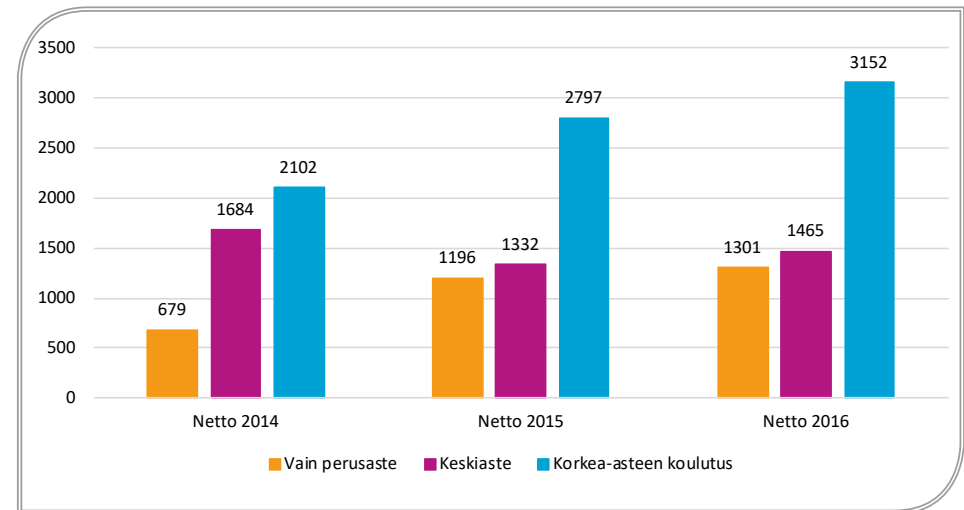
Kuviossa 22 on kuvattu Uudenmaan nettomuuttoa koulutuksen perusteella vuosien 2014-2016 aikana. Muuttajat on jaoteltu korkeimman suoritettun tutkinnon perusteella kolmeen ryhmään: perusasteen suorittaneisiin, keskiasteen suorittaneisiin ja korkea-asteen suorittaneisiin.

Uusimaa sai kaikista koulutusryhmistä muuttovoittoa jokaisena ajanjakson vuotena. Uusimaa sai joka vuosi eniten muuttovoittoa korkea-asteen tutkinnon suorittaneista. Muuttovoitot korkea-asteen suorittaneista kasvoivat koko ajanjakson ajan. Korkea-asteen suorittaneiden osuus muuttovoitosta oli vähän yli puolet (51 %).

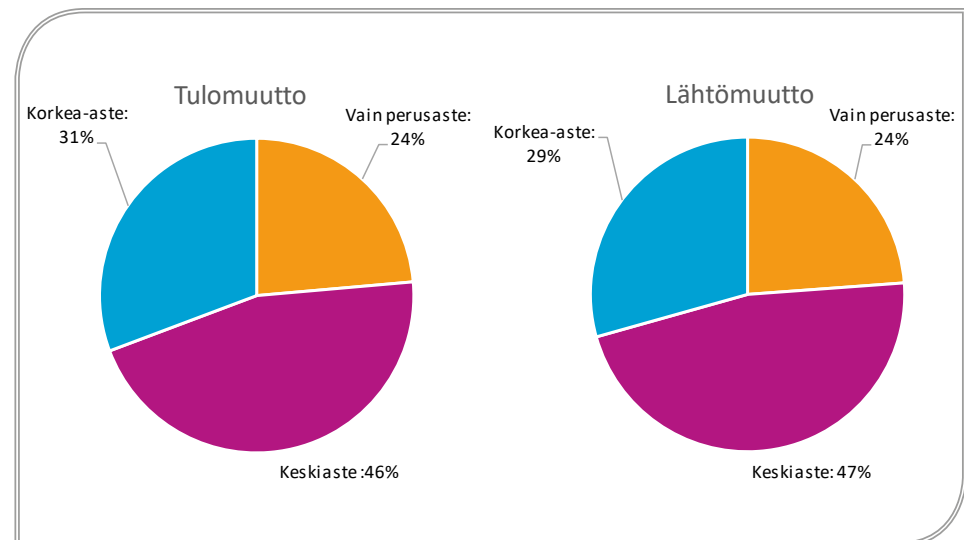
Uusimaa sai vuosien 2014–2016 aikana muuttovoittoa:

- Perusasteen suorittaneista 3 176 henkilöä.
- Keskiasteen suorittaneista 4 481 henkilöä.
- Korkea-asteen suorittaneista 8 051 henkilöä.

Kuviossa 23 on kuvattu Uudenmaan tulo- ja lähtömuuttoa koulutusasteen perusteella. Muuttoliikkeen volyymi on suurinta sekä tulo- että lähtömuutoissa keski-asteen tutkinnon suorittaneiden osalta. Noin puolet tulomuuttajista (46 %) ja lähtömuuttajista (47 %) oli keskiasteen suorittaneita muuttajia. Toiseksi eniten muuttivat korkea-asteen suorittaneet, joiden osuus oli vähän alle kolmannes tulo- ja lähtömuutoista.

Kuvio 22. Uudenmaan nettomuutto koulutuksen mukaan 2014-2016. (Lähde: Tilastokeskus, muuttajien taustatiedot -tietokanta)

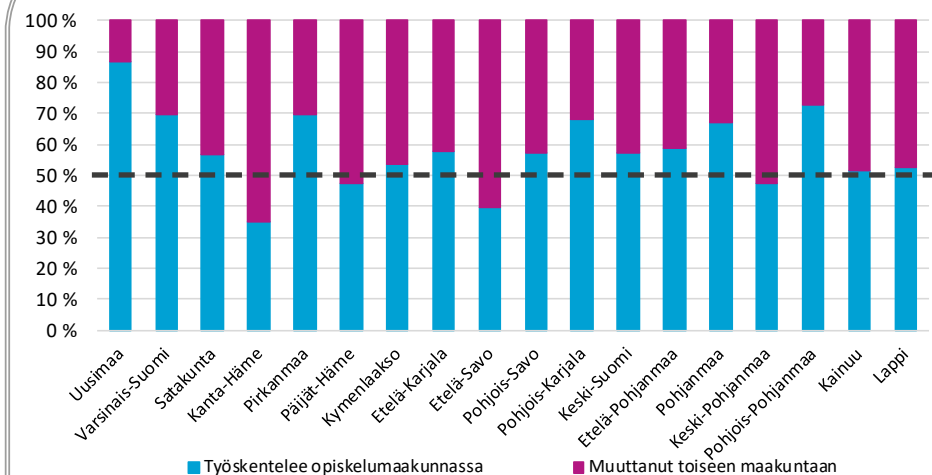
Kuvio 23. Uudenmaan korkeakoulutettujen muuttoliike 2010-2015. (Lähde: Tilastokeskus, Muuttajien taustatiedot -tietokanta)

Uusimaa sai korkea-asteen tutkinnon suorittaneista muuttovoittoa noin 8000 henkilöä vuosien 2014–2016 aikana. Uudenmaan muuttovoitot koulutetuista keskittyivät erityisesti yhteen muuttoliikkeen avainryhmään eli 25–34-vuotiaisiin nuoriin aikuisiin. Uudenmaan korkea-asteen koulutetuista saaduista muuttovoitoista noin 75 % tuli 25–34-vuotiaista muuttajista. Uusimaa oli käytännössä ainoa maakunta, joka sai muuttovoittoa korkea-asteen suorittaneista nuorista aikuisista (lisäksi Ahvenanmaa ja Keski-Pohjanmaa saivat marginaalisen muuttovoiton).

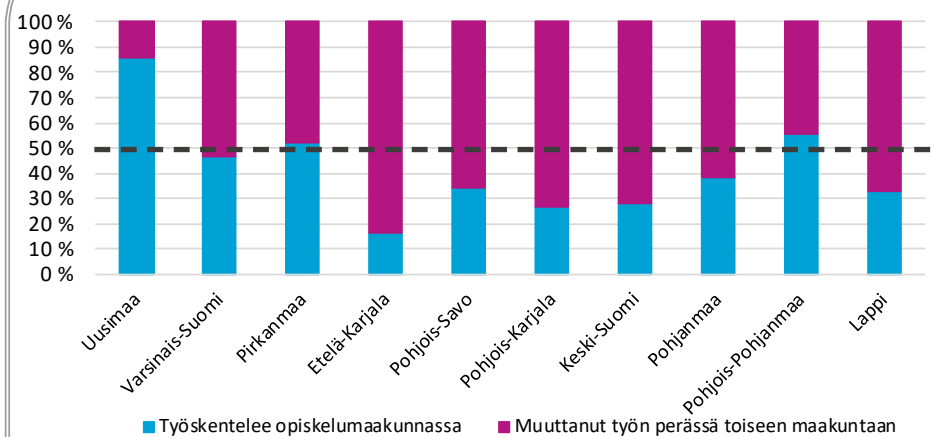
Uudellamaalla oli 23,1 AMK-opiskelijaa ja 28,4 yliopisto-opiskelijaa 1000 asukasta kohden vuonna 2017. Uudellamaalla oli 4:nneksi vähiten maakunnista AMK-opiskelijoina (=opiskelupaikkoja) suhteessa väkilukuun. Kuvioissa 24 ja 25 on tarkasteltu ammattikorkeakoulu- ja yliopistotutkinnon suorittaneiden työllisten sijoittumista maakunnittain viisi vuotta tutkinnon suorittamisen jälkeen.

AMK-tutkinnon suorittaneista (kuvio 24) työllisistä noin kaksi kolmesta (66 %) työskenteli opiskelumaakunnassaan ja yksi kolmesta oli muuttanut toiseen maakuntaan. Uudellamaalla opiskelleista lähes yhdeksän kymmenestä (87 %) työskenteli edelleen Uudellamaalla, joka oli korkein osuus maakuntien joukossa.

Yliopistotutkinnon suorittaneista (kuvio 25.) työllisistä vähän yli puolet (55 %) työskenteli opiskelumaakunnassaan viisi vuotta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Hajonta maakuntien välillä on kuitenkin suurta. Uudellamaalla yli 85 % tutkinnon suorittaneista työllisistä asui yhä Uudellamaalla, kun taas kaikki muut maakunnat jäivät Pirkanmaata (52 %) lukuun ottamatta alle 50 %:in tason. Esimerkiksi Etelä-Karjalassa opiskelumaakunnassa työskentelevien osuus oli matalin: vain 16 % Etelä-Karjalassa opiskelleista työskenteli yhä opiskelumaakunnassaan viisi vuotta opiskeluiden suorittamisen jälkeen. Uusimaa kerää noin 90 % opiskelumaakunnastaan toiseen maakuntaan muuttaneiden työllisten virroista.

Kuvio 24. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllisten sijoittuminen 5 vuotta tutkinnon suorittamisen jälkeen maakunnittain (Lähde: OKM ja OPH, tilastopalvelu)

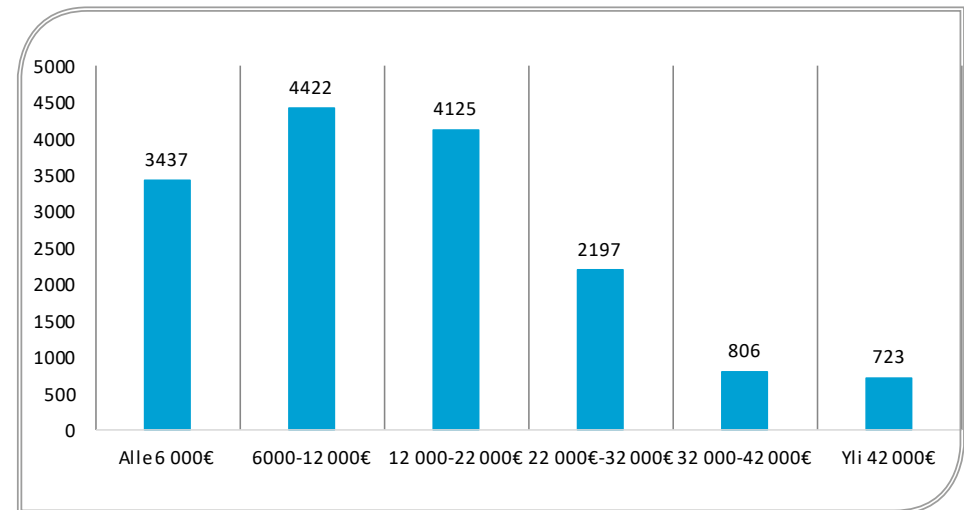
Kuvio 25. Yliopistotutkinnon suorittaneiden työllisten sijoittuminen 5 vuotta tutkinnon suorittamisen jälkeen maakunnittain (Lähde: OKM ja OPH, tilastopalvelu)

3.3.7 Uudenmaan muuttoliike tulojen mukaan

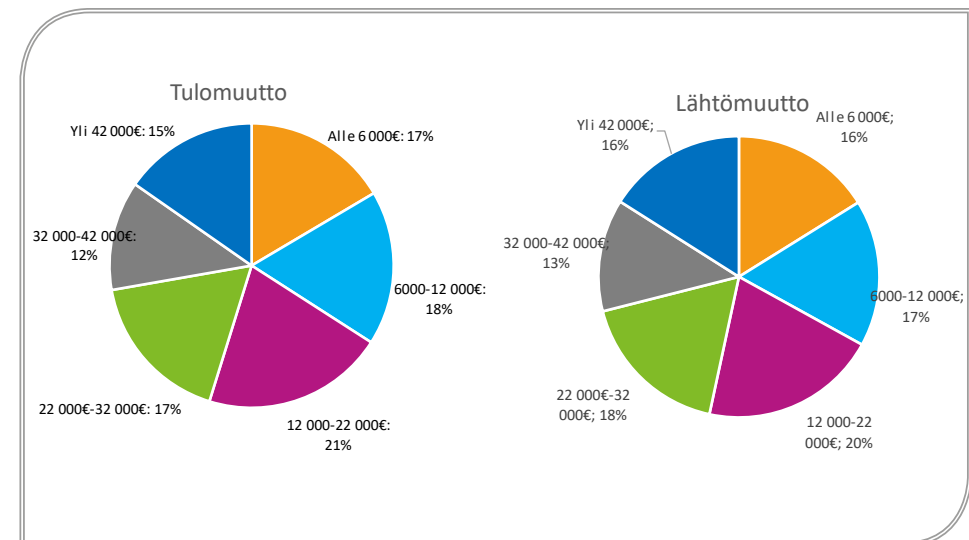
Kuviossa 26 on kuvattu Uudenmaan nettomuuttoa tulojen perusteella vuosien 2014–2016 aikana. Muuttoluvuissa on otettu huomioon vain yli 15-vuotiaat muuttajat, sillä lasten ja nuorten alhaiset tulot vääristäisivät tilastoa. Uusimaa sai muuttovoittoa kaikista tuloryhmistä vuosien 2014–2016 aikana. Uusimaa sai määrällisesti eniten muuttovoittoa pieni- ja keskituloisista muuttajista, sillä Uudenmaan muuttovoitot painottuvat niin vahvasti nuoriin ja nuoriin aikuisiin. Uusimaa sai eniten muuttovoittoa 6 000–12 000 ja 12 000–22 000 euroa ansaitsevista muuttajista.

Uusimaa sai kuitenkin myös merkittävää muuttovoittoa hyvätuloisista muuttajista. Uusimaa sai muuttovoittoa yli 1 500 henkilöä yli 32 000 euroa vuodessa ansaitsevista ja 500 henkilöä yli 52 000 euroa vuodessa ansaitsevista.

Kuviossa 27 esitetään tulo- ja lähtömuuton rakennetta tulojen perusteella yli 15-vuotiaiden muuttajien osalta. Tulo ja lähtömuuttajat jakautuvat varsin tasaisesti eri tuloluokkiin. Tulomuuttajista suurin muuttajien ryhmä oli 12 000–22 000 euroa ansaitsevat muuttajat, joiden osuus oli viidennes tulijoista (21 %). Lähtömuuttajista suurin ryhmä oli myös 12 000–22 000 euroa ansaitsevat, joiden osuus oli viidennes (20 %) kaikista lähtömuuttajista.

Kuvio 26. Uudenmaan nettomuutto tulojen perusteella vuosien 2014–2016 aikana (Lähde: Tilastokeskus, muuttajien taustatiedot -tietokanta)

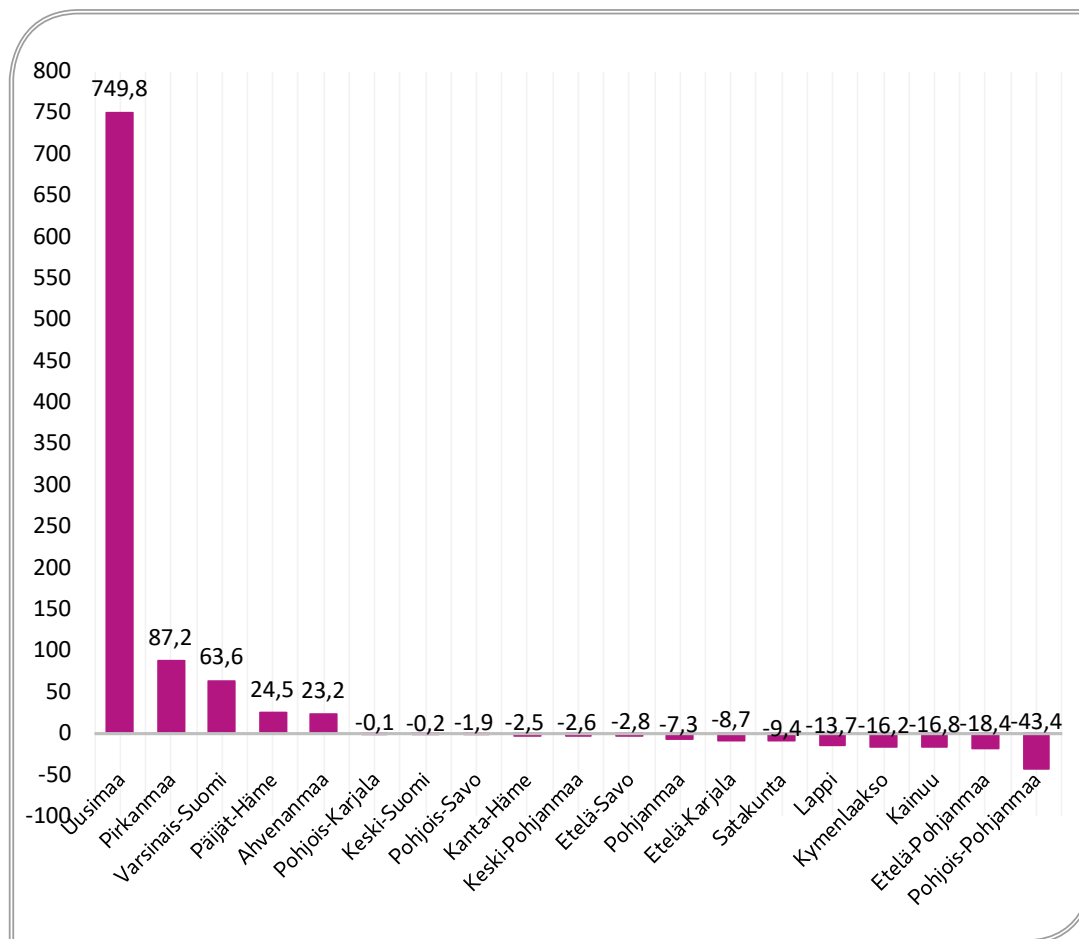
Kuvio 27. Uudenmaan nettomuutto tulojen perusteella vuosien 2014–2016 aikana (Lähde: Tilastokeskus, muuttajien taustatiedot -tietokanta)

Kuviossa 28 on tarkasteltu muuttoliikkeen laskennallista tulokertymää maakunnittain vuosien 2014-2016 välisenä aikana. Muuttoliikkeen laskennallisessa tulokertymässä huomioidaan kaikkien alueen tulo- ja lähtömuuttajien yhteenlasketut tulot (valtionveronalaiset-, kunnallisveronalaiset-, yrittäjä- ja pääomatulot). Tulokertymä on kaikkien alueen muuttajien tulojen välinen erotus, joka voi olla positiivinen (alue hyötyy taloudellisesti muuttoliikkeestä ja/tai muuttajien rakenteesta) tai negatiivinen (alue kärsii taloudellisesti muuttoliikkeestä ja/tai muuttajien rakenteesta).

Uusimaa hyötyi taloudellisesti määrällisestä muuttoliikkeestä ja muuttajien rakenteesta yhteensä noin 750 miljoonaa euroa vuosina 2014-2016 eli keskimäärin 250 miljoonaa euroa vuodessa. Laskennallinen tulokertymä ei kuitenkaan kerro kaupunkirakenteen muutoksen dynamiikasta riittävästi. Laskelma ei huomioi esimerkiksi Helsinkiin muuttaneiden opiskelijoiden vaikutusta kaupungin tulokertymään pitkällä tähtäimellä. Toisin sanoen, jos opiskelijat jäävät valmistumisen jälkeen asumaan Helsinkiin, heistä tulee ajan mittaan hyviä veronmaksajia.

Uudenmaan lisäksi muuttoliikkeestä hyötyivät taloudellisesti Pirkanmaa ja Varsinais-Suomi, joiden yhteenlaskettu hyöty oli yhteensä noin 151 miljoonaa euroa vuosina 2014-2016 eli keskimäärin 50 miljoonaa euroa vuodessa.

Muut muuttoliikkeestä taloudellisesti hyötynneet alueet olivat Päijät-Häme ja Ahvenanmaa. Asukasta kohden laskettuna muuttoliikkeestä hyötyivät eniten Ahvenanmaa, Uusimaa, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi ja Päijät-Häme.

Kuvio 28. Muuttoliikkeen laskennallinen tulokertymä (miljoonaa euroa) maakunnittain vuosina 2014-2016 (Lähde: Tilastokeskus, muuttajien taustatiedot -tietokanta)

3.4 Uudenmaan pendelöinti

Pendelöinnin määrä on kasvanut koko maassa ja Uudellamaalla 1990-luvun vaihteesta vuoden 2008 finanssikriisiin saakka.

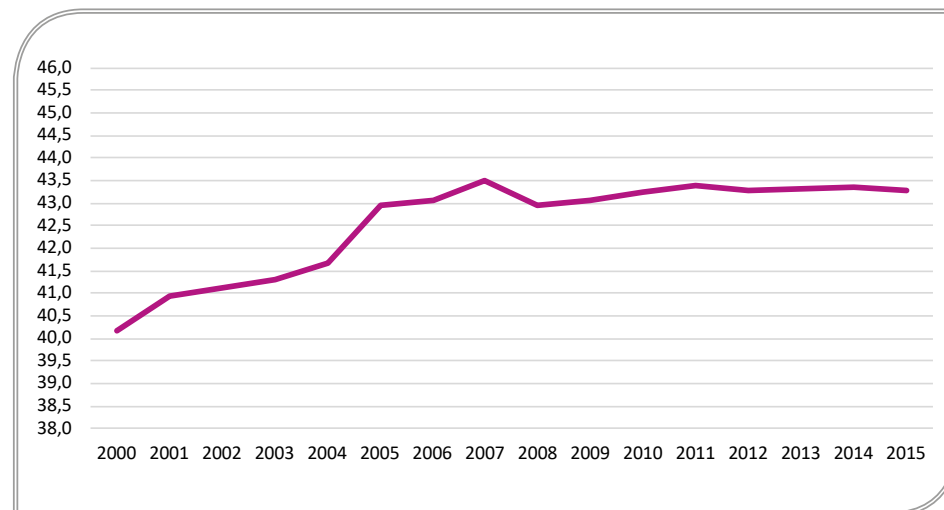
Vuonna 2000 Uudenmaan työvoimasta pendelöi 40,2 % ja vuonna 2015 osuus oli noussut 43,3 %:iin. Pendelöijien määrä kasvoi määrällisesti noin 44 000 henkilöllä vuosien 2000-2015 välisenä aikana, mutta pendelöinnin määrä ei ole vielä yltänyt finanssikriisiä edeltävälle tasolle.

Kuviossa 29. on esitetty pendelöivän väestön osuutta Uudellamaalla vuosien 2000–2015 välisenä aikana.

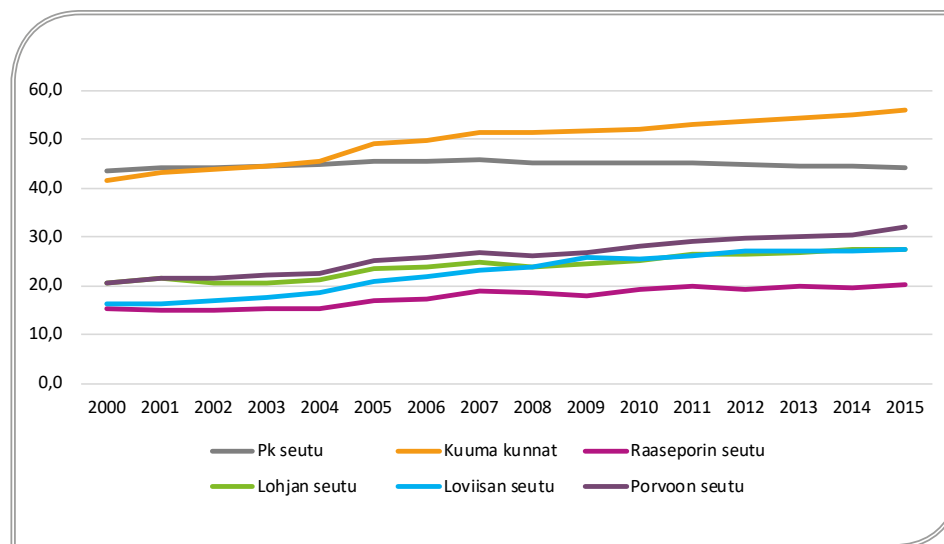
Pendelöivän työvoiman osuus vaihtelee merkittävästi Uudenmaan sisällä. Pendelöintiaste on korkein KUUMA-kunnissa (55,8 %) ja alhaisin Raaseporin seudulla (20,1 %).

Uudenmaan seutujen pendelöintiasteet on kuvattu kuviossa 30.

Pendelöinti on lisääntynyt etenkin KUUMA-kunnissa, Porvoon ja Loviisan seuduilla, joissa pendelöintiaste on kasvanut yli 10 prosenttiyksikköä 2000-luvun aikana. Uudellamaalla pendelöinti kohdistuu vahvasti pääkaupunkiseudun kuntiin, etenkin Helsinkiin.

Kuvio 29. Uudenmaan maakunnan pendelöintiaste (%) vuosina 2000-2015
(Lähde: Tilastokeskus, kaupunki- ja seutuindikaattorit -tietokanta)

Kuvio 30. Uudenmaan maakunnan seutujen pendelöintiasteet (%) vuosina 2000-2015
(Lähde: Tilastokeskus, kaupunki- ja seutuindikaattorit -tietokanta)

An aerial photograph of a rural landscape. In the top left, there is a cemetery with many small, rectangular graves. To the right of the cemetery is a large, open field. In the top right, there is a cluster of buildings, including a school or community center with a red roof and a green sports field. A road runs diagonally from the bottom left towards the top right. In the bottom left, there is a large, red brick church with a blue roof. The landscape is a mix of green fields, yellowish-brown harvested fields, and scattered trees.

4. UUSIMAA-KAAVAN 2050 VÄESTÖPROJEKTIOIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

4. UUDENMAAN VÄESTÖPROJEKTION OSUVUUDEN JA TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Uusimaa-kaava 2050 -projektiossa lähtökohtaisena oletuksena oli, että kuntien välinen nettomuutto ja nettomaahanmuutto pysyvät samana koko projektion ajan: eri skenaarioissa on muuttovoitolle annettu erilaiset arvot, jotka pysyvät samana koko skenaarion ajan.

- **Vaihtoehtoissa 0 ja 1** oletetaan, että nettomuutto pysyy yhtä suurena kuin keskimäärin vuosina 2013–2015. Kaksi kolmasosaa tästä muutto-voitosta tulee maahanmuutosta tämän skenaarion osalta. VO-vaihtoehtoa pidetään todennäköisimpänä skenaariona, mutta VI -vaihtoehtoa pidetään toivottavimpana skenaariona.
- **Vaihtoehdossa 2** oletetaan muuttovoiton olevan 1000 henkilöä alhaisempi kuin vuosina 2013–2015. Oletuksena on myös, että nettomaahanmuuton ja kuntien välisen nettomuuton osuus vähenee suhteessa yhtä paljon.
- **Vaihtoehdossa 3** oletetaan muuttovoiton olevan 2400 henkilöä alhaisempi kuin vuosina 2013–2015. Muuttojen määrän laskun oletetaan kohdistuvan samassa suhteessa maahanmuuttajiin ja kuntien välillä muuttaviin.
- **Vaihtoehdossa 4** kuntien välisen nettomuuton oletetaan pysähtyvän ja olevan 0 koko ajanjakson ajan. Nettomaahanmuuton oletetaan pysyvän samana koko skenaarion ajanjakson.

Uudenmaan väestöprojektioiden toteutumisen arvioinnissa kiinnitettiin erityistä huomiota seuraaviin tekijöihin:

4.1 Luonnollinen väestönlisäys

Luonnollinen väestönlisäys on dynaaminen väestönkehityksen osatekijä Uudella maalla. Uudenmaan hedelmällisyysaste on kuitenkin ollut laskussa vuodesta 2010 lähtien ja alentunut edelleen varsinkin vuoden 2015 jälkeen. Hedelmällisyysasteessa aleneminen heijastuu jatkossa luonnolliseen väestönlisäykseen.

Hedelmällisyysasteen pitäisi nousta, jotta väestöprojektion taso saavutetaan luonnollisen väestönlisäyksen osalta. Uudenmaan kokonaishedelmällisyysaste on maakuntatasolla alhaisin koko maassa. Uudenmaan luonnolliseen väestönlisäykseen vaikuttaa positiivisesti muuttajien ikärakenne, sillä alue saa merkittävää muuttovoittoa nuorista ja nuorista aikuisista. Lisäksi Uusimaa kärsii muuttotappi-ota vanhemmista ikäryhmistä, joka vähentää maakunnan kuolleisuutta. Muuttajien ikärakenne on pysynyt suhteellisen samankaltaisena vuosien 2008–2017 aikana. Uudenmaan luonnollisen väestönlisäyksen nostaminen edellyttäisi kokonaishedelmällisyysasteen nousemista tai vielä nykyistä enemmän muuttovoittoa nuorista ja nuorista aikuisista.

4.2 Kuntien välinen muuttoliike

Uusimaa saa merkittävää muuttovoittoa kuntien välisestä muuttoliikkeestä ja ulkomaisesta muuttoliikkeestä. Kuntien välisen muuttoliikkeen osuus on kasvanut Uudenmaan väestönlisäyksessä vuosina 2015–2017. Uudenmaan tuleva kasvu edellyttää, että alue säilyy yhtäältä vetovoimaisena tulomuuttojen kohteena ja toisaalta pitovoimaisuus kasvaa lähtömuuttojen määrän säilyessä ennallaan tai vähentyessä. Uudenmaan tulo- ja lähtömuuttojen kannalta tärkeimmät tekijät liittyvät työmarkkinoiden toimivuuteen, asuntotuotannon määrään ja koulutustarjontaan. Koulutustarjonnan rooli on keskeinen, sillä koulutetut ja vähemmän koulutetut muuttavat työn perässä, mutta yhä useammin myös eri toimialojen työpaikat seuraavat koulutettuja, jonka vuoksi koulutetuista saadut muuttovoitot vaikuttavat myönteisesti alueen työpaikkakehitykseen. Muuttoliike vaikuttaa välillisesti luonnolliseen väestönlisäykseen, sillä muuttajissa ovat ylliedustettuja nuoret ja nuoret aikuiset.

4.3. Nettomaahanmuutto

Nettosiirtolaisuus on ollut 2010–luvulla dynaamisin väestönkehityksen osateki- jä Uudellamaalla vuosia 2015–2017 lukuun ottamatta. Maahanmuutto vaikuttaa positiivisesti luonnolliseen väestönlisäykseen, sillä maahanmuuttajat ovat ikära- kenteeltaan sekä kantaväestöä nuorempia että muuttoherkempiä. Uudenmaan tulevan väestönlisäyksen kriittinen tekijä liittyy nettosiirtolaisuudesta saatujen muuttovoittojen säilymiseen nykytasolla, jos kuntien välisten nettomuuttojen suhteellinen merkitys alenee alueen väestönlisäyksessä. Maahanmuutto tasa- painottaa väestön ikärakenteen heikkenemistä ja työikäisen väestön määrän vähenemistä. Maahanmuuttajissa työllisten muuttajien osuus on alhaisempi kuin kuntien välisessä nettomuutossa. Maahanmuutossa korostuu kuntien välistä nettomuuttoa enemmän perhesyyt. Maahanmuutto suuntautuu koko maan ja Uudenmaan osalta erityisesti pääkaupunkiseudulle, jolloin maahanmuu- ton merkitys on siellä suurempi kuin muualla Uudellamaalla. Maahanmuuttajat ovat kantaväestöä alttiimpia muuttamaan pääkaupunkiseudulle: esimerkiksi Oulu ja Tampere menettävät maahanmuuttajia kuntien välisessä muuttoliik- keessä Uudellemaalle. Maahanmuutto muualle Suomeen vaikuttaa välillisesti positiivisesti Uudenmaan väestönkehitykseen, sillä jatkomuutot suuntautuvat keskimääräistä useammin Uudellemaalle ja erityisesti pääkaupunkiseudulle.

4.4 Muut väestönkehitykseen vaikuttavat tekijät

Muut Uudenmaan väestönkehitykseen välillisesti vaikuttavat tekijät liittyvät erityisesti asumiseen ja asuntomarkkinoiden toimivuuteen, liikkuvuuteen ja Uudenmaan saavutettavuuteen. Asumisen hintatasolla on merkittävä vaikutus muuttopäätöksiin, mutta asumisen hinta voi olla näkökulmasta riippuen joko veto- tai työntötekijä. Asuntotuotannon määrä, asuntotarjonnan osuvuus, asumiseen liittyvät preferenssit ja asumisen kustannukset ovat avoin kysymys- merkki Uudenmaan tulevan väestönkehityksen kannalta.

”

ASUMISEN HINTATASOLLA
ON MERKITTÄVÄ VAIKUTUS
MUUTTOPÄÄTÖKSIIN, MUTTA
ASUMISEN HINTA VOI OLLA
NÄKÖKULMASTA RIIPPUEN JOKO
VETO- TAI TYÖNTÖTEKIJÄ.”

4.4.1 Asuntomarkkinat ja -tuotanto

Asuntotuotanto ja monimuotoinen asuntorakentaminen toimii lisääntyvän muuttoliikkeen (niin maan sisäisen kuin kansainvälisen) mahdollistajana, mutta liian vähäinen tai väärälle alueelle sijoittuva asuntotuotanto voi muodostua myös pullonkaulaksi, joka vaikuttaa negatiivisesti alueen väestönkehitykseen. Väestöskenaariossa oletetaan, että pullonkaulan tai -kaulojen syntyessä väestö hajautuu tasaisemmin koko Uudenmaan alueelle. Lisäksi alueen saavutettavuus on avain-asemassa: jos pääkaupunkiseudulle muuttaminen ei ole mielekästä asunto-markkinoihin liittyvien syiden vuoksi, muuttajan voi olettaa valitsevan hänelle sopivan ja mahdollisimman hyvin saavutettavan asumispaikan, joka voi sijaita myös Uudenmaan ulkopuolella. Muuttopäätökseen vaikuttaa myös esi- merkiksi muuttajan puolison työllistymismahdollisuudet tai muut perhesyyt.

4.4.2 Pendelöintimahdollisuudet

Pendelöintimahdollisuudet ja työpaikkakeskittymien saavutettavuus voivat vaikuttaa Uudenmaan väestönkehitykseen. Hyvä saavutettavuus mahdollistaa pitkän matkan pendelöinnin, joka vähentää kasvavan väestön lisäämää painetta asunto-tuotantoon ja kaavoitukseen varsinkin pääkaupunkiseudulle. Pendelöintimahdollisuuksien parantuminen voi myös vähentää asumisen hintatason kasvun tuottamaa negatiivista vaikutusta alueen väestökehitykselle. Henkilöt, jotka asuvat hyvän saavutettavuuden alueella, ovat vähemmän alttiita muuttamaan pois kyseiseltä alueelta, vaan valitsevat esimerkiksi työllistyäkseen he preferoivat pendelöintiä enemmän kuin muuttoa. Toisaalta parantuva saavutettavuus etenkin muilta suurilta kaupunkiseuduilta ja muilta Uudenmaan lähiseuduilta voi vähentää henkilöiden alttiutta muuttaa Uudellemaalle, etenkin jos elinkustannukset tulevat kasvamaan Uudellamaalla enemmän kuin muissa suurissa kaupungeissa ja lähiseuduilla. Jo nyt Uusimaa kärsii muuttotappioita Uudenmaan lähiseuduille, kuten Hämeenlinnalle ja Riihimäelle, joista on hyvä saavutettavuus Uudenmaan työ-markkinoille.

4.5. Toteutunut ja ennakoitu väestönkehitys vuosina 2015–2018

Uudenmaan väkiluku on kasvanut vuosina 2015–2018 noin 7 400 henkilöä enemmän kuin Tilastokeskuksen vuoden 2015 väestöennusteessa. Vuoden 2018 luvut on laskettu trendinä vuoden 2018 tammi-heinäkuun kehityksen perusteella. Toteutunut väestönlisäys on ylittänyt ennusteen ensisijaisesti kuntien välisestä muuttoliikkeestä saadun kasvaneen muuttovoiton ansiosta: Uusimaa on saanut viimeisen kolmen vuoden aikana yli kaksi kertaa enemmän muuttovoittoa maan sisältä kuin ennusteessa.

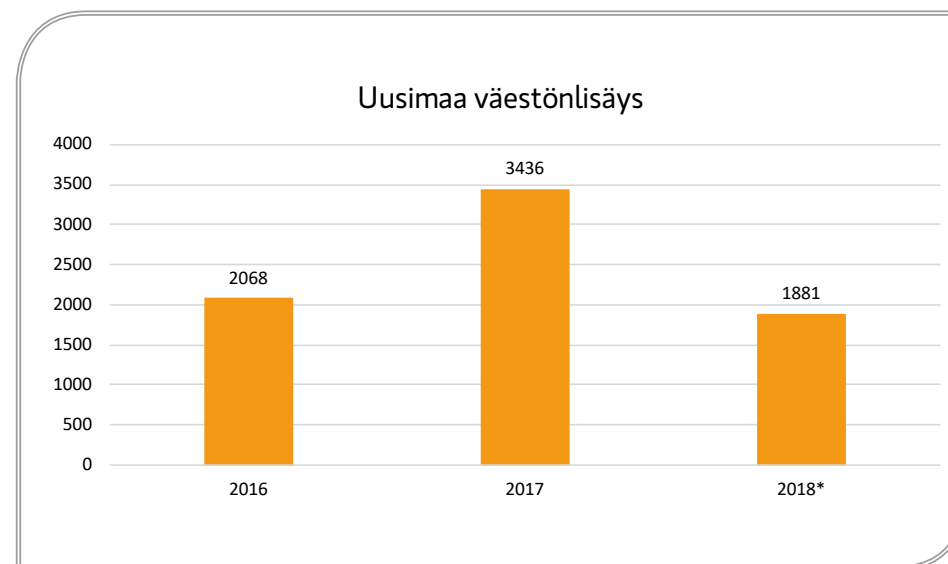
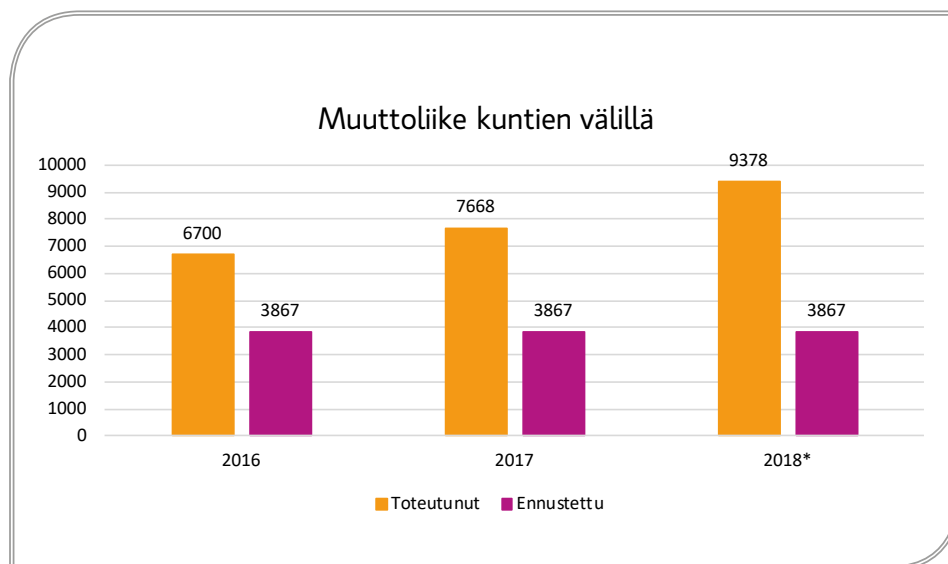
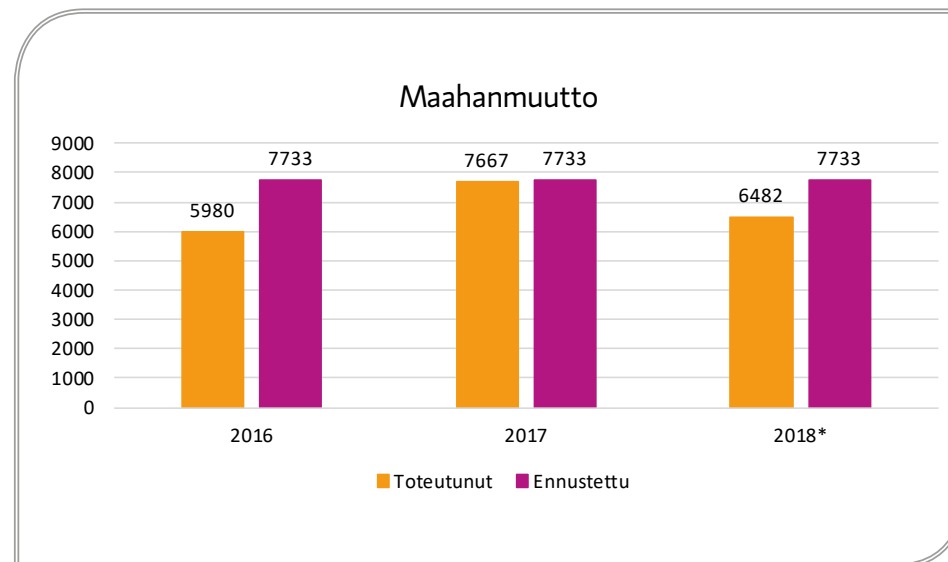
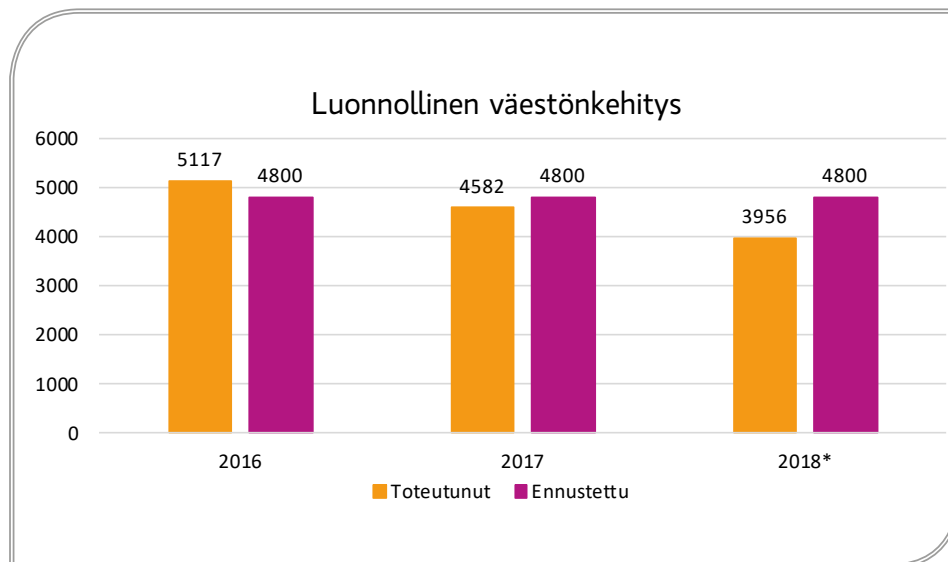
Sen sijaan nettomaahanmuutto on jäänyt noin 3000 henkilöä alhaisemmaksi ja luonnollinen väestönlisäys 745 henkilöä alhaisemmaksi vuosina 2015-2015 kuin vuoden 2015 väestöennusteessa oletettiin.

Uusimaa saa vuoden 2018 loppuun mennessä arviolta noin 12 000 henkilöä enemmän muuttovoittoa kuntien välisestä muuttoliikkeestä kuin oli vuoden 2015 väestöennusteessa. Kun noin neljä viidestä muuttajasta on iältään alle 35-vuotiaita, vaikuttaa muuttovoitto positiivisesti ajan kanssa luonnolliseen väestönlisäykseen.

Pääkaupunkiseudun toteutunut väestönkehitys on ollut vuosina 2016-2018 noin 2800 henkilöä suurempi kuin vuoden 2015 väestöennusteessa. KUUMA-kuntien toteutunut kehitys on ollut vuosina 2015-2016 noin 2 100 henkilöä suurempi ja Lohjan noin 30 henkilöä suurempi kuin vuoden 2015 väestöennusteessa. Sen sijaan Raaseporin seudun toteutunut kehitys on ollut noin -200 henkilöä alhaisempi, Porvoon -240 henkilöä ja Loviisan -33 henkilöä.

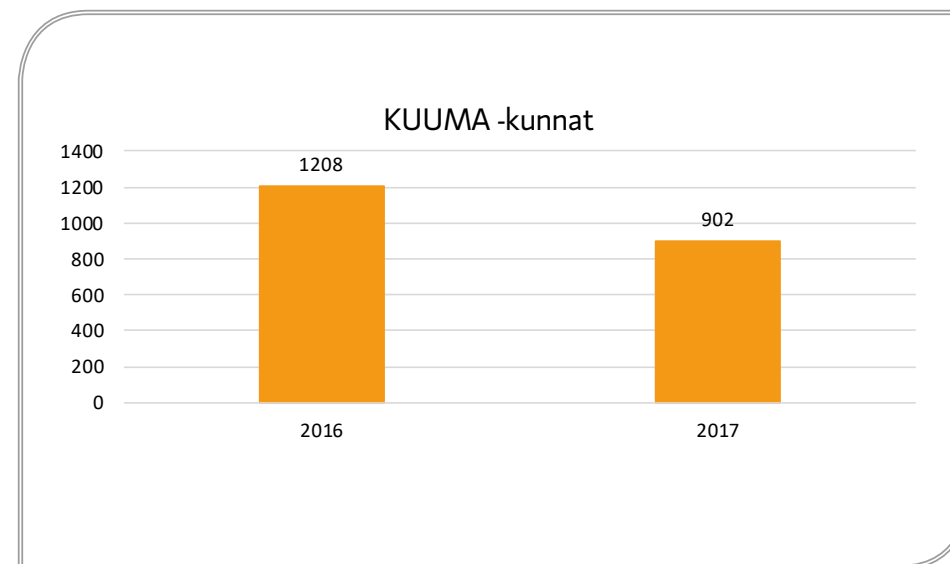
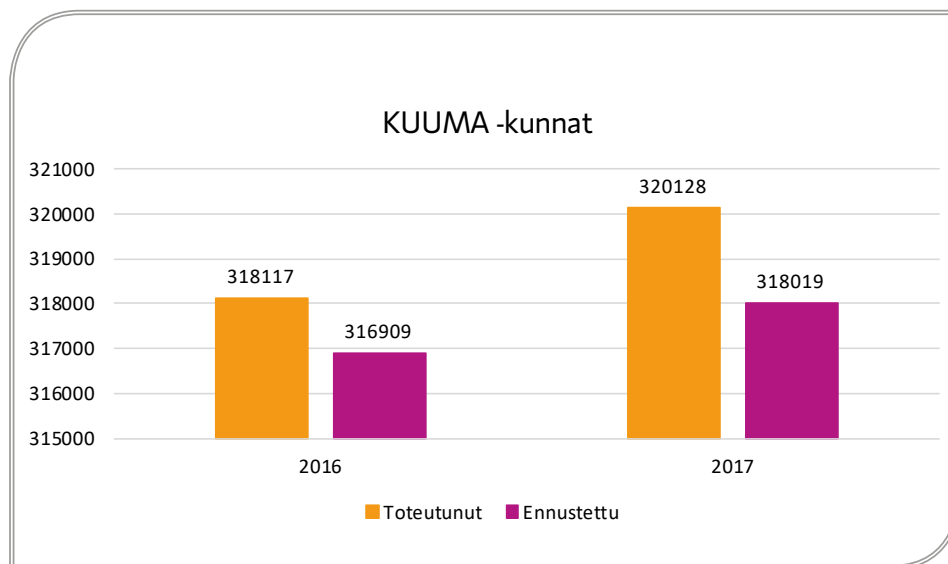
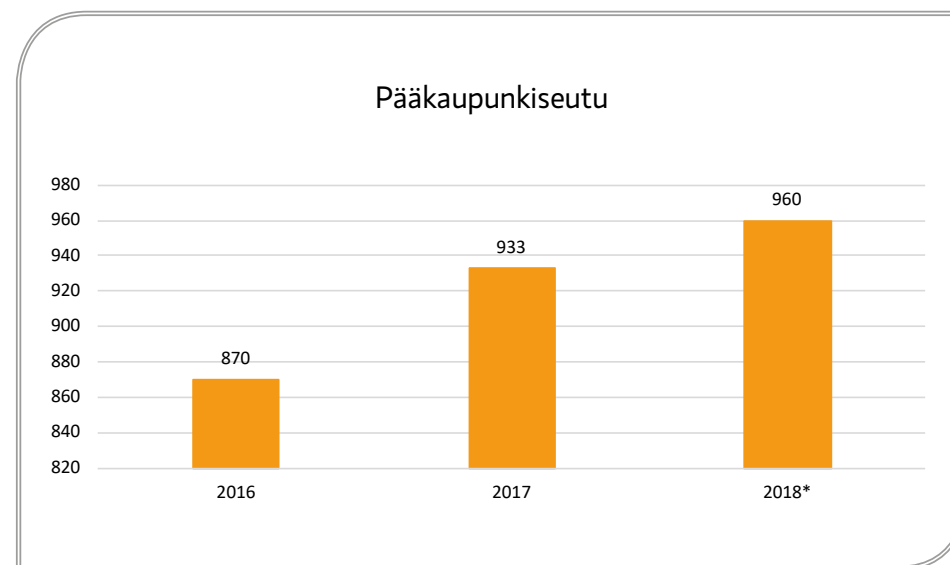
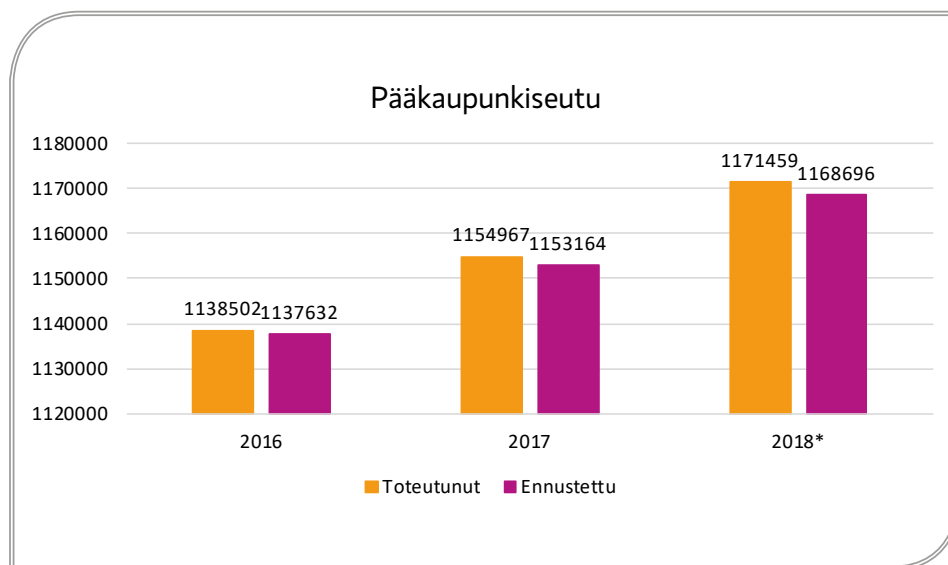
Seuraavien sivujen graafeissa on käyty ensin läpi Tilastokeskuksen vuoden 2015 väestöennusteen ja toteutuneen kehityksen välistä eroa väestönkehityksen osatekijöiden osalta Uudellamaalla ja sen alueilla.

Uudenmaan toteutunut ja ennustettu väestönkehitys 2016–2018*
 (*vuoden 2018 luvut on laskettu trendinä vuoden 2018 tammi–heinäkuun kehityksen perusteella)

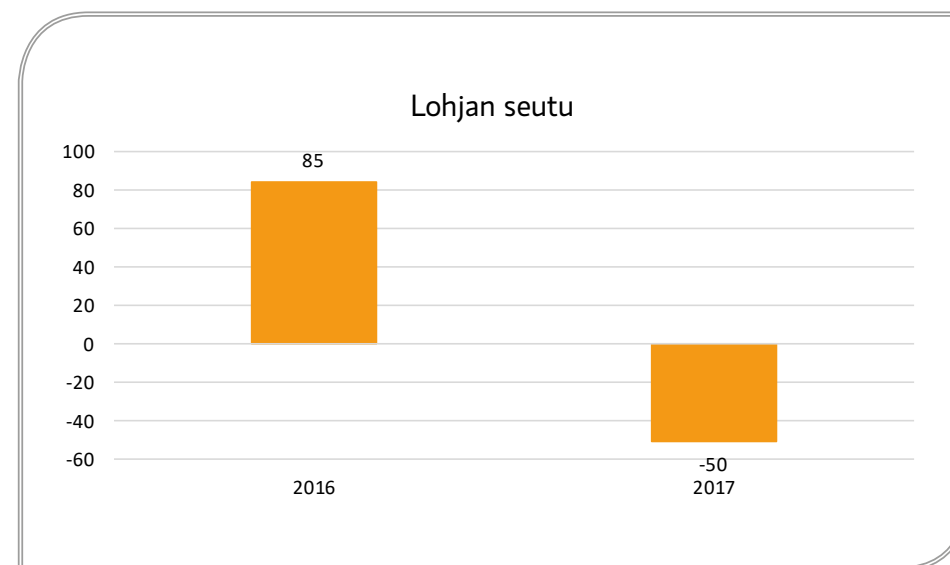
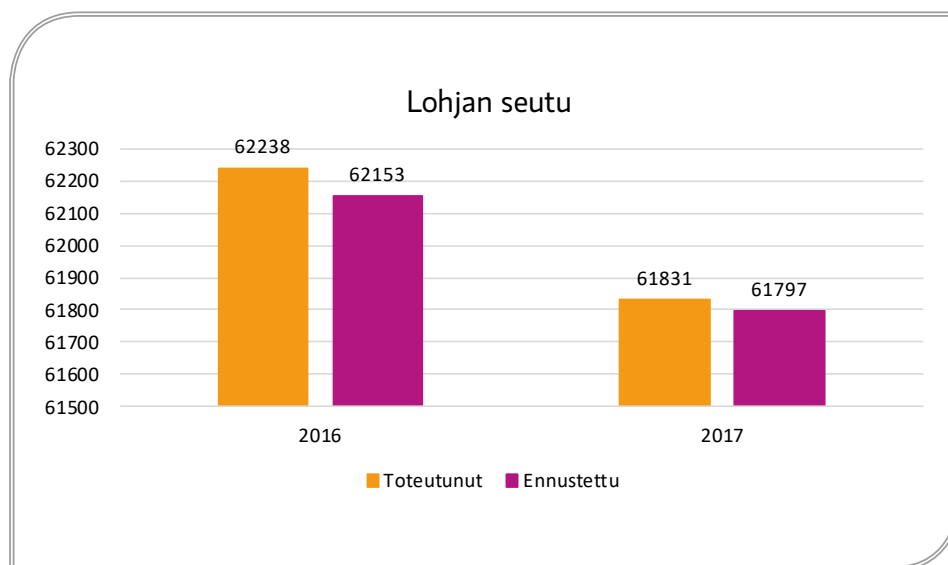
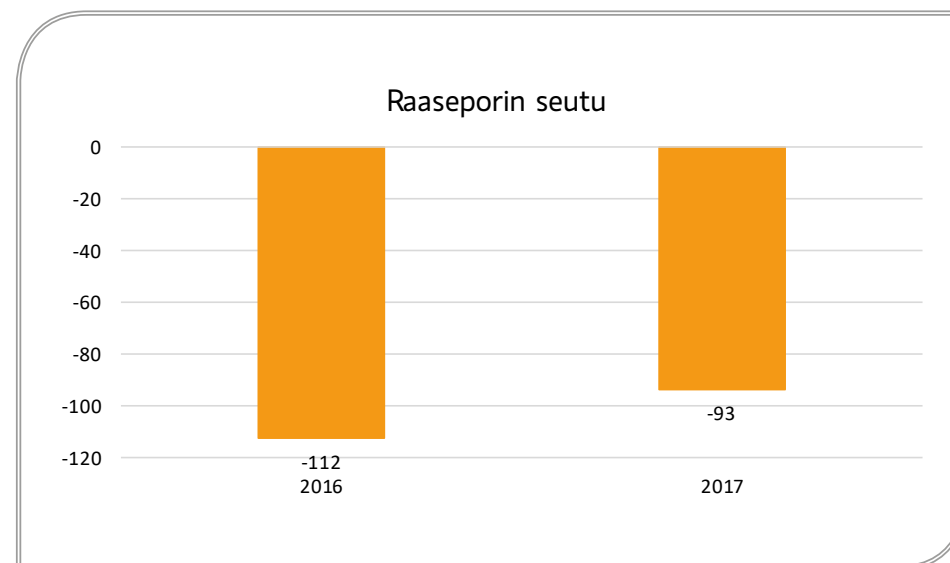
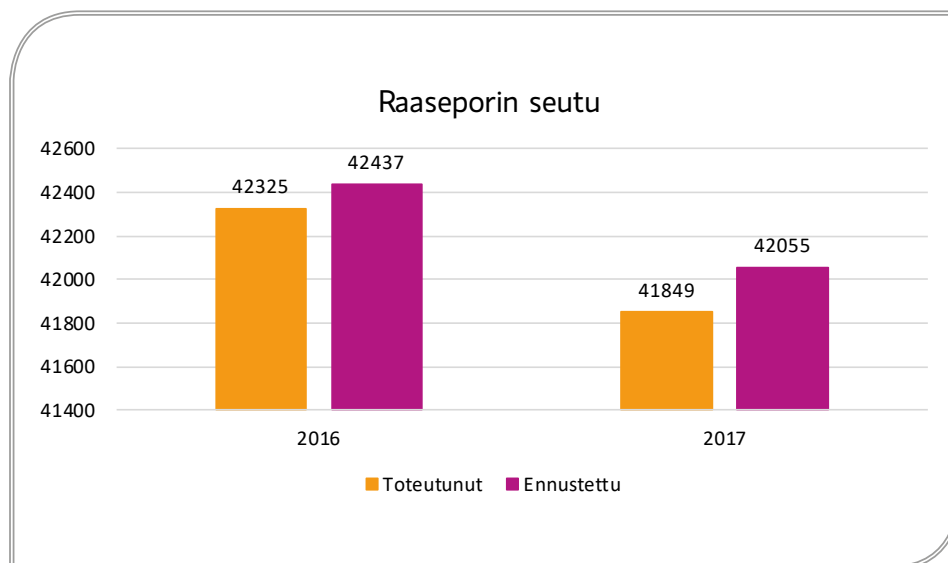
Kuvio 31. Uudenmaan maakunnan toteutunut ja ennustettu väestönkehitys vuosina 2016-2018
 (Lähde: Tilastokeskus, väestö; ennakkoväkiluku alueittain)

*Uudenmaan toteutunut ja ennustettu väestökehitys 2016–2018**
 (*vuoden 2018 luvut on laskettu trendinä vuoden 2018 tammi–heinäkuun kehityksen perusteella)

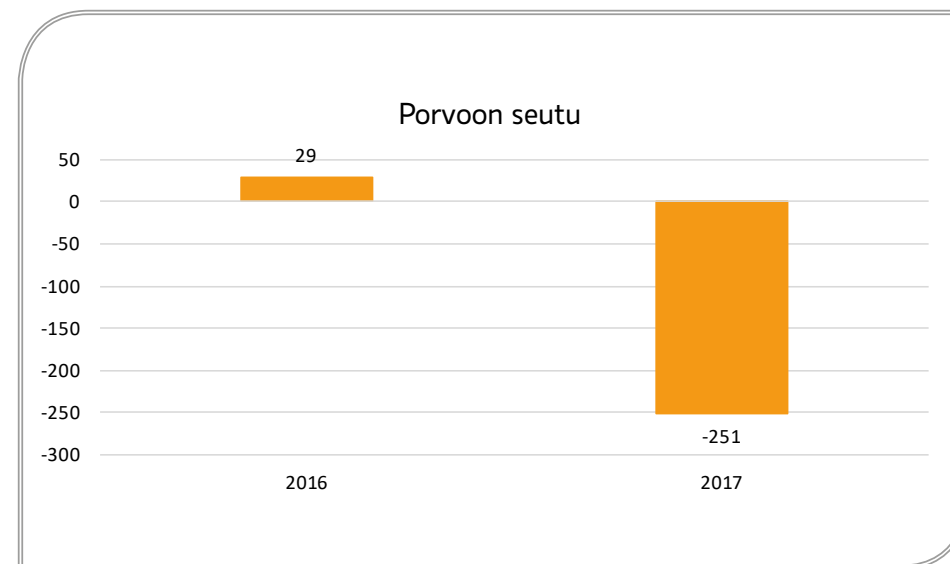
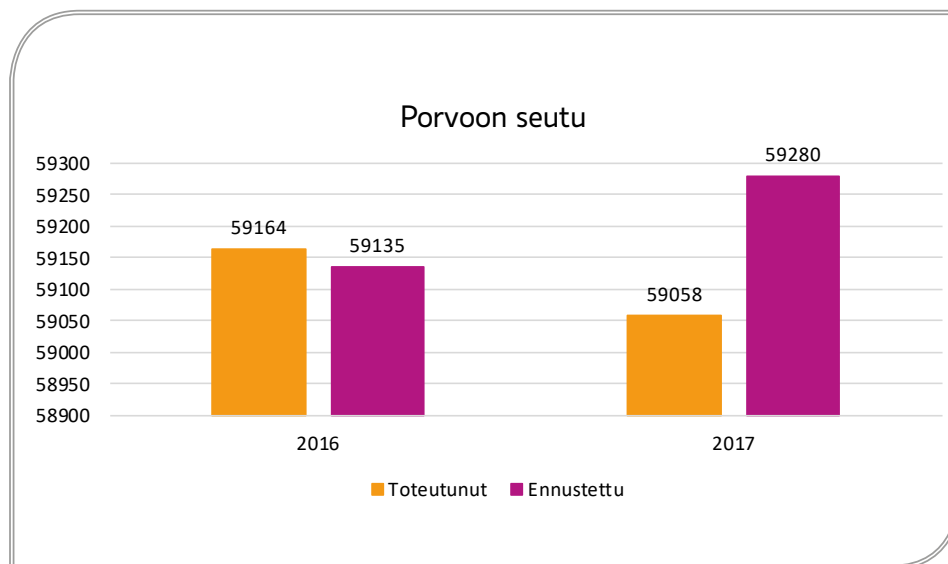
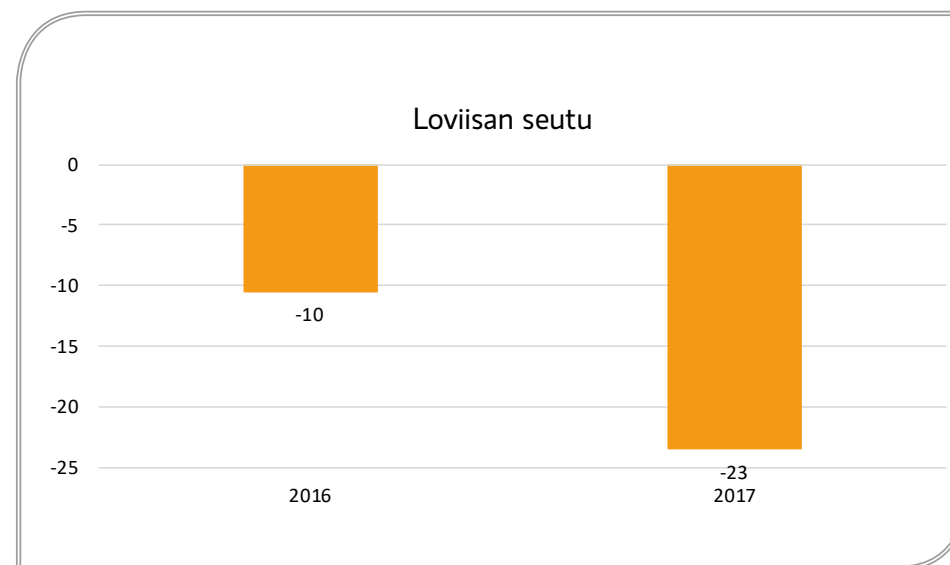
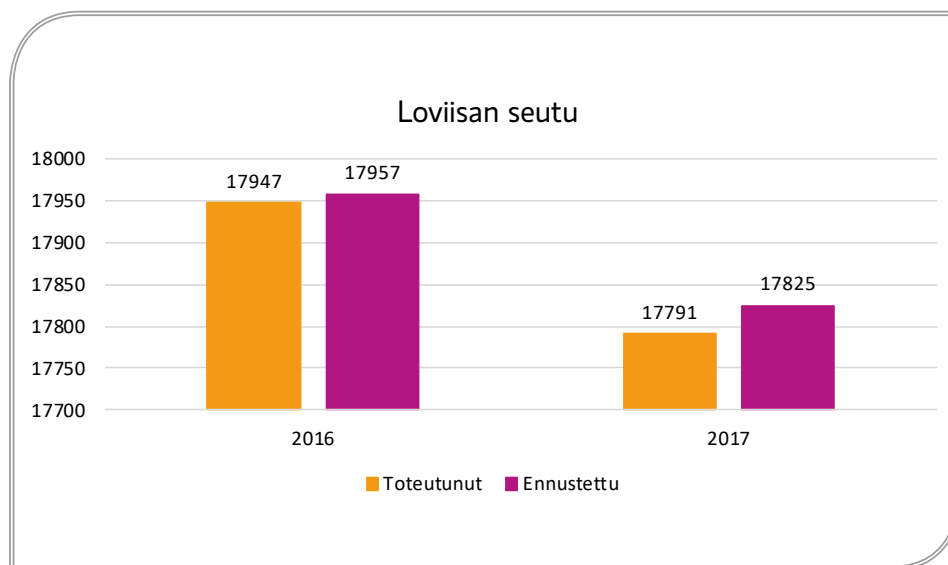
Kuvio 32. Pääkaupunkiseudun ja KUUMA-kuntien toteutunut ja ennustettu väestökehitys vuosina 2016–2018.
 Lähde: Tilastokeskus, väestö; ennakkoväkiluku alueittain

Uudenmaan toteutunut ja ennustettu väestönkehitys 2016–2018*
 (*vuoden 2018 luvut on laskettu trendinä vuoden 2018 tammi–heinäkuun kehityksen perusteella)

Kuvio 33. Raaseporin ja Lohjan seudun toteutunut ja ennustettu väestönkehitys vuosina 2016–2017.
 Lähde: Tilastokeskus, väestö; ennakkoväkiluku alueittain)

Uudenmaan toteutunut ja ennustettu väestönkehitys 2016–2018*
 (*vuoden 2018 luvut on laskettu trendinä vuoden 2018 tammi–heinäkuun kehityksen perusteella)

Kuvio 34. Loviisan ja Porvoon seutujen toteutunut ja ennustettu väestönkehitys vuosina 2016–2017
 (Lähde: Tilastokeskus, väestö; ennakkoväkiluku alueittain)

4.6. Vaihtoehtoiset väestöprojektiot

4.6.1 Vahva keskittyvä kasvu (VO)

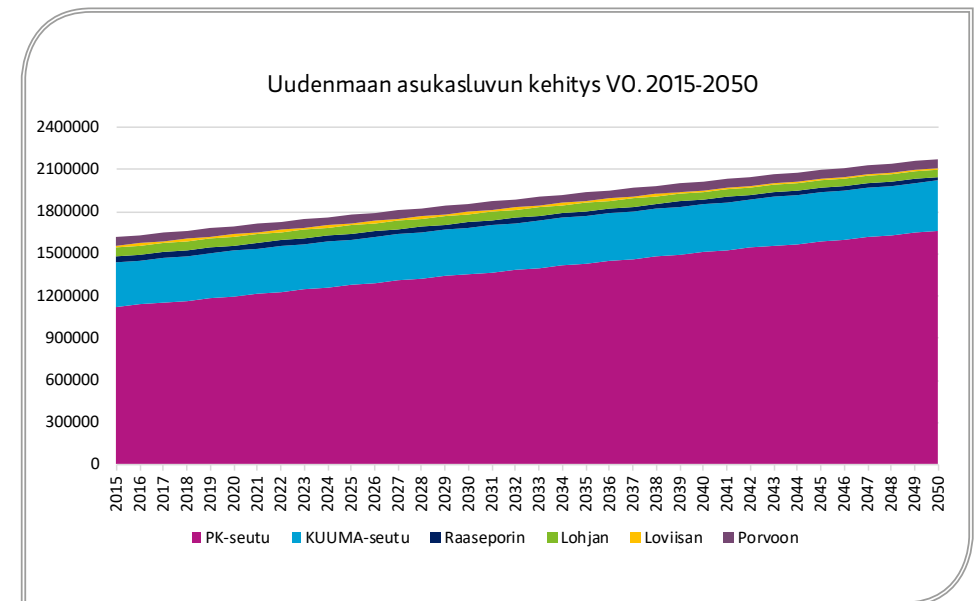
Vaihtoehdossa O. Uudenmaan väestönkasvu on voimakasta. Väestönkasvu on enemmän kuin 0,8 % vuodessa. Kasvu ei kuitenkaan jakaudu tasaisesti Uudenmaan sisällä, vaan eniten kasvavat pääkaupunkiseudun kunnat (Helsinki, Vantaa, Espoo ja Kauniainen) ja kohtalaista kasvua saavat myös KUUMA-kunnat sekä Porvoon seutu. Uudenmaan muut kunnat sen sijaan menettäisivät väestöä. Kehitys vastaa toteutuessaan viime vuosien kehitystä, jossa väestönkehitys on painottunut pääkaupunkiseudulle ja osaan KUUMA-kunnista. Edellytyksenä tämän skenaarion toteutumiselle on väestön eriytymiskehityksen jatkuminen viime vuosien tavoin. Skenaarion haasteena on, pystyykö maankäytön suunnittelu, kaavoitus ja asuntotuotanto vastaamaan väestöpaineeseen. Vaihtoehdon O. toteutuessa Uudellamaalla asuisi yhteensä noin 2,2 miljoonaa asukasta vuonna 2050. Väkiluku kasvaisi kolmanneksella (34,4 %) vuoteen 2050 mennessä eli keskimäärin 15 195 asukasta vuodessa.

Vaihtoehto O. oli arvioivien asiantuntijoiden mukaan todennäköisimmin toteutuva skenario.

EDELLYTYKSET: Uudenmaan väestönkasvu on ylittänyt vuosittaisen 0,8 prosentin tason joka vuosi vuodesta 2005 alkaen ja yli 1 prosentin tason vuodesta 2011 alkaen. Nykyistä suurempi kasvu edellyttäisi kokonaishedelmällisyysasteen nousua, muuttovoittojen kasvua maan sisältä ja maan rajojen ulkopuolelta sekä lähtömuuttojen määrän vähenemistä erityisesti 25–34-vuotiaiden nuorten aikuisten ikäryhmässä. Avoimet kysymykset liittyvät erityisesti asuntomarkkinoiden toimivuuteen, asuntotuotannon määrään, asumisen hintatasoon ja asumiseen liittyviin preferensseihin. Lisäksi työmarkkinoiden kehitys vaikuttaa yleisesti sekä alueen vetovoimaan että pitovoimaan. Muut avoimet kortit liittyvät pendelöinnin kehitykseen, kaupungistumisen vauhtiin ja tulevaan maahanmuuttopolitiikkaan. Helsingin ja muun pääkaupunkiseudun vetovoiman on säilyttävä maan sisäisen muuttoliikkeen ja ulkomaisen muuttoliikkeen osalta. Lähtömuuttojen määrä pysyy ennallaan tai ei kasva nykyiseen verrattuna eli

pääkaupunkiseudun pitovoimaisuus säilyy. Keskiössä on asuntotuotannon määrä erityisesti pääkaupunkiseudulla ja KUUMA-kuntien asuntotuotannon monimuotoisuus. Jos asumiseen liittyvät preferenssit korostavat jatkossa urbaaneja piirteitä, asuntotarjonnan monimuotoisuus korostuu varsinkin pääkaupunkiseudun ulkopuolella muulla Uudellamaalla.

ESTEET: Maankäytön, kaavoituksen, asunnontuotannon ja asumisen hintatasoon liittyvät ongelmat, liikenteen pullonkaulat ruuhkautumiseen ja sujuvan arjen heikentyminen saattavat työntää vastavalmistuneiden ja työmarkkinoille tulevien nuorten aikuisten muuttovirtoja maakunnan ulkopuolelle. Pääkaupunkiseudun vetovoiman, kiinnostavuuden ja houkuttelevuuden lasku em. syistä heijastuisi nopeasti Uudenmaan kasvulukuihin.

Kuvio 35. Uudenmaan asukasluvun kehitys vaihtoehto O.

4.6.2 Vahva kasvu kaikkiin keskuksiin (V1)

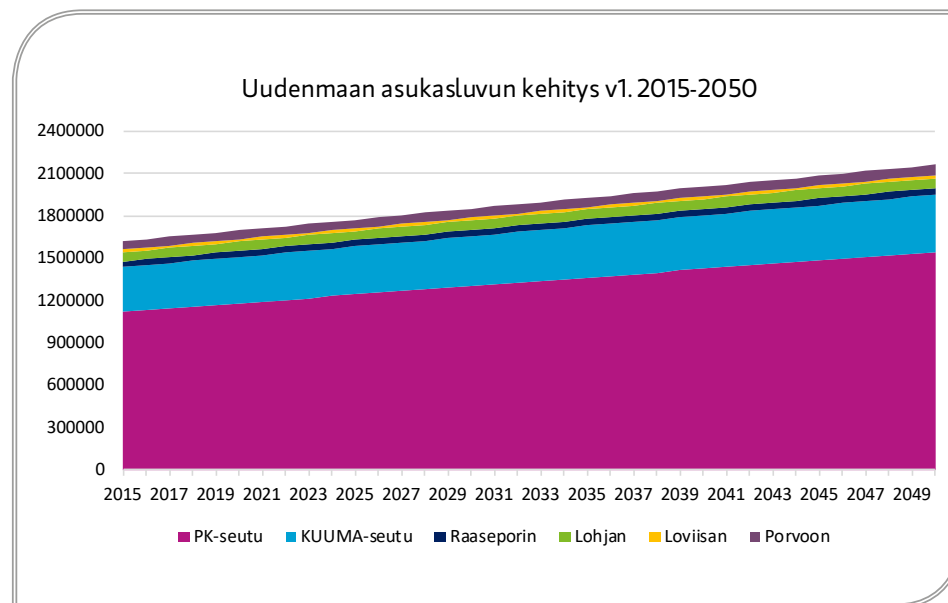
Vaihtoehdossa 1. Uudenmaan kasvu jatkuu myös vahvana: väestönkasvu on keskimäärin yli 0,8 % vuodessa. Kasvu jakautuu kuitenkin tasaisemmin kaikkiin keskuksiin: pääkaupunkiseudun kasvu jää maltillisemmaksi ja myös maakunnan reuna-alueet saavat väestönlisäystä. Tässä skenaariossa Uudenmaan sisäisen kehityksen alue-erot tasoittuvat verrattuna edeltäviin vuosiin. Skenaarion toteutumisen edellytyksenä on, että alueen seutukeskukset ovat nykyistä vahvempia ja vetovoimaisempia. Skenaarion haasteena on pääkaupunkiseudun tavoin MAL-ratkaisut ja asuntotuotantokyky. Varsinkin liikenneyhteyksien tulisi pystyä vastaamaan laajemmalla alueella kasvavaan väestöön. Uudenmaan väkiluku kasvaisi skenaarion mukaan noin 2,2 miljoonaan asukkaaseen. Väkiluku kasvaisi kolmanneksella (33,6 %) vaihtoehto O. tavoin eli keskimäärin 15 535 asukasta vuodessa.

Vaihtoehto 1. olisi arvioivien asiantuntijoiden mukaan toivottavin skenaario.

EDELITYKSET: Vastaavat edellytykset kuin vaihtoehdossa O. Uudenmaan väestönkasvu on ylittänyt vuosittaisen 0,8 prosentin tason joka vuosi vuodesta 2005 alkaen ja 1 prosentin tason joka vuosi vuodesta 2011 alkaen. Vaihtoehdon toteutumisen edellytyksenä on ns. Nurmijärvi-ilmiö 2,0 eli että pääkaupunkiseudun kasvupaine suuntautuu 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen tavoin enemmän KUUMA-kuntiin ja niiden vetovoimaisuus kasvaa 2010-luvun kehitykseen verrattuna erityisesti kuntien välisen nettomuuton osalta. Muiden Uudenmaan seutujen luonnollisen väestönlisäyksen ja muuttovirtojen osuus on vähäinen pääkaupunkiseutuun ja KUUMA-kuntiin verrattuna Porvoon lukuun ottamatta. Tämän vuoksi vaihtoehdon toteutuminen edellyttää Uudenmaan vahvan kasvun jatkumista, mutta muuttovirtojen suuntautumista enemmän KUUMA-kuntiin ja yksittäisiin muihin Uudenmaan kuntiin, kuten Porvoon ja Loviisan ympäristöön. Lisääntyvää pendelöintiä ja hyviä pendelöintimahdollisuuksia eli toimivia, sujuvia ja nopeita liikenneyhteyksiä voikin pitää edellytyksenä muiden kuin keskittyvien skenaarioiden toteutumiselle. Toisaalta pendelöinti mahdollistaa myös työpaikkakehityksen ja asumisen eriytymisen jatkumisen. Yhteyksien sujuvuus, helppous, nopeus ja saavutettavuus sekä pendelöinnin

sujuvuus pääkaupunkiseudun keskustaupunkien korostuu aikaisempaa enemmän. Pääkaupunkiseudun ulkopuolisten seutukeskusten on pystyttävä vastaamaan uusien asukkaiden tuomaan väestönkasvuun toimivalla ja monimuotoisella asuntorakentamisella ja kaavoittamisella.

ESTEET: Seutukeskusten resurssit ja kyky tarjota monimuotoista asuntotuotantoa kohtuullisin kustannuksin pääkaupunkiseutuun verrattuna. Haasteena myös tasaisen kasvun mahdollistama pehmeä veto- ja pitovoiman riittävyys nuorten aikuisten houkuttelemiseksi pääkaupunkiseudulta.

Kuvio 36. Uudenmaan asukasluvun kehitys vaihtoehto 1.

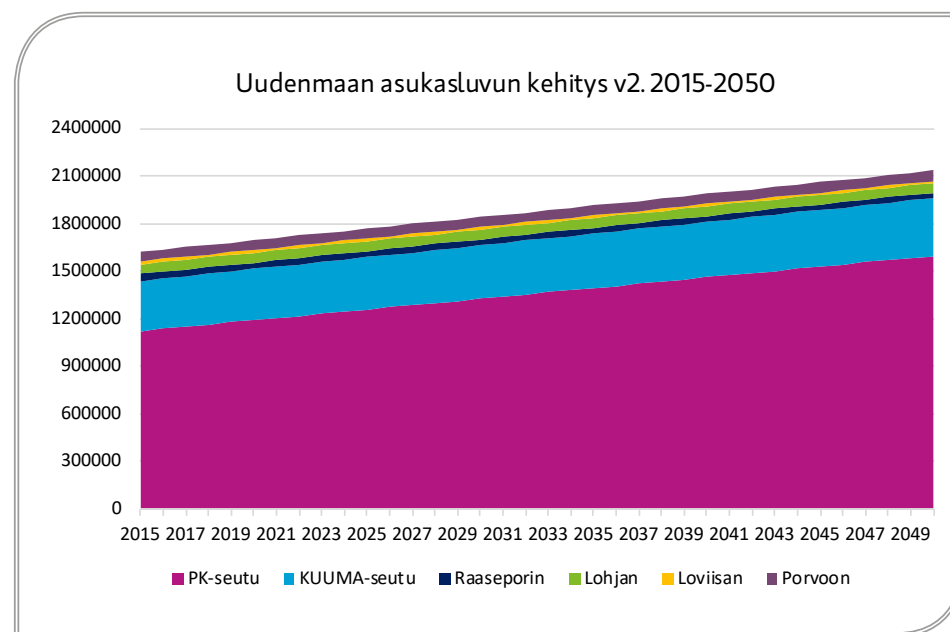
4.6.3 Kohtalainen keskittyvä kasvu (V2)

Vaihtoehdossa 2. Uudenmaan väestönkehitys ei ole yhtä voimakasta kuin vuosina 2013–2015. Väestönkasvu asettuu noin 0,6–0,8 %:in tasolle vuodessa. Tässä skenaariossa väestönkehitys keskittyy Helsinkiin, Espoolle ja Vantaalle, jonka ansiosta pääkaupunkiseudun väkiluku kasvaa merkittävästi. Kohtalaisen kasvun skenaariossa myös KUUMA-kuntien ja Porvoon seudun väkiluku kasvaa, mutta muut Uudenmaan alueet supistuvat. Erot alueen sisällä eivät kuitenkaan ole yhtä voimakkaita. Skenaarion oletuksena on, että alueiden saamat muuttovaroitot ja työpaikkakehitys supistuvat jonkin verran viime vuosiin verrattuna. Uudenmaan väkiluku kasvaisi noin 2,1 miljoonaan asukkaaseen vuoteen 2050 mennessä. Väkiluku kasvaisi lähes kolmanneksella (31,7 %) koko maakunnassa, mutta alueellisesti hyvin epätasapainoisesti. Pääkaupunkiseudun kasvu nousisi yli 40 prosentin, mutta samanaikaisesti KUUMA-kuntien ja Porvoon seudun kasvu jäisi noin 10 prosenttiin. Muiden Uudenmaan kuntien väestönkehitys kääntyisi supistuvalla uralle

EDELLYTYKSET JA ESTEET: Väestöprojektion toteutuminen merkitsisi vuosittaisen väestönkasvun vähenemistä 2000-luvun alun tasolle eli noin 0,5–0,7 prosentin tasolle. Väestöprojektiio voi toteutua, jos Uudenmaan muuttovetovoima maan sisältä ja ulkomailta vähenee 2010-luvun ja viime vuosien tasoon verrattuna. Pääkaupunkiseudun muuttovetovoiman merkittävä väheneminen nykyiseen tasoon verrattuna ei vaikuta todennäköiseltä, jos ottaa huomioon kaupungistumiseen ja keskittyvään kehitykseen perustuvan alue- ja väestönkehityksen muutostrendit sekä Uudenmaan eri alueiden erityispiirteet 2010-luvun kehityksessä. Muuttovetovoiman väheneminen edellyttäisi alueen koulutustarjonnan vähenemistä, työpaikkakehityksen heikkenemistä, MAL-tekijöiden pullonkaulojen vahvistumista ja asuntomarkkinoiden toimimattomuutta. Jos pääkaupunkiseudun vetovoima vähenee koko maan sisäisten ja maahanmuuton muuttovirtojen osalta, se heijastuu negatiivisesti myös muihin Uudenmaan kuntiin. Maahanmuuton merkittävä väheneminen ei myöskään vaikuta todennäköiseltä. Syntyvyyden aleneminen ja heikkenävä hedelmällisyysaste voi vähentää luonnollista väestönlisäystä merkittävästi, jolloin muuttoliikkeen merkitys dynaamisessa väestönlisäyksessä korostuu vieläkin enemmän.

”

PÄÄKAUPUNKISEUDUN MUUTTOVETOVOIMAN MERKITTÄVÄ VÄHENEMINEN NYKYISEEN TASOON VERRATTUNA EI VAIKUTA TODENNÄKÖISELTÄ.”

Kuvio 37. Uudenmaan asukasluvun kehitys vaihtoehto 2.

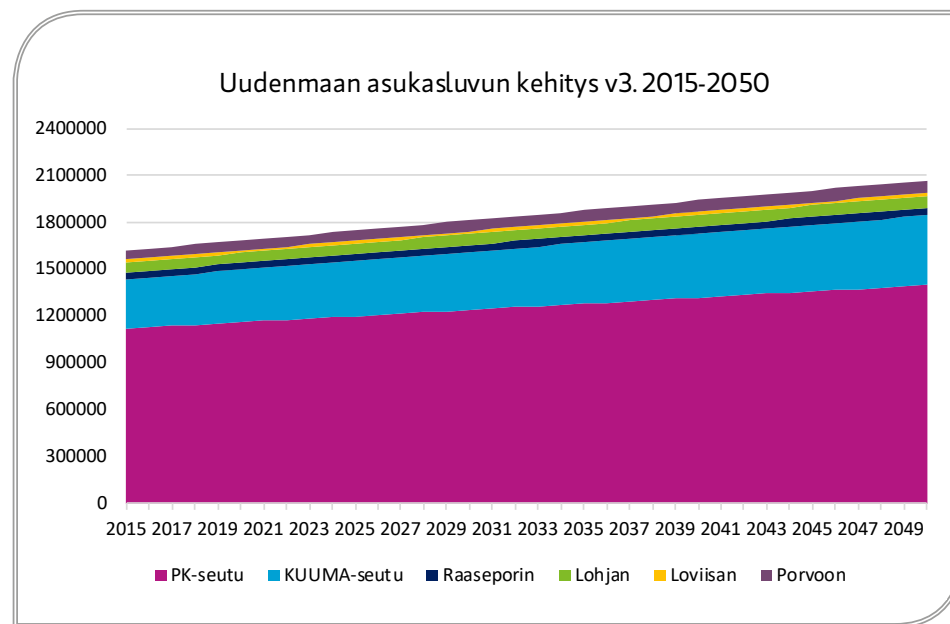
4.6.4 Kohtalainen hajautuva kasvu (V3)

Vaihtoehdossa 3. Uudenmaan kasvu on kohtalaista, mutta hajautuu ympäri Uuttamaata pääkaupunkiseudun kustannuksella. Kasvun hajautuminen perustuu oletukseen, että pääkaupunkiseudun kasvun esteeksi nousee jokin merkittävä pullonkaula esimerkiksi asunnontuotannossa, kaavoituksessa, liikennesuunnittelussa jne. Tämän vuoksi pääkaupunkiseudun kuntien kasvu jää vähäisemmäksi kuin vahvan kasvun skenaariossa. Kasvu hajautuu tasaisesti koko Uudenmaan alueelle. Tässä skenaariossa kaikki Uudenmaakunnan seudut saavat väestönlisäystä. Uudenmaan väkiluku kasvaa yhteensä noin 450 000 asukkaalla eli vähän yli neljänneksellä (27,8 %). Uudenmaan asukasluku nousisi noin 2,1 miljoonaan asukkaaseen. Vuotuinen väestönlisäys oli keskimäärin 12 856 henkilöä. Väkiluvun kasvu jää kohtalaista keskittynyttä kasvua vähäisemmäksi, sillä pääkaupunkiseudun kuntien väkiluvun kehityksen estyminen heijastuu myös muuhun seutuun.

EDELLYTYKSET JA ESTEET: Skenaarion toteutuminen tarkoittaisi pääkaupunkiseudun vetovoiman merkittävää heikkenemistä nykyiseen verrattuna. Tämä edellyttäisi kaupungistumis- ja keskittymiskehityksen tasoittumista ja kääntymistä merkittävästi suuriksi vastavirroksi pääkaupunkiseudun kehysalueelle ja laajemmalle vaikutusalueelle. Pääkaupunkiseudulle suuntautuvien tulomuuttojen määrä pitäisi vähentyä ja samanaikaisesti lähtömuuttojen pääkaupunkiseudulta muulle vaikutusalueelle kasvaa. Pääkaupunkiseudun asuntomarkkinoiden krooninen jäykistyminen ei sekään yksin välttämättä tarkoittaisi hajautuvaa kasvua muulle Uudellemaalle. Skenaarion toteutuminen edellyttäisi asumis- ja työmarkkinoiden nykyistä suurempaa alueellista eriytymistä, pendelöinnin lisääntymistä ja työpaikkojen hajautumista nykyistä laajemmalle alueelle. Seutukeskusten pitäisi olla nykyistä vetovoimaisempia uusien työpaikkojen ja yritysten sijaintipäätösten suhteen, jolloin seutukeskusten pitäisi kyetä kilpailemaan työpaikoista ja olosuhteista pääkaupunkiseudun keskuskaupunkien kanssa. Asumisen hintataso pitäisi säilyä alhaisena pääkaupunkiseutuun verrattuna ja alueelle pitäisi syntyä riittävästi uutta ja moni-muotoista asuntotuotantoa vastaamaan eri ikä- ja väestöryhmien asumispreferenssejä.

”

SKENAARION TOTEUTUMINEN TARKOITTAISI PÄÄKAUPUNKISEUDUN VETOVOIMAN MERKITTÄVÄÄ HEIKKENEMISTÄ NYKYISEEN VERRATTUNA.”

Kuvio 38. Uudenmaan asukasluvun kehitys vaihtoehto 3.

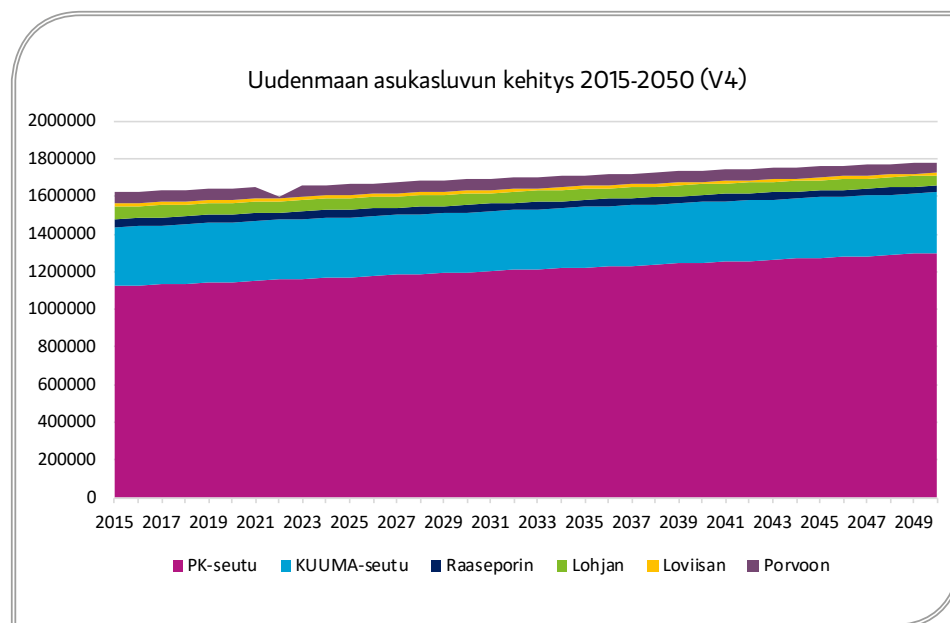
4.6.5 Ei kasvua (V4)

Vaihtoehdossa 4. oletetaan, että maan sisäinen muuttoliike Uudellemaalle muualta maasta tyrehtyy nollaan, jolloin maahanmuutto ja luonnollinen väestönlisäys ovat ainoat maakunnan asukaslukua lisäävät tekijät. Muuttoliikkeen tyrehtyessä myös luonnollinen väestönlisäys heikkenee, joka taas hidastaa asukasmäärän kasvua. Ei kasvua -vaihtoehto eriyttäisi merkittävästi Uudenmaan sisäistä väestönkehitystä, sillä väestön ikärakenteessa on eroja alueen sisällä, mutta eriytyminen ei ole yhtä voimakasta kuin keskittyvän kasvun skenaariossa. Pääkaupunkiseudun väkiluku kasvaisi enää maltillisesti, KUUMA-kuntien väkiluku kasvaisi hieman ja muut seudut supistuisivat väestöllisesti. Uudenmaan väkiluku kasvaisi tässä skenaariossa 10,1 %. Uudenmaan asukasluku olisi yhteensä noin 1,8 miljoonaa henkilöä eli väkiluku kasvaisi keskimäärin 4 658 asukkaalla vuodessa. Ei kasvua oli ainoa skenaario, jossa Uudenmaan asukasluku ei ylittäisi kahta miljoonaa asukasta vuoteen 2050 mennessä.

EDELLYTYKSET JA ESTEET: Skenaarion toteutuminen vaatisi koko Uudenmaan vetovoimaisuuden merkittävää heikkenemistä. Tämä olisi radikaalin suuri muutos tähän päivään verrattuna. Kaupungistumisen pysähtyminen tai kääntyminen vastakaupungistumiseksi voisi johtaa tähän skenaarioon, mutta vaikuttaa epätodennäköiseltä. Ei kasvua -vaihtoehdon toteutuminen edellyttäisi, että pääkaupunkiseudun asumisen hintataso karkaisi käsistä asuntokysynnän kasvaessa ja asuntotarjonnan tyrehtyessä sekä alueen työpaikkakehityksen kääntymistä negatiiviseksi. Pääkaupunkiseudun pehmeiden vetovoima- ja pitovoimatekijöiden tulisi heikentyä merkittävästi nykyiseen verrattuna. Periaatteessa myös poliittisin päätösin voidaan vaikuttaa skenaarioon rajoittamalla eri politiikkakeinoin pääkaupunkiseudun kasvua, rajoittamalla maahanmuuttoa, vähentämällä merkittävästi liikenneinfraan liittyviä panostuksia, voimakkaalla alueellistamistoimenpiteillä yms. keinotekoisilla alueen kehitystä ja kasvua jarruttavilla toimenpiteillä. Skenaarion toteutuminen vaikuttaa erittäin epätodennäköiseltä.

”

SKENAARION TOTEUTUMINEN
VAATISI KOKO UUDENMAAN
VETOVOIMAISUUDEN
MERKITTÄVÄÄ HEIKKENEMISTÄ.”

Kuvio 39. Uudenmaan asukasluvun kehitys vaihtoehto .

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi